Marius Nuy

Dagboek 2011

Dit dagboek bevat de teksten die Marius Nuy vanaf 25 oktober 2006 dagelijks publiceerde op zijn blog *Whisperings of the soul*. Op deze plaats zijn zijn teksten integraal als pdf te downloaden. De reacties van lezers heb ik niet aan deze teksten toegevoegd. In dit deel de jaargang 2011.

Enno Nuy oktober 2016

2 januari 2011

Het essay als schetsboek van mijn karakter

“Want ook wat ik nu schrijf zijn míjn gevoelens en meningen. Ik breng ze naar voren als dat wat ík geloof, niet als wat men geloven moet. Het gaat er mij alleen om hier mijn eigen ik te ontdekken, dat er morgen misschien anders uitziet, als ik verander met het nieuwe dat ik leer.” Michel de Montaigne, in Essays

26 december

Ik zat zwijgend voor het raam, staarde gedachteloos naar buiten, ver over talloze bomen heen. Het felle zomers aandoende winterlicht had de bomen al vroeg in de middag onmerkbaar van alle sneeuw ontdaan. Alleen in de oksels van de boomtakken lag nog een poosje een dot watten, maar daarna stonden ze weer als gewone donkere skeletten in het witte bevroren land. Zonder dat je het had zien gebeuren, was de sneeuw door de zon gesmolten, opgelost in de warme stralen van de zon of weggedruppeld naar de sneeuw die als een bevroren deken op de grond lag. De vegetatieve ziel van het winterlicht.

Ik zat zwijgend voor het raam, in, zoals Nietzsche het noemt, de windstilte van mijn ziel. Ik deed niets, ik zat er maar te schommelen in mijn ‘Cabrio’. Het ene moment keek ik naar de okerkleurige bomen hier recht tegenover, het andere ogenblik volgde ik de weg haaks op de Bilderdijkstraat en weet nu dat deze een eindlang kaarsrecht loopt, maar langzaam naar rechts buigt, waarschijnlijk licht klimmend want hoog in de horizon en vele tientallen meters zuidwaarts komt de weg uit op een

rotonde. “Neem dan de derde afslag”, hoor ik de denkbeeldige TomTom-juffrouw zeggen, dat klopt want ginds, veel verder noordwaarts, ligt het Slingelandziekenhuis. Ineens weet ik dat ik het niet over de geografie van mijn stad wil hebben, maar over die van de menselijke natuur, speciaal ‘het zieltje’, en over mijn grote voorliefde voor essays. Een ‘liefde’ die ik altijd al kende, maar die de laatste jaren zo precies de maat heeft van mijn fysieke kracht, een soort van maatpak, een dat overeenstemt met het karakter van mijn huidige denken, alsof mijn sensitieve en intellectuele niveau’s van de ziel tezamen aangeven tot hoever mijn mogelijkheden nog reiken. De pijn is in alles nog steeds de koploper en drukt mijn wensen aanzienlijk naar beneden.

27 december

Een essayist is een kunstenaar. Het is een kunst een boeiende aanspreekbare mengvorm te creëren voor een compacte – veelal ruim binnen de 200 pagina’s blijvend - literair-wetenschappelijke beschouwing over één bepaald onderwerp. De literaire dimensie, de prozatekst, geeft vooral aan dat het betoog meer het karakter heeft van een verzameling van toch wel gefundeerde overpeinzingen of mijmeringen dan de harde structuur van een goed gedocumenteerd artikel of boekwerk. Het is geen zware theoretische kost, maar een toegankelijk graag te lezen ‘verhaal’ met diepgang, een overtuigende verkenningstocht over een persoonlijk aangelegen vraagstuk. De schepper van dit literaire genre was Michel de Montaigne (1533 – 1592). Zo rond 1580 publiceerde hij de eerste editie van zijn aaneengeschakelde vrijmoedige overwegingen over de hoven van die tijd en het streven naar macht omwille der macht en eigen roem en niet om het volk te dienen. Wie ze vandaag leest, zal zelden het gevoel bekruipen dat het gaat over de zeden van ruim vijfhonderd jaar geleden.

28 december

Ik zit elke dag wel enkele uren voor dit raam. Soms schrijf ik een zin op die me binnenvalt, maar ik kan ook minutenlang naar buiten staren, niets doen, zoeken naar een houding waarin ik het het langst volhoud om op te zijn. Ver weg in me ben ik wel bezig met het onderwerp. Het is een grafische wereld buiten. Bomen, daken en wegen tekenen scherpe zwartwit-contrasten. We leven met ergens een stilstaande zon, dat is geloof ik ook kenmerkend voor het midwinterlicht. Solstitium.
Wachten niets doen, kijken, luisteren. “Alle kunst is wachten”, schrijft Simone Weil, “ook het ontvangen van inspiratie is wachten.” Wachten is in haar ideeënwereld een voorwaarde om met aandacht naar de wereld, jezelf en de ander te kijken, niet om in lethargie te vervallen, maar als noodzakelijke tegenhanger van activiteit, ambitie en prestatie en zo het mentale evenwicht van de mens te bewaken. Al eerder schreef ik over de meesterhand van Andries Baart waar hij bijvoorbeeld schrijft over alle mogelijke verschijningsvormen van wat wij ‘aandacht’ noemen. Zijn prachtige essay hierover was een ‘tour de force’ want hij zou het volume van het boekje met gemak hebben kunnen verdubbelen. Eén zin eruit is voor mij, behalve dat het tot het kernstuk behoort van de presentietheorie, onvergetelijk: “Aandacht is de kiem van een relatie waaruit een mens geboren kan worden.” * Aandacht is zo’n alledaags en bijna versleten begrip geworden, dat de diepste betekenisgeving ervan gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. Het behoort tot het standaardimago van de moderne zakenmens want daarmee win je de gunst van de consument. De verhuizer zei het me, “Meneer, we zijn ons bewust

van de kwetsbaarheid van uw kunststukken en daar wordt met zorg en aandacht mee omgegaan.We hebben speciale verpakkingsmiddelen", en haalde me over de streep. 'Aandacht lijmt als de beste', schrijft Andries. Daar is op zich niets mis mee en alles is ook goed gegaan, maar de feitelijke verhuisjongens hadden geen enkel idee van kunst. "Meneer heeft nogal wat prullen" en met een soort slordigheid verdween er weer een in zo'n speciale zak. Het Corpus stond onbedekt in de verhuiswagen. Maar aandacht als sociaal fenomeen vergt een bijzondere concentratie, en dan zeggen, "(..) en vormt de kiem (..) waaruit een mens geboren kan worden", gaat veel dieper en geeft aandacht een menselijke gedaante.

De presentiebeoefenaar heeft als bijzonder onorthodoxe professie een breed werkveld, het varieert van bijzonder speeltuinwerk (in achterstandswijken), jeugdwerk, wijkwerk, groepen en individuen, de algemene gezondheidszorg, psychiatrische zorg, en zeker de pastorale zorg. Hij staat veelal – en daarom gebruikte ik zoëven al Weil 's woord 'de geschonden ziel' tegenover achtergestelde en doorgaans niet meer serieus genomen mensen, mensen die moeite hebben met leven.
Te stellen is, dat het veelal om uit balans geraakte, ontwrichte mensen gaat die zichzelf vaak sociaal overbodig voelen, een indringende, vernederende ervaring, hen door instanties en het maatschappelijk niet meer in tel zijn opgedrukt, - geworteld in alle vezels van hun denkbeelden en gedragingen, metaforisch uitgedrukt in het soms gesloten houden van de gordijnen. In deze context bestaat en lééft de door mij onthouden zin van Baart.
Aandacht niet alleen als menselijke gedaante, maar ook, om met Simone Weil te spreken, als een harmoniserende beweging.
Het gaat om de terugkeer van gehoord en gezien te worden, in balans te komen, erkend te worden en die erkenning als het ware duurzaam te beleven als een verlossing. De Israëlische filosoof Avishai Margalit beschouwt erkenning als 'het grootst menselijke goed', tegenover vernedering als het grootst menselijke kwaad. Erkenning en de beweging van Weil die ik al aanduidde, namelijk dat het haar gaat om het evenwicht tussen 'hebben en zijn', tussen het 'ik en het zelf' … hieruit kan een mens opstaan.
Ik weet niet of Andries Baart dit zal onderschrijven, maar voor mij ligt hier een fascinerende brug naar de filosofie van Simone Weil, de diepste ernst met het vaak zo verknoopte, zielloze 'gebroken goed' in de levensloop van mensen die er nog altijd niet echt bij lijken te horen.

29 december
Nu zit ik wel weer voor mijn raam, maar heb het vervolg al ongeveer in mijn hoofd zitten en ga niet naar al het wit en grijs in het oostelijke landschap zitten staren. Even trekt de formatie van een troep ganzen mijn aandacht, maar ik wil terug naar die 'menselijke gedaante'.
Die vasthoudende gerichtheid van de gever – de schepper van die aanhoudende persoonlijke aandacht – naar de behoeftige, de gekwetste of geschonden ziel die verschijnen kan zoals die is, hoe verward of ontdaan ook, maar in zo'n vertrouwenwekkende situatie geen seconde hoeft te vrezen de aandacht te verspelen, is de kern van Andries' betekenisgeving aan het begrip aandacht. Trouwe, voelbare nabijheid zonder af te dwalen of te oordelen, komt wel heel dicht bij Aristoteles' duiding van de ziel als blaasbalg van het leven. Als het de kiem vormt van een relatie, dan is Andries Baart's

aandacht als levensadem, een houding die leven inblaast, het bezielt met leven.
Hier leg ik de verbinding naar het essay dat ik thans lees, “Windstilte van de ziel” van Joke Hermsen, - een vrouw die me telkens wanneer ik haar foto zie doet denken aan Meryl Streep – een essay dat zij in dagboekvorm schreef in de oude adellijke streek de Bourgogne, in een nabij Clamecy gelegen gehucht waar ze met hart en ziel een huis kochten dat hen (haar gezin) raakte, naar binnentrok. Zodra de ziel, hoe onzichtbaar, ongrijpbaar of onvindbaar ook, in het spel is kan het niet méér volkomen zijn. Daar zat zij, eindelijk buiten de drukke, bindende kloktijd, naast een stapel boeken naar buiten te staren naar oude bemoste boomstammen alsof ze van plan was niets anders te doen, maar ver weg in haar gedachten spon zich langzaam een web waarin zij oude en nieuwe ideeën ontwaarde over de vele verwaaide en wispelturige duidingen van de ziel.

30 december
Angst fressen Seele auf, zuerst die Seele und dann das Leib. Ik zit nu voor het nachtelijk duister aan de oostkant, het dichtst bij mijn ziel, mijn kwetsbaarheid, de uilen houden zich wonderlijk koest. Jammer want ik mis de heldere keelklank achter hun kleine kromme haaksnaveltje.
Tegen de pijn weet ik maar geringe weerstand te bieden, maar van die angst kan ik me mogelijk verlossen. Het zijn – in een breekbare emotionele gietvorm - voornamelijk zelfgecreëerde ideeën, ernstige vormen van vooringenomen oordelen, achterdocht, boosaardigheden of ongerustheden die nergens anders in gegrond zijn dan in die door mijzelf bedreigende denkbeelden, die weliswaar samenhangen met de ervaren pijn en de daaruit voortkomende bestaansonzekerheid, maar die daarvan ook zijn los te maken en door te strepen, te herzien en te kwalificeren als onwáár. Nee, dat is geen kwestie van een knop omdraaien, maar van diep doorvoelen, aannemen en overtuigd durven zijn van de liefde en de betrokkenheid van die ene Ander tegenover mij in die verschrikkelijk weerloze situatie van angst die me langzaam in een wurggreep dreigt te krijgen.
Liefde redt. Hoe kan ik doof en blind blijven voor het mooiste dat ik ‘om niet’, werkelijk belangeloos, geschonken krijg? Op die pijn krijg ik weinig of geen greep, maar mijn ziel, wáár die zich ook bevindt – “in het naveltje”, zoals mijn moeder me eens vertelde -, die moet ik ongeschonden buiten deze innerlijke strijd weten te houden. Als liefde voedzaam is en redt en de eerste voorwaarde voor veiligheid, voor overgave, dan is hier Aristoteles’ blaasbalg weer aan het werk. Het is haar enigst denkbare wapen, haar geschenk van liefde, de enigste vorm van innige nabijheid. Haar hand vouwt zich in die van mij en vraagt me fluisterend eens de andere kant van die ideeën te willen zien. Geen knop, geen verleiding, maar de menselijke gedaante van liefdevolle aandacht. Hoe kan ik in het kussen blijven terwijl ik daaruit als mens kan opstaan? Hoe kan ik vasthouden aan de waan-zin van angst terwijl zij mij leven inblaast? Mijn kwetsbare ‘ik’ tegenover die sterke Ander.

31 december
Zag ik vannacht de maan als een sinaasappelpart op z’n gekromde rug liggen, vanmorgen om 08:56 uur was er het schouwspel van de opkomende zon. Gedurende drie minuten stond hij als een vuurrode bol achter de bomen, om daarna voor meer dan een kwartier in de bewolking te verdwijnen en als witgele bol van bijna verblindend licht weer tevoorschijn te komen. Het is wat overdreven, maar

je zou even denken dat het de bezieling is van de nieuwe dag. We weten het niet. De ziel is een zwijgend fenomeen, als een ‘verscholen binnenwereld’, zoals de filosoof Gerard Visser de ziel nadert. We kunnen alleen rekenen op de ziel ‘als we nergens zeker’ van zijn, dat heb ik ten diepste ondervonden, en ‘als vreugde en verdriet verbonden’ zijn, concludeert Joke Hermsen na haar slotgedicht van de Poolse dichteres Wislawa Szymborska..

Een ziel heb je zo nu en dan.
Niemand heeft haar ononderbroken
en voor altijd.

Dagen en dagen,
jaren en jaren
kunnen zonder haar voorbijgaan.
Soms verwijlt ze alleen in het vuur
en de vrees van de kinderjaren
wat langer bij ons.
Soms alleen in de verbazing
dat we oud zijn.

Zelden staat ze ons bij
tijdens slopende bezigheden
als meubels verplaatsen
en koffers tillen
of een weg afleggen op knellende schoenen.

Bij het invullen van formulieren
en het hakken van vlees
heeft ze doorgaans vrij.

Aan een op de duizend gesprekken
neemt ze deel,
maar zelfs dat is niet zeker,
want ze zwijgt liever.

Ze is kieskeurig:
ze ziet ons liever niet in de massa,
walgt van onze strijd om maar te winnen
en van ons wapengekletter.

Vreugde en verdriet
zijn voor haar geen twee verschillende gevoelens.
Alleen als die twee zijn verbonden,
is ze bij ons.

We kunnen op haar rekenen
wanneer we nergens zeker van zijn.

[© MN, 'In 't naveltje misschien'. Met innige dank aan Lut voor deze parel aan mijn reeks essays.
Andries Baart, Aandacht, Lemma, 2004; * Het citaat is niet geheel juist. Ik vind de zin op pag. 162: "Aandacht biedt de kiem van een relatie, en daaruit zal een mens opstaan."
Joke J. Hermsen, Windstilte van de ziel, De Arbeiderspers / Ten Have, 2010.
Avishai Margalit, Fatsoen als maatstaf, Boom / Stichting internationale Spinozaprijs, 2001
Michel de Montaigne, De essays (vert. Hans van Pinxteren), Athenaeum – Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2004.
Gerard Visser, Niets cadeau. Een filosofisch essay over de ziel, Valkhof Pers, 2009.
Simone Weil, De geschonden ziel, Ten Have, 1982
Photo: "Anima mundi" by Alema Adamenko.]

5 januari 2011

Met de pijn als koploper

Als een verschraald ei in een albasten schaal

Een zonnig huis voor een stille man. Op het web kom ik nergens, precies zoals hier thuis. Soms lijk ik misschien op de bomen in de ochtend en tegen de avond, dan staan ze hier als vaag silhouet, als een veeg in de mist, schimmen van wat ze van nabij zijn,

Een stille man. De veranderlijkheid stroomt door mijn bloed, de gedachte aan wie ik was en geworden ben, voert me naar eenzelfde waas. Het lukt me nauwelijks, ja, bij vlagen, mezelf te bevrijden uit een web van verdwijnen.

Een stille man, turend over het witte stijfsel van het meer. Er is taal in mijn hoofd, maar het is vloed. Van de pijnpoli kreeg ik nieuwe medicatie waar ik zondag geleidelijk mee begin, nu leef ik in een overgangsfase, stil maar vervuld van hoop. De pijn zal nooit geheel verdwijnen, maar hij moet niet lang meer aan de winnende kant zijn.

[© MN, 'Een kind van de schrik', en zo kan deze stilte nog wel even duren. Tijd duurt, het is tijd als wachten.]

7 januari 2011

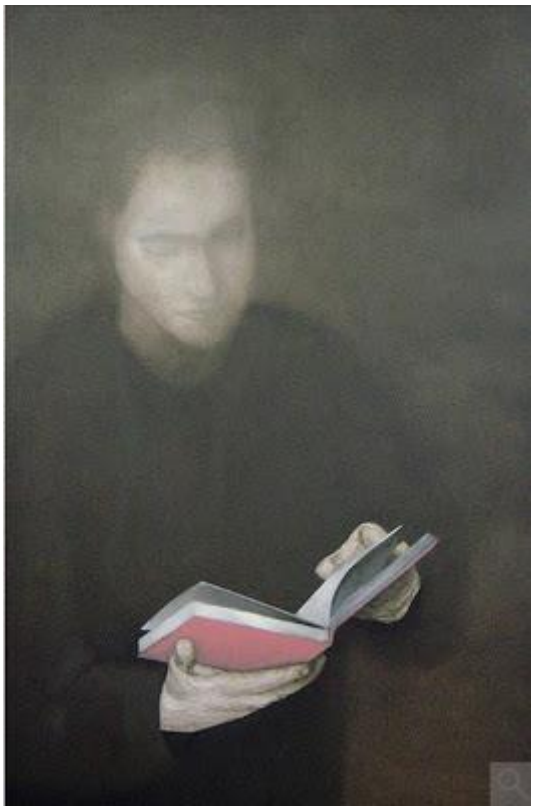

De ziel van de taal is vrijheid

Er waait taal door mijn hoofd, omdat ik via David Grossman opeens moet denken aan die onvergetelijke romanfiguur Amadeu de Prado van Pascal Mercier, naar wie Gregorius Mundus vastbesloten op zoek ging in Lissabon. Weet u nog, de docent klassieke talen die abrupt zijn leven aan het Zwitserse gymnasium in Bern afbrak, wat goed bij elkaar griste en de nachttrein nam. Het was geen vlucht van Gregorius.

Ik lig aldoor in bed en dicteer Marieke de taal die door mijn hoofd waait. Het dooit. Aan de balkonrand hangen grote druppels, die zich eenmaal vol en zwaar, laten vallen en weer vernieuwen. Op het meer vormt zich een laag water, dat zag ik daarnet aan een hele groep hoenders die tot hun verenbuikje over het meer wandelden. Langzaam verwarmt het water zich en vermeerdert het zich aan de laag ijs die zich heeft gevormd.
Het is een misschien roekeloze niet te doorgronden daad (van moed) waarmee Gregorius zich in één klap bevrijdde van het sociale beeld, - hij was een meest zachtmoedige grijze muis, plots scheurde hij dit imago doormidden, alsof een engel hem was verschenen om zonder verdere vragen en twijfels, zonder enig dralen, zijn biezen te pakken. De engel verscheen in de vorm van taal, slechts een vodje tekst, aangewaaid langs de kade waar hij liep en dat hem verbijsterend in zijn macht kreeg. Gregorius was tot in het diepst van zijn ziel getroffen, werd bij z'n kraag gegrepen en wist zich beslist om de verdere samenhang van dit vodje tekst te gaan onderzoeken. Er woei taal door zijn hoofd.

Amadeu de Prado was arts, een man met een hoge morele levenstandaard, een standvastige, stille man. Hij wilde een andere taal ontwikkelen want de bestaande was tot op de draad versleten. Dat kon je opmerken uit de eigengereidheid van mensen. De woorden waren hun betekenis kwijt. Zijn fascinerende cursieve teksten in de roman van Pascal Mercier vormen een boekje op zich en kan ik onmogelijk navertellen.

David Grossman en Andries Baart tonen dat de betekenisgeving weer kan terugkeren naar z'n oorspronkelijkheid wanneer je de taal in nieuwe verhalen brengt. Andries doet dit door de verschijningsvorm van aandacht op z'n merites te onderzoeken en zo te verhelderen dat wat verachtelijk, misleidend, opportunistisch, of een dief van aandacht is, toch soms aandacht heet te zijn. David Grossman – in de context van het Israëlisch-Palestijns rampgebied – laat zien dat er een totaal ander verhaal ontstaat wanneer je het "officiële en enig toegestane verhaal" naast je neerlegt en de ander, dus ook "de vijand", van binnenuit probeert te begrijpen, "zijn drijfveren, zijn innerlijke logica, zijn wereldbeschouwing en het verhaal dat hij zichzelf vertelt". Grossman's punt is dat een volk vaak generaties lang verstrikt zit in een "officieel verhaal" en daardoor zo gespannen verwikkeld blijft in een langdurige strijd. De omkering van een gezichtspunt kan laten zien waarvan we onszelf kunnen bevrijden en hoe cruciaal het voor onszelf is om de toestand in het rampgebied radicaal te veranderen.

Dáárover wilde ik het eigenlijk hebben, over de bevrijdende noodzaak de ander van binnenuit te leren begrijpen en, in essentie identiek, de grote onmisbaarheid van de exposure-periode in de presentietheorie van Baart. Maar de wind woei mij eerst het land van Mercier binnen. We zijn dagen verder dan het begin. De dooi heeft doorgezet en het meer is opnieuw de spiegel van al wat aan de oever staat. Het licht is zacht.
De ziel van de taal is vrijheid en Grossman's adagium, de wezensaard van wederzijdse erkenning … en "daaruit kan een mens opstaan". In feite is het een mate van identificeren, alsof je het leven van die ander gaat leiden, zoals destijds Günther Walraff als 'Ik ben Ali' en later Stella Braam in 'Tussen gekken en gajes'. Minder extreem maar zeker zo waarachtig gingen de journalisten Kapuscinski en Terzani te werk. Te denken is natuurlijk ook aan talrijke acteurs die het talent hebben op een aangrijpende wijze 'de ander te zijn'.

[© MN, 'Het lichaam, de geest en de ziel'. David Grossman, 'De ander van binnenuit kennen', Essay, Cossee 2007. Nu ik de Lyrica afbouw, ervaar ik pas wat het deed; zondag mag ik langzaam beginnen met Cymbalta. (Het is een helse tijd.) Aan het einde weer een begin? Schilderij van Marko Klomp.]

16 januari 2011

Voor wie wil weten wie ik ben

…voorlopig een uitgerangeerd dichter. Vorig weekend hebben de plasproblemen zich herhaald, nog midden in de daling van de medicatie en dus nog niet geland om de nieuwe te beginnen, was deze complicatie even onverwacht als ongewenst, er volgde een bloederig catheterdrama, dat de volgende dag per ambulance bij urologie effectief werd verholpen. De kwade genius is waarschijnlijk een vergrote prostaat. Lág ik al veel te bed, nu ben ik vrijwel volledig geveld. De laptop zit al tien dagen dicht.
Zoals ik ben, zo zal ik niet blijven. Zicht op de tijd heeft niemand, maar tegen de lente zal ik zeker weer boven jan zijn, tot die tijd wens ik iedereen een volle bloei van het leven.

[© MN, ‘Laverend door de tijd’, photo 'Acrobats' by Dariusz Klimczak. Marieke, aan wie innig veel denk, had de titel al gescheven en dat is goed, al dacht ik aan het toepasselijke 'De indringer', naar het gelijknamig essay van Jean-Luc Nancy.]

14 februari 2011

Waar je in stilte op hoopt

Opgedragen aan een meisje in Bangladesh, als een tegenbeeld van bruut geweten, van wreedheid door menselijke hand.

Wat een uitstraling heeft dit portret, alsof de hemel in vuur en vlam ontsteekt, precies zoals de bladerenkroon van de beukenboom op het hoogtepunt van de herfst. Dat het nu winter is, doet er niet toe. Het gaat niet om een seizoensschets, maar om de tijdloze uitstraling die zo warm, stil en hoopvol

is, en aan het begin van het jaar zijn we dat zeker, hoopvol, terwijl we weten dat lang niet alles zal gaan zoals we verwachten. “Laat dat nou eens los, verwacht niets, dan kan het nooit tegenvallen, dan wordt misschien plots waar je in stilte op hoopt vervuld.” Het is ook de zachtheid van dit portret, een zachtheid die ik associeer met kalmte en mededogen, een ingehouden glimlach die verbondenheid uitdrukt en wijst op de vreugde van wederzijdse compassie die bewaard blijft. Haar ogen zijn niet peinzend neergeslagen, maar kijken mij aan, open en vriendelijk.

[© MN, ‘De blijde impuls’. Een aquarel van Joo, en opeens schreef ik deze tekst vanuit een verblijdende impuls die vertraande om de barbaarsheid. Een twaalfjarig meisje werd veroordeeld tot twaalf zweepslagen omdat ze seks zou hebben gehad met een meerderjarige, getrouwde neef. Het vonnis kostte haar het leven. Nieuws dat al is weggeslingerd in de waan van de dag. Voorbij, en er druppelt geen traan meer of minder bloed.
Met mij gaat het nog hetzelfde; de urologische problemen zijn opgelost maar alle tijd is pijntijd. Dank voor jullie zo lieve betrokkenheid.]

18 februari 2011

Het lichaamsverlangen

Het bed, mijn tweede werkelijkheid

4 Januari, 1ste keer pijnpoli

Wekenlang naar uitgezien en sinds ik kort daarvoor had gelezen dat Slingeland het beste ziekenhuis zou zijn van Gelderland en tot de top vijf van Nederland behoort ook met zekere verwachtingen. De ziekenhuiskrant had daar nog een schepje bovenop gedaan, want ‘het beschikt over een geavanceerde pijnpoli’.

“Enfin, om maar aan te geven, de mogelijkheden voor u zijn nog lang niet uitgeput.” (Opluchting. Bemoediging. Maar ik hoop niet op een hele reeks experimenten.) De sympathieke pijnspecialist, die achter zijn bureau bleef, is al een zin verder.”(..) eerst dus die Lyrica afbouwen en dan rustig beginnen met Cymbalta; het kan wel vier tot zes weken duren.”
Onderweg naar huis voelde ik me er niet gerust op. Deze pijn en dan afbouwen van Lyrica?

Het werd een onverdraaglijk tranendal. Eind van de vrijdagmiddag de pijnpoli gebeld, voordat het nog erger zou worden en ik de huisartsenpost zou moeten bellen. “Nee, u moet de ingeslagen weg vervolgen. U mag wel een extra pleister plakken. Eigenlijk moet de huisarts u zien en ons daarna bellen zodat we kunnen overleggen.”
De huisarts voelde er niets voor te komen. “Een social visit? Nee hoor.”
De pijn werd een hel. Ik dacht aan Dante en Vergilius.

Op zondag openbaarden zich de eerste plasproblemen. Dodelijk nerveus. Grote onmacht. Gedrenkt in angst en zweet. Ik kreeg geen hap door de keel. Zwaar geprikkelde woorden. s’Avonds tegen half negen kwam een arts van de huisartsenpost en zette een kleine maat catheter die de volgende morgen door de huisarts werd verwijderd om te zien of ik weer zou plassen. Geen druppel. Aan het eind van zijn werkdag weer teruggeplaatst. Drie uur later nog niets. Huisartsenpost gealarmeerd. Die stuurden iemand van Buurtzorg (equivalent van de thuiszorg). Grada zou wel even spoelen, maar ontdekte dat het catheter niet eens in de blaas zat. Nu aan haar de beurt, maar tevergeefs. Twee uur later, intussen 23.00 uur, kwam er een arts van de ‘post’.
Het werd een gezwoeg en gesjor tot na 1 uur in de nacht, met enkel alleen maar meer bloed. Ik lag als een bijna geslacht en gekwetst lam in bed.

s’Morgens met de ambulance naar het Slingelandziekenhuis. Elf januari. Wat gemor op het bedroevend falen van huisartsen, “terwijl die plasbuis prachtig schoon is.” De man ging krachtig te werk. “Zit hij er al in?” “Ja hoor, en de gewone maat, wel dwars door de prostaat. Zo, kom nu eerst maar een poosje tot rust.”
De rust leerde ik niet kennen.
Vanwege restanten bloed in de blaas kwam Maaike van Buurtzorg twee avonden later een keer spoelen. Door het uitzicht op haar borsten die als klassieke porseleinen theekommen in de cups hingen vergat ik alle ongemak.

31 Januari, tweede keer urologie
De sluier over wekenlange ongerustheid zou, afgezien van pijn (de grote gangmaker van toenemende bedlegerigheid, 92% van de tijd) en passiviteit, vandaag worden opgelicht.
Aangezien ik niet op een brancard lag, kon ik deze keer eens zien wie er zich met mij bezighield. Een sympathieke man, direct ook ongerust of ik wel goed lag en niet een extra kussen nodig had.

Het was een vervelend en wat pijnlijk onderzoek, maar er bleek niets aan de hand met mijn onderwereld. Alleen jammer dat het me niet lukte om te plassen. “Alles is prima, de prostaat is maar een kleintje en ligt niets in de weg, de bloedwaarden zijn uitstekend, de plasbuis is een gave tunnel.” Einde catheterstory.

1 Februari, 2de consult pijnpoli
De ervaringen met Cymbalta stelden hem teleur. “Temeer, daar ik verder niets voor u kan doen, het is een uiterst moeilijk pijnsyndroom, u bent uitbehandeld.” Ik zat genageld in mijn cabrio. Weerzin om ook nog maar iets te zeggen. Dus vroeg Marieke hoe het dan zat met die andere mogelijkheden, zoals electroforese. “Die kunnen niet, die interfereren met dat ijzer in de nek” en hij ging meteen door over de mogelijkheid om met een pijnpsycholoog te praten, “die kan u helpen meester te worden over de pijn.” (‘Overdrijf niet man, word meester over uw eigen handelen. Sympathiek, maar professioneel?’) Einde van een illusie.

In gelatenheid naar huis.
Enkele dagen later heb ik laten weten wel in gesprek te willen komen met een psycholoog. (Maar die heeft nog altijd niet gebeld voor een afspraak. Ach, ik ben immers een meester in wachten.)
Nog steeds moet ik het doen met een tien-twaalftal kwartiertjes dat ik niét in bed lig. Dat ik maar niet aan de winnende kant raak, dat verdriet me, terwijl ik beducht ben voor negatieve emoties omdat álle emoties eerst in je brein langs het pijncentrum gaan en vervolgens de gerelateerde invloeden doen gelden.
Wie vermoordt mijn koploper?

De sleutel
Al drie maanden leef ik in pyjama en lig meer dan 90% van de tijd in bed. Soms leek ik wel een kanarie, d’r in d’r uit, d’r in d’r uit, een afschuwelijke rusteloosheid. Het lichaamsverlangen, mijn hele zijn, kan zich hier niet langer mee verenigen. Als het niet uit mezelf komt, komt geen enkele verandering me aanwaaien. Ik heb het plan opgevat me alle dagen zo bijtijds mogelijk aan te kleden, om te beginnen één middag in de week alleen in mijn eigen appartement te zijn en ook eens een avond en nacht. Niets moet, maar aftasten wat haalbaar is en initiatief nemen, lijkt me de beste strategie om zo dicht mogelijk bij ons oorspronkelijke plan te komen. In liefde leven, maar vanuit een eigen niche.
En het lichaamsverlangen kent vast nog meer stille geheimen.

[© MN, ‘Uit een gekweld geheugen’, geschreven tijdens verspreide kwartiertjes bij een schilderij van Jannes Koetzier.]

19 maart 2011

De vogelkop wint?

Er zijn weer dertig dagen vertreken. Geen enkele wens is in vervulling gegaan. Zijn ze wel reëel? Er is geen spatje vooruitgang te bespeuren; dat ik dacht tegen deze tijd weer boven jan te zijn, was misschien te hoog gegrepen, maar geen spatje? Nee, alle tijd is pijntijd ... of bedtijd. (Troost je, in de wereld gaat het precies zo, erger, daar komt steeds meer ellende bij, denk maar aan Japan of aan de onbegrijpelijkheid minstens een 'No fly-zone' boven Lybië niet effectief te willen maken. Dat wekt toch blinde woede?!))

Ik heb een gedicht geschreven voor twee rouwende voormalige buurmannen en vijf brieven, maar waarschijnlijk waren die overbodig want medici laten die meestal onbeantwoord. Toch zit ik dringend verlegen om hun hulp of advies want zo kan het structureel niet blijven doorgaan, ook niet met de wonderbaarlijke, weldadige en zo liefdevolle steun van Marieke. De liefde? Ja, maar dat is fundamenteel wat anders dan zorg en inwoning.

Wat wel leuk is, is dat we beiden zijn geselecteerd om aan De Kies mee te doen. Dat is helemaal niet zo elitair als ik aanvankelijk dacht. Elk half jaar kunnen zich nieuwe Doetinchemers inschrijven en worden er opnieuw vijftig burgers 'geprikt' om elke twee dagen vier vragen te beantwoorden, ditmaal rond het thema haat, angst, geluk en liefde.
[MN, 'De man, zijn ziel en levenshoop'. Photo by Dennis Binda. Met heel veel dank voor de hartverwarmende reacties, blijf onze hoop versterken dat alles zich een keer mag kantelen naar het Goede. Het is waar, met het toenemen van lijden kalft de innerlijke steun aan levenslust af.]

5 april 2011

Met pijn in m'n ziel

Een volle wens is een oprechte wens naar liefde en levenshouding, dezelfde liefde die je kan uitputten, kan leegroven van energie en realiteit en je uiteindelijk fataal kan worden.

Ik voel me volgeladen met ellende en pijn. Het doet me denken aan zo'n Ethiopische bus die aan alle kanten uitpuilt van mensen en ook nog van koffers en plunjezakken en die misschien wel met gebogen assen door de blubber zwalkt. Eén vrolijke massa door het stof van leven.

Ik kan tot verdriet mijn weblog niet voortzetten. Er is niets anders op dan de pijn uit te zitten en te verdragen, er is niet aan te wennen. Pijn verslijt niet, maar is altijd actueel. Ik ben in psychotherapie.

Geen verdriet zonder dankbaarheid, en die 'd' is overweldigend, naar allen met wie ik hier zoveel heb gedeeld. De weblog was niet een hobby, maar een levensinvulling, zowel het schrijven als het lezen. Er is geen sprake van luiheid of onverschilligheid noch van vervreemding of weerzin, maar slechts van door nood gedwongen passiviteit.

Ook de geest gaat weinig op reis; ja, het nieuwe boek van Miek Pot met korte teksten over contemplaties en enkele essays van Joost Zwagerman over de betekenis van zelfmoord voor nabestaanden konden me zeer bekoren, maar in die pil van Bert Keizer – 'Onverklaarbaar bewoond' – struikelde ik steeds over de concentratie.

Vanaf heden ligt niettemin dagelijks een geschenk op schoot, ‘Dagboek van een dichter 1979-2007’ van Leonard Nolens. Meer dan duizend pagina's.
Een roos kent geen ‘waarom’, ze bloeit omdat ze bloeit, ze bekommert zich niet om zichzelf en verlangt niet te worden gezien. Ik heb geen leven. Maar een ander heb ik evenmin.

[© MN, ‘Ik heb even niets te zeggen. Dat zeg ik.’ Afbeelding: een ets van Leonard Nolens door Karel Dierickx bij de gedichtenbundel Negen slapeloze gedichten. Het vermelde dagboek omvat Nolens' verzmalde dagboeken, gebonden uitgegeven door EM Querido,]

18 april 2011

Mysterie van het ongenaakbare

Al mijn zintuigen houden zich
Aan je vast, nog warme springlevende beelden,
Gehuisvest in mijn hart.

Dat is wat wij gemaakt hebben van de dood,
Zij kan je dan wel gehaald hebben,
Maar wij, benauwd om ons eigen einde, houden je hier, -

Want ook aan die zwarte glanzende steen
Kunnen we niets onttrekken,
We missen je zo, maar ’t is onmogelijk je te wekken.

[© MN, voor Erna, 4 februari 1949 – 18 april 2009, ‘Mijn gestorven mens van vandaag’.]

25 april 2011

Meditatie XXXIV

Gelukkig rijgen de dagen zich aaneen.

'Welk doel dient dit geploeter?', schrijft Seneca. 'Dit is de laatste dag! En is hij het niet, dan bijna."Ik leef zo dat elke dag voor mij als het hele leven is. Maar dan probeer ik verdorie niet om alles uit die dag te halen alsof het letterlijk die laatste is. Maar alsof het die zou kunnen zijn.'(Arjen Van Veelen - Over rusteloosheid.)

De schrijfster Lisette Kreischer: “Wat gisteren gebeurde, doet er niet echt meer toe en de toekomst bestaat nog niet.”

Wie Leonard Nolens leest en het niet na een paar honderd bladzijden voor gezien houdt, maakt mee, verinnerlijkt de strijd die hij twintig jaar elke dag in door niets verstoorde afzondering voerde met de taal en zichzelf met wie hij het gedicht geboren kon laten worden.

Het past ons dankbaar te zijn om wat ons gegeven is en geleerd; in die zin doet ‘al het gisteren’ er wél toe, zowel als erkentelijkheid voor de nieuwe dag, maar laten we vooral vandaag leven, volop, openhartig en in wederkerigheid want de schepping van de dag ligt nimmer geheel in eigen hand.

[© MN, in de reeks meditaties. Photo: “Quand vient la nuit” par Beuleu.]

28 april 2011

Vertragingen

De maand die tot nu zo behaaglijk was,
geeft alsnog en in één keer al haar regen
zoals ik plots weer vele tranen vergiet
want men zegt dat het leven wetten kent.

De wet bijvoorbeeld dat je het uiteindelijk alleen moet zien
te plooien, maar geschreven of niet, dat is door mensen bedacht;
volharden in de beproevingen, dát is het leven,
zij gaf me er het hele alfabet van om op te vertrouwen.

Zoals de ogen soms groter zijn dan de maag,
zo kan de tong rapper zijn dan het hart;
helaas moest het geschenk worden gebroken.
De dichter is niet bitter, maar treurig en onmachtig

want het lukt niet van zichzelf gedaan te krijgen
wat hij van het leven verlangt, hoewel hij voor de medici
al is afgeschreven; die dachten dat die vogel zijn kop
wel eerder zou hebben laten hangen.

[© MN, in 'De man die zijn bed haat'. Ik ben van plan nog veel ouder te worden, al vrees en zeg ik vaak van niet, - en anders ga ik wel terug naar de natuur. Alleen de situatie is fundamenteel veranderd; ik woon weer in het stille, warme oosten. Foto begin april 2011.]

4 juni 2011

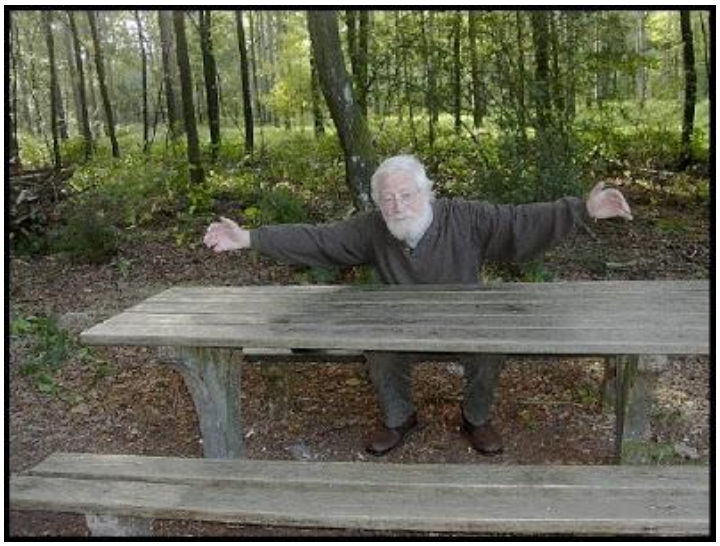

Het geheimzinnige verbond

Achter de zeven heuvelen
op deze aarde, ik noem maar een dwarsstraat,
vermoeden wij een paradijs Jan.
Je weet, mensen willen graag antwoorden,

oplossingen, zekerheden, terwijl erop wordt gehamerd
dat die er zo weinig zijn. Als we dát nu maar wisten, dat van die hemel,
dan werden jullie gek van onze smeekbedes
om ontferming, barmhartigheid of genade.

De clou is misschien, dat het paradijs in ons diepste zelf ligt,
maar we weten het zo zelden te vinden, - of durven we niet zo diep?
Lieve, oude dromer, ik houd het erop dat al je dierbaren jouw hiernamaals vormen,
lichaam en geest zijn er mystiek genoeg voor.

[© MN, IM Jan van der Hart, 16-12-1929 / 5-6-2009.]

9 juni 2011

Dankbaarheid is van even grote waarde als barmhartigheid

Het lezen van de wind

De lawaaimacht van bomen herinnert me
aan het jongensgeslenter over de Badweg van Vlieland.
Er staat een sterke westenwind

en de kolossale naaldbomen
overtuigen me van de zee hier pal achter –

de gewoonlijk vlakke vijver krijgt ’n gerimpelde huid,
maar in de avond is het plots windstil,

zelfs ’t zachte geruis is verdwenen want
de ondergaande zon heeft het mysterie overgenomen.

Ik verbouw mijn weblog niet tot een postmoderne klaagmuur (in zoverre ik dit al niet deed) want na de moorddadige paniekaanval, midden in de nacht enkele etmalen geleden, is het de hoogste tijd me te realiseren dat het nooit meer anders of beter wordt, alleen maar met wat nuances, of alleen maar slechter alsof ik me bewust naar de dood toesleep – wat niét waar is. Ik ben tot in m’n navel gehecht aan het leven, aan mensen, aan de natuur. Ik houd van het leven en wil dingen doen die ik niet meer kan. De pijn is vaak even onverdraaglijk als de gedachte aan de dood. Dualiteit alom.

Een verdwaalde hond loopt tegen de wind in, alleen zo leest hij de geuren van het mogelijk dichterbij komende huis. Een gierzwaluw blijft negen maanden in de lucht, vliegt tegen de wind in, aangezien hij alleen zo al vliegend en met open snavel zijn voedsel, insecten, uit de lucht vangt. De briljante schepping.

Weet je, als jij je tot kalmte maant en jezelf kunt inprenten dat je nérgens bang voor hoeft te zijn, wanneer je die twee aanwijzingen niet als uit overmacht aangereikt gezwets terzijde schuift, dan vermindert de pijn. Ja, ja. Je kunt het alleen maar beamen hè, of geloof je er geen snars, geen sikkenpit van? Het is geen sprookje, evenmin een ontkenning van de ernst ervan, maar als je je weghaalt uit het overheersende gevoel pijn geworden te zijn en dat pijn het enige is dat nog bestaat, dan schenk je jezelf onvermoede kracht want dan verlaat je de vicieuze cirkel. Ja. Vooral dát bestaat wat door jezelf wordt benadrukt.

Pijn kan een reëel en dramatisch excuus zijn om te zwijgen, een begrijpelijke dwang uit volkomen wanhoop. Maar verwacht niet alleen maar begrip of troost, het kan ook een onuitgesproken weerzin oproepen en de onmacht van de ander alleen maar versterken. Hij of zij zal liever wegblijven dan

komen. Laat toch in hemelsnaam merken dat je het bezoek van de ander waardeert, fijn vindt. Als je de indruk wekt van onverschilligheid of onopzettelijk denkt dat het motief van de ander uitsluitend gelegen is in morele plicht, dan schoffeer je die ander, je doet hem zwaar tekort waar hij zijn eigen besognes opschort, huis en haard verlaat en zijn bestaan uit minstens betrokkenheid onderbreekt. Ook al gaat het werkelijk beroerd met je, elk gesprek stagneert wanneer je doet alsof je al dood bent terwijl jij voor die ander zo van waarde bent. Je kunt wel een gebroken soldaat zijn, maar met harteloosheid of bittere smart verneder je de ander. De ander zal je niet moraliseren in deze toestand maar denkt er het zijne van, zal je liever vergeten dan 'rijk' zijn.
Wederkerigheid is nog altijd een belangrijk beginsel en opent vele deuren of ongekende mogelijkheden. Erken de trouwe mens.
Soms kan een vriendelijke ontmoeting met jezelf een weldaad zijn.

Dit fragiele besef bestaat nu drie dagen na een reis van 'deep down to the top of a hill', de ergste paniekaanval ooit, ik nog met slechts mijn ademhaling, en nadien een begin van nieuw denken, van beweging, van verandering – een cruciale dimensie van chroniciteit, het blijft niet altijd hetzelfde, het wordt niet alleen maar slechter, het kantelt, het fluctueert. Die these heb ik proefondervindelijk vastgesteld in het lezen van de ademhaling.

Negen maanden in de lucht, en slapen dan? De gierzwaluwen hebben door de tijden heen geleerd de twee hersenhelften alternerend van elkaar uit te schakelen. Zo kunnen vliegen en slapen ongehinderd voortgaan. (Iets voor ons?)

[© MN, 'Herboren uit reflectie'. Foto 21 mei bij de vijver. Het betekent niét dat ik de pijn onder controle heb, wel dat het soms mogelijk blijkt, denk ik, de aanhoudende hevigheid te beïnvloeden. Angst, boosheid, moeheid (zoals nu) en verdriet verzwaren het, dat in elk geval. 'Kunstgrepen' van Pierre Jansen zal door velen wellicht teruggehaald kunnen worden uit televisieherinneringen, die innemende, beweeglijke, zichzelf verkneutererende euforische man die letterlijk een greep deed in de kunst en daar zo enthousiasmerend over wist te vertellen. Het woord 'kunstgrepen' – dat is wat ik tracht te doen in mijn strijd naar een meer soevereine staat van bewustzijn.]

14 juni 2011

How long shall it take
before we awake?

De ontdekking van andere invalshoeken van denken naar je condition humaine blijkt gepaard te gaan met speciale ‘cadeaus’. Ik kan het ook anders zeggen: een goede zelfzorg opent nieuwe vensters, alsof je, zoals Marieke opmerkte, op een nieuw continent bent geland. Ik kijk hier anders om me heen. Nadat ik bijvoorbeeld simpelweg een Mariabeeld een andere plaats had gegeven, zei ik: “Wat heb ik toch een rijk huis”, ik bedoel niet zozeer het ‘hebben’ maar het beseffen van wat ik herken als mijn thuis. En dan die ontwaakte belangstelling voor vogels en bomen … hoe ziet die merel er nu uit, het is net een mottig mannetje ….. even opmerkelijk als plezierig, en wat dat betreft leef ik hier in een oase …. en opruimen, alles in kleine stapjes. Het is geen gevoel dat je moet zien vast te houden, maar een discipline, daarmee houd je de zelfzorg op peil.

Ik heb natuurlijk ook vakantiegeld en naast enkele andere boeken zal Walter ook een vogel- en bomengids meebrengen. Elders heb ik een onconventionele, éénoog verrekijker gekocht, ik wil mijn biotoop wat beter leren kennen.
Ben ik nu een rijpe man?
Wat een onnozelheid, wat een onbelangrijke woorden. De deur naar de stilte staat open, de deur naar mijn eenzame dagindeling, mijn gelukkige nietsdoen de godganse dag. Het nietsdoen is schijn, ik weet het, het verhult ‘le travail intérieur’. Geen zuchtje wind. Zelfs de kruinen van de bomen, zo licht van gewicht, worden door de stilte geraakt, alsof de bomen dromen, lamlendig staan te luieren.

Mijn heden is sterker dan mijn verleden.
Ik hoef mijn cabrio maar even naar links te draaien en ik zie mijn slaapvertrek, het antieke bed met het zwarte dekbed en dito hoofdkussen, het kussen dat vertrouwd is met mijn altijd woelende trauma’s. Wanneer ik in slaap wordt gezoend, vallen ze met al mijn fysieke ellende voor een poosje in de wolken van mijn bewustzijn. Wolken, zo wit als het Atlasgebergte, zoals die hier vrijwel elke avond traag voorbijtrekken, een hemelsbreed grijs laken achter zich meeslepend.

Terwijl de katholieke kerk van Nederland zich in vergaande staat van ontbinding bevind, blijven de feestdagen steevast op de agenda. Die feestdagen komen wel voort uit de religie, maar hebben zich maatschappelijk en commercieel verankerd. Een inhoudelijke betekenis is zo goed als verloren gegaan.
De gemeenschap in het Achterhoekse Braamt is in rep en roer, sinds men weet dat het bisdom serieus voornemens is de pastor te vervangen en zijn rust te gunnen. De bijna negentigjarige vitale man weet zijn kennis van het dorpsleven en van menselijkheid én van nabije kerkelijkheid zo te benutten dat hij ongelooflijk geliefd is en de kerk altijd vol zit. De pastor wil (misschien) in zijn harnas sterven. Maar een stel slapende regenten denken er anders over want de man is te vrij in de leer – en zo vernielt De Kerk zijn eigen kerken. Het zijn vaak dwazen die regeren en gewone mensen die wijs hun werk doen.

[© MN, 'Opgespoorde wonderen'. A poet in spring, June 2011. Dank voor júllie betrokkenheid aldoor; omgekeerd iedereen bezoeken zit er helaas nog niet in.]

17 juni 2011

Ik ben geen struisvogel

Vormden die andere gezichtspunten nu een trucje om de pijn te onderdrukken? (Want gisteren en vandaag was de pijn toch koploper.) (Sommige lezers menen zelfs het tegendeel te hebben begrepen; op de ansichtkaart staat: “Wat fijn dat je nu van de pijn af bent.”)
Al dan niet een truc, de pijn blijft en wordt ook niet minder, máár, de pijn kan wel anders worden ervaren. Het is géén truc want dat heeft iets nepperigs, alsof je jezelf een kunstje flikt.

Die andere gezichtspunten zijn wáár omdat ik er grote waarde aan hecht. Ze zijn zelfs bevrijdend doordat ze me in staat stellen pijn en angst van de voorgrond te verdrijven en dus als mild kunnen worden ervaren. Je weet, vooral dát bestaat wat je benadrukt, dat is in ieders leven zo.
Sommige belangrijke voornemens, die een basis hebben in jezelf, kunnen na verloop van tijd wat verslappen, en hup, daar ga je weer. Geen enkel inzicht behoudt uit zichzelf de oorspronkelijke scherpte. Niets beklijft als je er verder geen moeite meer voor doet. Gaat het in de liefde niet precies zo?

Het is derhalve in geen enkel opzicht struisvogelpolitiek. Het is de kunst vast te houden aan je overtuigingen én niet overmoedig te raken want die pijn is in wezen geen enkele minuut anders, of mogelijk wel anders, maar nimmer afwezig. (Daarom stelde ik de vraag om mijnentwille, aangezien het om dagelijkse, zeer barre pijn gaat.) Die verdomde fysieke pijn die tegelijk een complexe levenspijn is geworden, leer daar maar een maat in te vinden, - het scheelt dat ik geen mateloos temperament heb, en dat ik een huis gevonden heb waarin ik graag woon, juist nu het gaat om reëel overleven. Als dat niet zo zou zijn, zou ik tuimelend uit al mijn contouren vallen. Mijn leven nú is ook een les in alleenzijn. Het leven is een woestijn met talrijke oases van verscheiden smaken.
De wolken, elke dag zijn ze anders, soms zijn er géén, vandaag zijn er vele met een dikke grijze vacht en koppen van witte wol, wolken waaruit telkens harde stortregen, aangevoerd door een even harde wind die alle bomen diep en nederig doet buigen.

[© MN, ‘De zoveelste reflectie’. Photo by Magdalena Wanli.]

23 juni 2011

Marktwerking: een serie mislukte foto's

Begin dit jaar en sinds kort opnieuw – bij alle ellende die er al was en nog steeds niet is overwonnen -, werd ik ongelooflijk dwarsgezeten door elkaar rivaliserende energiemaatschappijen die mij beurtelings als klant claimden terwijl ik met een derde een contract heb. Je moet er wel achterheen, maar het is beter niet te proberen het te begrijpen want je wordt woedend en gek van overmacht tegenover het canaille van de bureaucratie. En met elke stress wordt het pijnwiel weer opgedraaid. Tientallen telefoontjes met tegengestelde informatie, brieven met intimiderende uitleg en boetes en van je rekening simpelweg afgeschreven bedragen. Tussen dit handelen en criminaliteit: het is maar een steegje breed.
In het thans lopende conflict zijn ze (weer twee andere leveranciers) ervan overtuigd dat ik bij een andere maatschappij dan waar ik me in het begin van de 'Doetinchemse geschiedenis' heb aangemeld, een nota bene zakelijk contract "zou zijn overeengekomen" in plaats van een particulier en hoewel ik nog nooit enig contact met dat bedrijf heb gehad, houden ze vol dat het rechtsgeldig is. Niet opgeven. "Meneer, ik ga het tot op de bodem uitzoeken, maar die nota zou ik wel vast betalen, anders wordt het nog veel erger."
Je bent (wind)handel en, reken maar, heel veel mensen worden daarvan de dupe. Je bent gewoon niet thuis in je eigen leven.

[© MN. Photo: "Sun in morning fog" by Albert Lynn. Toen wij in 1958 verhuisden van Enschede naar Rosmalen, kwam er een man van de PTT, van het provinciale energiebedrijf en reisden we met de bus van BBA of Zuidooster en per trein met de NS. Nu kun je alle aanbieders met 100 vermenigvuldigen.]

27 juni 2011

Het dagboek van een dichter

Het hart, het lichaam en het geweten van de kluizenaar

Nooit eerder een boek gelezen als dat van de dichter Leonard Nolens. Ik ben op pagina 1039, dus over 15 bladzijden is het uit. ‘Uit’ vind ik zo treurig dat ik het al de hele dag uitstel om verder te lezen, laat staan dicht te slaan. Dat komt ook doordat de verwachte bundel verzamelde gedichten, “Hart tegen hart”, gisteren niet is gearriveerd.

Ik heb gretig, niet gulzig gelezen, met toenemende bewondering en sympathie en mededogen. Een keer heb ik het bijna laten afweten, ik geloof ongeveer vanaf pag. 700 als hij bijna honderd bladzijden lang gedetailleerd het moreel en fysiek diepst geblakerde deel beschrijft, de zwartste alcoholgeschiedenis. Maar met de vinger op de regel ben ik doorgegaan, het was onvermijdelijk, telkens weer het meest deerniswekkend.
Het alleen zijn, de noodzaak en de kunst, strijd en aanbidding, de ontleding en betekenisgeving van alles dat hem onder ogen of in gedachten komt. Het is duizelingwekkend wat uit deze authentiek levende dichter wordt geboren.

[© MN, 'De toren van Missenburg'. Leonard Nolens, "Dagboek van een dichter 1979-2007", Querido, geb. 1054 blz.]
http://www.youtube.com/watch?v=wEbu1zrDTU8&feature=related

9 juli 2011

In een ijskoude hel van verdriet en verlies. Ik ben een gevallen berg

Al wekenlang geen wind in de zeilen en geen enkele vooruitgang geboekt. Een helderziende, Keimpe Zwart, stelde dat ook vast toen hij zijn druk bewegende hand over een foto van mij liet gaan zonder ook maat de geringste achtergrondkennis. "maar het is wel een man met pijl en boog, hij volgt trefzeker zijn gevoel." Dan sprong hij weer naar prullaria met een ander nummer (alleen het nummer verwees naar een persoon in de zaal en K. wist niet wie dat was.) Daarna, als toegift of plotselinge

ingeving, terug naar ‘mijn’ nummer. “O ja, ik zie veel boeken en ook een vuur, niet een verzengend de hemel vervend vuur, maar een kampvuur, dat verwijst naar intimiteit. Hij ziet nu geen vooruitgang, maar hem wachten nog heel mooie jaren.” Wil ik nog wel een toekomst?

Tonio kreeg geen toekomst. Na de vuistdikke Nolens verdwaalde ik nog een etmaal in zijn gedichten, verzameld in de dundrukuitgave Hart tegen hart, prachtige pure poëzie als levende kwestie. Ik ben W.N.P. Barbellion’s Laatste dagboek gaan lezen, getroffen door schoonheid en veel herkenning. Dacht herhaaldelijk aan het verwante dagboek van William Soutar. Ofschoon andere keus genoeg, ben ik vervolgens de briljante requiemroman ‘Tonio’ gaan lezen, even onontkoombaar als toen Adri van der Heijden het na die zwarte pinksterdag vorig jaar terstond moest gaan schrijven.

“Op de ochtend van 15 juni 1988 had ik hem, geholpen door de geschoeide handen van een verloskundige, uit zijn moeder zien komen. Hij scheurde haar open om zich toegang te verschaffen tot de wereld. Zij stond hem met een langgerekte kreet van overgave toe haar bilnaad los te tornen om zich een weg te banen. Krap tweeëntwintig jaar later was ik er getuige van hoe hij weer in zijn moeder verdween – niet in de gedaante van een dode, maar in de vorm van een donkere wolk verdriet, die onafbreekbaar in haar opgeslagen werd.” (blz.162)

Ik ben een gevallen berg. Soms weet ik niet meer hoe ik me moet wapenen en verder kan. Ik lig zwijgend en eenzaam kermend van pijn onder een laag breekbare schors, happend naar adem die stoffig is en bitter. Ik moet als de donder zien op te krabbelen, want als ik me laat wegglijden in een depressie zal ik die als een doodsdeken over me heen trekken.

http://www.youtube.com/watch?v=rblk4FNsUdg&feature=related[© MN. Een foto van Tonio, verkleed als Oscar Wilde toen hij een jaar aan de Foto-academie studeerde. A. F. Th. van der Heijden, Tonio. Een requiemroman. Bezige Bij, 2011.]

15 juli 2011

Autobiografie van de verscheurdheid

Aanvankelijk wilde ik volstaan met dat veelzeggende citaat over ‘de schoot van de vrouw, het moederschap’ waarmee ik de requiemroman Tonio van A.F.Th. van der Heijden in het licht zette, maar ik voel me gedwongen erop terug te komen. (Vandaag, 15 juli, is het alweer een maand later dan zijn geboortedag en Tonio 23 zou zijn geworden. Een nuldag in het kwadraat.)

Beste Adri en Mirjam, ik wil jullie uit het stilste landschap van mijn wezen condoleren met het grootst denkbare leed dat ouders kan treffen, de dood van hun kind, de dood van jullie talentrijke Tonio, - die nog maar net de onzekerheden van zijn volwassenheid aan het overwinnen was, maar in elk geval al zeker was van de weg die hij wilde gaan maar die het noodlot hem genadeloos onthield en daarmee alles, ook voor jullie, als een hinderlijke vlieg van tafel veegde. Het verdriet haalt letterlijk alles onderuit.

Het noodlot is het leven niet, maakt geen overwegingen, selecteert niet, is niet te voorzien laat staan tijdig een halt toe te roepen of ongedaan te maken, maar slaat toe. In een vingerknip is alles anders. Het lafhartige, brute noodlot.

Volgens de etiquette zal het wel ongepast zijn zó laat nog een condoleancepassage te schrijven, maar dat er intussen al veel tijd is verstreken, maakt het hooguit wat ongewoon, niet ongepast. In dit alles ondergravend lijden speelt tijd, alle gezegdes erover ten spijt, nauwelijks een rol – het is een gebeurtenis die je levenslang tekent. Dit specifieke nieuws is mij toentertijd ontgaan, zoals zoveel sinds ik in pijntijd leef.

Een roman is meestal een lang verhaal van overwegend fictionele aard. Daarom keek ik wat vreemd op tegen de term requiemroman, - waarschijnlijk door Adri toch gekozen omdat het dikke boek zoveel figuranten kent. Want niets, geen woord is fictie. Al staan er vanuit literair oogpunt bezien vele kostelijke zinnen in dit boek, geen woord, geen alinea is verzonnen, - dat het óók van grote literaire waarde is, zegt iets over het meesterschap van de auteur, waarvan hij nooit meer zal vervreemden. Dat ben je geworden Adri, zoals Tonio het al vroeg in zich had om zo uitstekend te fotograferen. Zo mooi als het was dat hij vóór de schoolreis naar Griekenland al een fotografiethema had – niet de erfenis, de oudheid, maar de moderniteit – zo dramatisch was het dat uitgerekend zijn apparatuur werd gestolen. Hij liet zijn vakantie er echter niet door verknallen, maar onderzocht zijn thema door het derde oog, dat befaamde rechthoek tussen duim en wijsvinger.

Tonio is een adembenemend, aangrijpend boek. Een schitterend monument, “opdat hij niet in de vergetelheid zal raken zoals hij in de aarde is weggezakt.” Het heeft me vele keren diep geraakt, ontroerd, zoals jullie beider leven, naar Pavese, een leven als ambacht werd. Alles werd schier onvermoeibaar blootgelegd om nader te onderzoeken hoe en of het ‘iets’ vertelde over de ware toedracht van dat fatale ongeluk. Een eigenschap van tragiek is, is dat er ook veel onoplosbaar blijkt. Ik ken het uit de talrijke dagboeken die ik heb gelezen: het ononderbroken persoonlijke van het verhaal drukt je als het ware met de neus op de navel van de betrokkenen. Je wordt zo indringend binnengelaten, je komt zo dichtbij alle stemmingen, sferen en overwegingen dat je mee-ademt in dit razend onderzoeken, in de woede, in de gesprekken, in de tederheid, in de herinneringen, in de verontwaardiging, in de wanhoop en allerlei ander onstuitbaars als achteloos rondslingerende kleding, dat je je de mensen gaat toe-eigenen, alsof het nu geoorloofd is zelf ook dichtbij te komen in plaats

van op respectvolle afstand, als een gewone lezer van een bijzonder boek. Dat gebeurt met je, denk ik, als het je werkelijk raakt. Mij zijn Adri, Tonio en Mirjam o zo sympathiek geworden, dat mag, maar wanneer ik me inbeeld Adri en Mirjam feitelijk te ontmoeten, zal ik verlegen zijn en tegen Mirjam geen Minchen zeggen, al vind ik het nog zo'n vertrouwde en lieve koosnaam.
Het is laat voor mijn doen, bijna 22:00 uur, ben ontzettend moe en woon nog in hetzelfde wrakke lichaam. Na de herfst van de laatste dagen is het zo opgeklaard, dat ik buiten weer mensen hoor praten, in de behaaglijkheid van de avond en de beschutting van het lommerrijke park. De tekst is al zo lang, dat ik het maar op mijn weblog zet; in het weekend en daarna tracht ik verder te gaan want er ligt nog één ingewikkeld onderwerp op mijn tong, - vanaf morgen in het nieuwe daglicht. Dadelijk naar mijn altijd eenzame bed. Het was trouwens een rumoerige, trieste dag in mijn hart, voorafgegaan door evenzovele verdrietige dagen de laatste weken.
[© MN, met een foto die Tonio van zijn vader maakte.]

18 juli 2011

Autobiografie van de verscheurdheid II - Der Lauf der Dinge
Na publicatie van deel I, vrijdag jl., zei ik naar bed te gaan, maar ik tikte eerst nog bij enkele weblogs op de deur. Toen las ik ergens wat zich hier, in mijn woonkamer, had afgespeeld en waarover ik had gezwegen, behalve dan de opmerking dat het in mijn hart een rumoerige, verdrietige dag was geweest. Dat vond ik genoeg. (Ik blijf altijd 'dicht bij mijn leven', maar waak over het prijsgeven van hetgeen tot de intimiteit behoort, zeker waar het gaat om iemands waardigheid.) De taal van de verscheurdheid verbaasde me niet, maar wel hoe ernstig de werkelijkheid naar haar hand was

geschreven en hoeveel onwaarheden het bevat. Een volstrekt zinloze, grove schending van de integriteit. Geëmotioneerd en slordig op papier gekwakt, uit pure getroffenheid, en zo van zeshoog de wereld in geschopt. Ik nam me voor er niet op te reageren want het een lokt het andere en zo zou alles naar de bodem van waardigheid zinken, en zelfs er doorheen. Zaterdag een absolute nuldag. In de staart van de avond nog tachtig bladzijden gelezen.
Zondag wederom. Alleen op de wereld, daar lijkt het op, met een cabrio, een bed en voldoende proviand. Ik schrijf wat kaarten en maak aantekeningen voor deel II. Ik voel me verraden en bespuwd. Het gaat om 'zijn', gezien en erkend worden, lees Avishai Margalit er maar op na. "Je hebt altijd haar nog, je nummer 1, je grote liefde", zei ze vrijdagmiddag op cynische toon. "Ik héb haar niet, wat we hebben, is een goed contact samen, wat voor jou een plaag is maar mij zeer dierbaar." Zondag, wat een rouwdag. Ik blijf in pyjama, staar naar de gerimpelde cirkels in het meer, hoor de wind door de bomen klappen, drink vele glazen Spa. "Wanneer ga je eens iets doen?", fluistert een prof van vroeger. "Je schrijft het meest, maar haalt de minste punten." In zijn ogen zag ik verontwaardiging en minachting. Ik vervolg mijn aantekeningen over schuld – ben zo eigenwijs per se te willen schrijven, terwijl mijn pen zo onvast in de hand ligt, als een goudvis.
Tonio is het boek van de verscheurdheid, maar gelukkig zijn er ook veel sprankelende herinneringen. Wanneer ze weer bij het graf van Tonio staan als de steen is geplaatst en opa Natan, die 75 jaar ouder is dan Tonio, diens uitgestorven achternaam als illegale tussennaam ziet staan, Rotenstreich, vraagt Adri zich af wat de stille naar voren gebogen man wel niet zal denken. Natan Rotenstreich, een Jood met drie nationaliteiten als geschiedenis. Het doet me denken aan het verhaal van Irvin Yalom over de oude uit Hongarije afkomstige Bob Berger in "Ik waarschuw de politie".
Nu kom ik op dat moeilijke, ingewikkelde thema: het schuldgevoel, de schaamte, het zelfverwijt, de definitieve mislukking. Het is de volle, overtuigde klank van het boek. Karrenvrachten vol invoelbare emoties, overpeinzingen en scenario's, maar ook eentje afgeladen met overtuigde, bikkelharde en niet wegneembare of mettertijd te slijten schuldgevoelens. En alle tijd na Tonio's dood was voorgoed waardeloos, incluis het requiem. Het grote zelfverwijt omvat niet een of twee alinea's, maar loopt, vanaf het moment dat er twee agenten aan de voordeur staan met het bericht van hun zoon's kritieke toestand, als een rode draad door het boek, als ware het een vast leeslint. Ik vind het moeilijk, omdat ik allereerst met de vraag worstel of ik wel iets mag bekritiseren, iets van het rouwbeklag in twijfel mag trekken, - en mijn antwoord is ontkennend. 'Nee, ik heb het serieus te nemen en te respecteren.' Ook als ik dat iets, dat zo allesomvattend is, mij persoonlijk aantrek? Twijfel, ik baseer me immers op dit boek!
Eénmaal, in een denkbeeldig gesprek tussen vader en zoon, zeggen beiden dat ze moeten ophouden met die zelfverwijten, maar Adri komt daar dan toch weer van terug en volhardt. Ik vind het een verregaande uiting van zelfbestraffing. Een masochisme dat zo irrationeel is, dat het me pijnlijk steekt en niet te bevatten is, wel als een aanvankelijk reële emotie, maar niet als beslissende houding, laat staan bij wijze van acteren. Tonio zou het niet dulden van zijn vader, dit uitgesproken destructieve. Hij zou naar zijn kamer gaan en een uurtje of wat later zacht naar de eerste verdieping terugsluipen, nog minder merkbaar de kamer binnenkomen en zijn verrast opkijkende vader hebben gezegd: "En, ben je er een beetje uitgekomen Adri?"

“Het verlies zal er, met garantiebewijs, voor altijd zijn.” Denkend aan zijn graf, met de beeltenis van Tonio als Oscar Wilde in het Belgische hardsteen, word ik stiller dan de vrees die er in mij huist.
Het is veel korter uitgevallen dan ik in gedachten had. Een groot deel van mijn aantekeningen over de tragedie van schuld van afgelopen zondag is door de pijn onleesbaar en door de morfine wreekt zich het korte geheugen. De nacht heeft als een deleteknop alles uitgewist. Hoe stom dat ik mezelf niet tijdig afvroeg of ik het ’s anderendaags nog wel zou kunnen lezen!
Adri en Mirjam verzetten zich tegen slijtage of verzachting van de levenspijn, hoe bewuster zij zich daarvan blijven, des te sterker het levende verbond tussen het elkaar betoverende driemanschap. Het is een gouden hommage aan Tonio, hun enige kind, hun ambitieuze zoon die veel in zijn mars had maar er niets van heeft mogen verzilveren. Boven de boomkruinen drijven niets dan grijze wolken, ze slepen een lint met zich mee, het lint waarop Lucebert in 1974 schreef: “Alles van waarde is weerloos.”
“Denk daar maar eens over na”, zei Tonio.

[© MN, met een foto van Mirjam Rotenstreich. Haar romandebuut dateert van 2002, “Salierisstraat nr. 100, Prometheus. Slotdeel over Tonio. Een requiemroman, A.F.Th. van der Heijden, Bezig Bij 2011.]

21 juli 2011

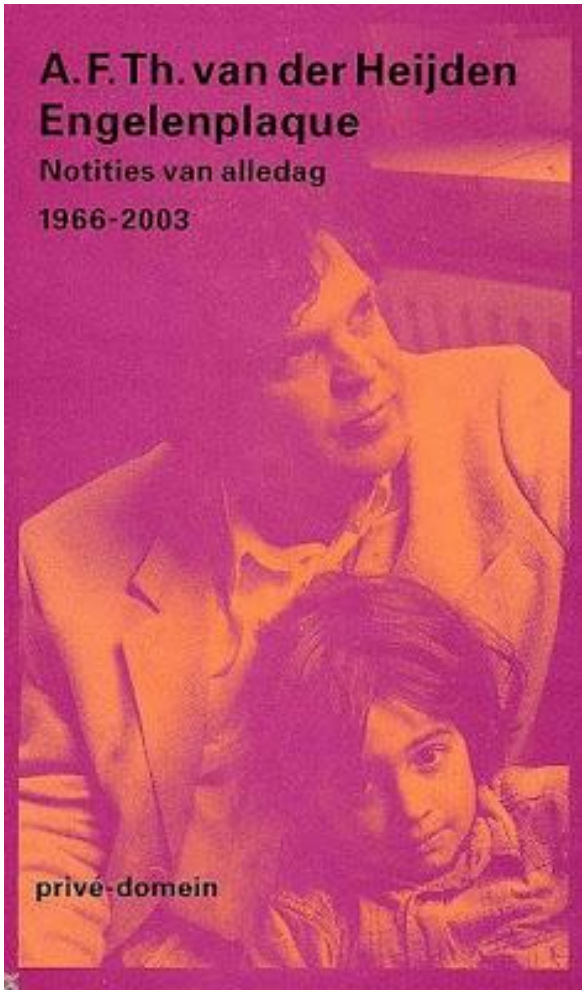

Gesneuveld vaderschap

Het beeld dat Adri van zijn vaderschap had, is terstond, abrupter kan niet, in mei 2010 faliekant omgeslagen en als een niet te repareren roeiboot in een van die troebele Amsterdamse grachten gezonken. Elk motief om van een geslaagd vaderschap te spreken, werd als een oude door de iepenziekte aangetaste boom omgehakt. Hij had definitief en volledig gefaald, dat vind ik de meest drieste en dramatische betekenisgeving aan Tonio's trieste en fatale fietsongeluk. Zijn verongelukken in de vroege ochtend van eerste Pinksterdag vorig jaar, op weg naar zijn kamer in de Baarsjes, had hij met welke kunstgreep dan ook moeten weten te voorkomen – al was hij maar tussen zijn zoon en dat achterlijke karretje, een Suzuki Swift, ingedoken. Had hem een dag eerder gevraagd zijn vaderschap te duiden, dan had hij zich verlegen gevoeld, maar met onverholen trots uitgelaten over de band met zijn zoon . Drié dagen voor die Zwarte Pinksterdag hadden ze bij toeval gedrieën een kostelijke avond gehad. En nu ging hij vernietigend aan de haal met wat zich vanwege Tonio zo degelijk had ontwikkeld: zijn gevoel van eigenwaarde.

'Het is toch een roman.' 'Ja, maar geen effectbejag, niks en nergens. Dit is op en top authentiek.' De gedachte dat het mettertijd wel slijt? Adri moet er niets van hebben, al bespeurt hij drie, vier maanden later al wel wat andere kleuren op zijn palet.

Gisteravond dacht ik, dat deze hele schuldkwestie een sublieme, (ir)rationele vorm of strategie is om het immense verdriet te kunnen inpakken om een andere weg van rouw mogelijk te maken. Mirjam heeft verschrikkelijke huilbuien, Adrie hooguit natte ogen. Hij eist van zichzelf het hoogste, het meest onmogelijke – hij is niet gevoelloos, integendeel zelfs. Het laten gaan van de tranen zou het 'begrijpen' blokkeren, en dat is ontoelaatbaar. Brul het er maar uit, "nee, ik wil het minutieus onderzoeken, jij toch ook Minchen?" Het is de kracht van hun verbond, nergens meer voor beducht. Dit is het ware ouderschap, de liefde van een drie-eenheid.

[© MN, 'De kern', nog eenmaal over Tonio. Literatuur van hemels beslag, met een boekomslag van ook zo'n literaire kathedraal die in 2003 bij de Arbeiderspers verscheen.]

26 juli 2011

Ik wil niet verschimmen
of dichtbij de wolken zitten wachten

Alle dagen achter het raam
van het oosten, tot daarginder
het meer waar eens per week

een oude postboot pruttelend arriveert
en alle dromen, ware post en verlangens
meeneemt op weg de wereld in.

Alle dagen achter het raam
alsof ik in brons gegoten ben en
alleen het eenzame zieltje nog spreken kan

over wat eertijds was maar tot zinken
is gebracht, tot daarginder in het meer,
vandaar al die lege stoelen hier.

Alle dagen achter het raam, un homme immobile
et attendant. Waarop? Ik lijk wel een idioot
in het landschap van Edward Hopper.

Kom, trek je al die bitterheid niet aan,
verschoon jezelf, hoor nog wat Elise je zei,
ook dit is mijn leven, al is het honderdmaal anders.

Geen zuchtje wind daarginder, o eenzame eend,
haal mij op en wij keuvelen tot later,
in de nevel onder de maan.

http://www.youtube.com/watch?v=e2G8EWy-plM[© MN. De kleine aanmoediging. Foto van het meertje Overstege tijdens de eerste wandeling op 21 mei jl., met Marieke die ervan genoot met mij naar buiten te kunnen, dát plezier verzachtte het enigszins maar fysiek bleek het ondoenlijk wat me pijnlijk confronteerde met opnieuw een 'voorbij'.]

1 augustus 2011

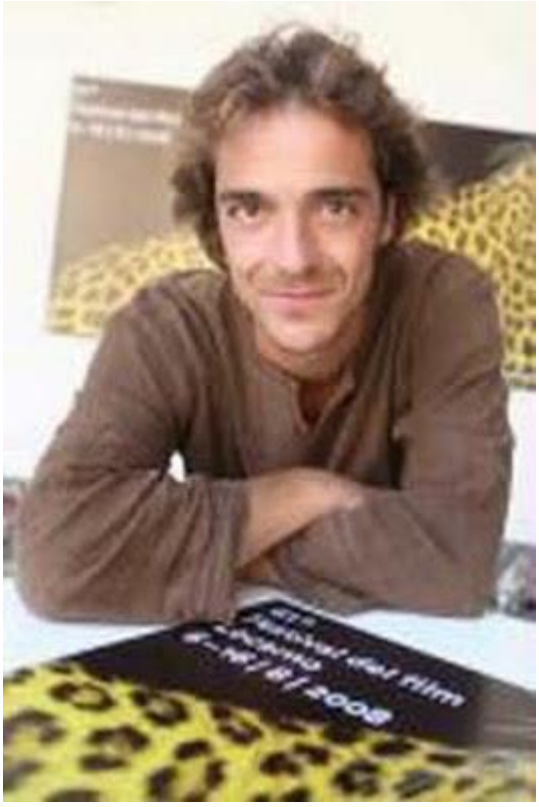

Het is de reis die je maakt, of breekt

Soms kom je tot de ontdekking, dat het begrip waardigheid niet meer de vlag kan zijn die een en ander dekt, maar juist zorgt voor oponthoud en pijn. Op een gegeven moment voel je aan, dat wat je vasthoudt, een schijnwereld is en op datzelfde ogenblik sta je, onverwijld, met lege handen. Ik koesterde al lang geen illusies meer, zo dwaas was ik niet, maar wel een soort wederkerigheid in emotie, totdat een bepaald gebeuren je doet inzien dat je het allemaal niet goed hebt begrepen. Pas

dan word je wakker, even in ontgoocheling maar toen ik doorhad met iemand te spreken gelijk Pontius Pilatus, werd het een verlossing.
Het huis is verkocht. Vandaag, 1 augustus, was de overdracht. Een zomerse dag.
1 Augustus markeert een tijdperk in mijn bestaan. Alles dat mij aan Rozendaal bond of herinnerde, behoort nu definitief tot het verleden. Ik dien de waardigheid door alles, incluis personen, los te laten want wat niet meer bijeen te houden was, vormt immers de basis voor wat vandaag is ondertekend.
Ik was er niet bij. Ik was extra vroeg uit de veren om de overdracht per volmacht te kunnen regelen. Maaike hielp mij als eerste voor 't geval ik terstond naar Arnhem zou moeten, maar al snel bleek ik ook terecht te kunnen bij een van de lokale notarissen. De sleutel op de post, de doorgeseinde meterstanden naar Essent en wie daar ooit woonde, daar kraait geen haan meer naar (behalve ik).
Tussen parkeerplaats en wegdek ligt een gemetselde regengoot. Ik stapte uit de auto en rechtstreeks in de cabrio. Toen ik eenmaal zat, gleed de rolstoel onmiddellijk naar achteren, schokte enkele keren in de goot en wierp me er achterwaarts uit. Was er een auto aangekomen, dan had hij pardoes mijn vogelkop eraf gereden.
Later vertel ik nog wel over 't nieuwe boek van Maarten 't Hart waarin ik was begonnen te lezen na Nolens en Van der Heijden. Nu lees ik de sensatie uit 1963, De wegen van de wereld van Nicolas Bouvier. Het meertje is als een spiegel van donkergroene hoogglanslak, het glinstert zo mooi. In de verte het geronk van een eenmotorig vliegtuig, een typisch zomers deuntje. Daar zit ik dan met een zak vol duiten.
[© MN, Een historische dag. Mijn kleine wereld, met twee foto's van het zojuist vermelde boek.]

6 augustus 2011

Nog zoveel anders dan eenzaamheid

Ik woon in een doosje
met een raam zodat ik de seizoenen
kan zien die God geschapen heeft.

Er zijn hier meer dan tien kasten
waarin honderden doosjes staan,
elk vol met dode letters die woorden heten;

als ik er een uitneem om te lezen
komen ze tot leven in een verhaal,
elk doosje bevat een eigen wereld,

een die mij grijpt en doet vergeten
in een doosje te wonen.

[MN. 'Stil maar boeiend gezelschap. Schilderij van Maartje Frenken.]

12 augustus 2016

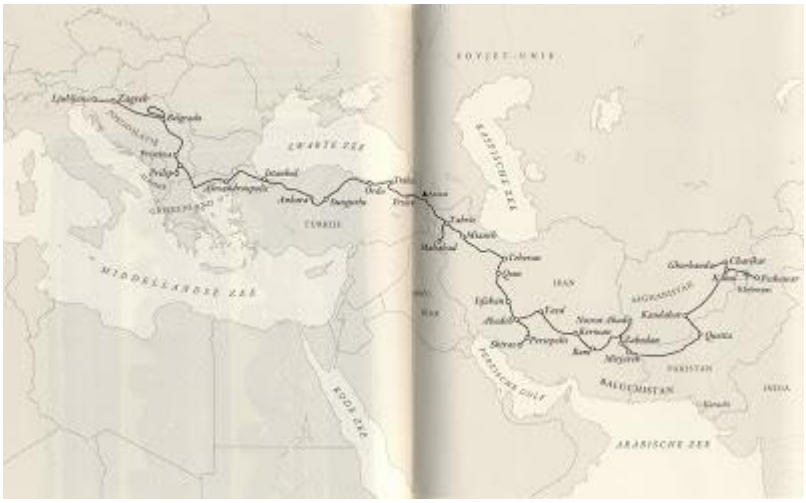

Een adembenemend boek: een stoutmoedige reis naar oude culturen, verrassende gewoonten en betoverende, soms Dantiaanse landschappen
Dwars door alle pijn heen lees ik mijn boeken of zit ik, schommelend in mijn cabrio, langdurig naar buiten te staren om erover na te denken, onderbroken door noodzakelijke huishoudelijkheden of zelfzorg. Ook al krijg ik rijkelijk toegekende warmhartige steun, aan enig corvee valt niet te ontkomen.

Er is niets dat de pijn milder maakt, maar wanneer ik me daar niet al te sappel over maak, me niet laat gijzelen door het beklag dat er zoveel voorbij is terwijl ik er nog zo hevig naar kan verlangen, is het best te doen. De deur staat de hele dag open en het is vooral het harde geraas momenteel van de populieren dat hier binnendringt. Geleidelijk aan leer ik het om rustiger te leven. Ik laat me niet van de wijs brengen over hoe mijn leven is geweest noch door wat de toekomst, die me toch al dikwijls genoeg angst inboezemt, me nog aan mogelijkheden zal gunnen.
Wat een schitterend boek: De wegen naar de wereld. Ik heb het impressionistische reisboek van Joegoslavië naar Afghanistan (1953-1954) bijna uit en het vervolg, De schorpioenvis, ligt al klaar. De landkaart (klik) hierboven geeft je een bescheiden geografisch idee over de reis die de schrijver Nicolas Bouvier en zijn vriend en tekenaar Thierry Vernet hebben durven ondernemen, van de Balkan, Perzië, Pakistan naar Afghanistan. Ik kan er uren verwonderend van wakker liggen om me de dertig of veertig pagina's van het laatste uur die avond nog eens voor de geest te halen.
Saai bestaat hier niet, hoogmoed of grootspraak evenmin. Geen dag is hetzelfde. Elke dag is weer een wonder. Het is het summum van avontuur. Wat een observator, wat een geheugen, wat een verteller, tot in detail authentiek, - alsof hij zichzelf helemaal heeft afgepeld om te kunnen zien wat hij zag. Dat wekt de grootste bewondering. Maar evenzeer hun beider levenshouding, ze waren amper 30. Menigeen zou het in die spanning en ontberingen halverwege wel voor gezien hebben gehouden. Als twee stille paarden trokken ze door in de witte damp van de zon, ploeterend, waakzaam en volhardend, vaak bedwelmd door een apollinisch landschap. Hoe fascinerend is de verscheidenheid aan culturen, onmiddellijk anders zijn de gewoonten, de karakters, de kleuren van het landschap. Er is zeker achterdocht en roofzuchtigheid, vooral binnen de honderden km's woestijn, maar de hartelijkheid, de gastvrijheid en behulpzaamheid overtreffen deze 'aard'. Reizen is een niet te evenaren bron van kennis en inzicht en een scholing in levenskunst. Het is bijna ondenkbaar door dit boek niet gegrepen te worden.
De vertaling van dit sprankelende literaire werk lag in handen van Floor Borsboom; het verscheen in 2009 bij uitgeverij Bas Lubberhuizen, maar geen regel geeft het idee dat het zestig jaar geleden is geschreven.
[© MN, Mon livre de coeur. Nicolas Bouvier, De wegen van de wereld", uitg. Bas Lubberhuizen.]

15 augustus 2011

Armação de Pêra

Mijn lichaam houdt me wel vast, maar ik ben er ook nog. Wat bedoel je? Precies wat ik zeg, dat ik me niet willoos hoef neer te leggen bij wat het lichaam me te verstaan geeft. Als ik maar lang genoeg denk dat alles voorbij is en dat ik als een vlieg in dit doosje hoor te rond te hangen, dan zal er ook werkelijk niets meer gebeuren. Haal je toch niets in je hoofd lieverd. Jawel, juist wel, ik weet alleen nog niet hoe ik ’t zal aanpakken. Ik heb een vrije wil Serpil. Ja, theoretisch. Nee, ook hier en nu, kom, dat is het thema van De nachttrein naar Lissabon.

Die roman van Pascal Mercier? Ja. Maar waarom die roman erbij gesleept, die gaat toch over die arts, over Amadeu de Padro? Het is toch geen filosofieboek? Serpil keek me fronsend als bij een onoplosbaar raadsel aan met haar blikvangers van ogen, even donker als haar ravenzwarte lange haren. Haar ogen, gloedvolle stralen, geen verblindend licht, maar een zacht, mild licht. Zal ik nu eerst eens koffie halen? Nee dank je, we zitten tot 30 augustus in de Ramadan. Vertel nou over Mercier.

Ja. Die Amadeu is natuurlijk een heel intrigerend en onvergetelijk personage, maar eigenlijk gaat het om die leraar klassieke talen, de verpersoonlijking van de grijze muis, Raimund Gregorius, zoals de roman feitelijk een zoektocht is naar vrijheid. In Gregorius, een man van wie geen sterveling ooit zou denken dat hij de latten zou nemen, even onberispelijk als onveranderlijk, heeft Mercier het tegendeel voortreffelijk uitgebeeld. De man verlaat abrupt alles en iedereen. Heel zijn geordende leven hangt Gregorius aan de kapstok, grijpt zijn jas en, zonder iémand in te lichten, nog diezelfde nacht reist hij van Bern naar Lissabon. De vrije wil Serpil.

Wil jij ook naar Lissabon? Dat is onmogelijk. Ik wil naar de Algarve, naar Armação de Pêra. (Het zou evengoed Lanzerote of Malta of West-Kreta kunnen zijn.) Het is inderdaad de vraag hoe het onmogelijke te doen kantelen, - maar dat is ook niet het feitelijke doel. Ik creëer graag een soort landkaart van verlangens, fantasieën of verdwijnpunten, het imaginaire trekt me weg van al dat me voor even meer dan genoeg is. Er is heel veel dat ik ontzettend mooi vind, maar daarom hoef ik het nog niet te hebben. Door, zoals hier, te fantaseren, overstijgt het de herinnering of het vernieuwt die want ik wil geen nabootsing en de fantasie lijkt wel sterk op een hartenwens, maar behoeft geen vervulling want de vele realistische obstakels zouden alles slechter doen uitpakken zodat ik mezelf zo’n laatste reis niet eens zou willen herinneren.

Maar ik sluit niets uit. Ik geloof dat ik op een rustiger pad ben uitgekomen, een pad met een hart. De specialist heeft me opgegeven, ik niet. Wanneer je er niet zo op gefixeerd bent, kan het zomaar zijn dat iets van het onmogelijke toch blijkt te kunnen kantelen. Hier bij de voordeur van het gebouw staat een rode Easy rider, een elektrische ligfiets en telkens vraag ik me af of die fiets niet het ultieme antwoord zou kunnen zijn op mijn beperkingen en mijn grote behoefte aan mobiliteit. Komende dinsdag wordt de nieuwe cabrio gebracht en ingesteld, en dat is meteen dé gelegenheid er met Petra over te bomen.

Ziedaar, de oude dichter, fietsend langs de groene stranden van de Achterhoek, hij waagt het zelfs naar Aerdt te fietsen, dat zou toch het summum zijn want het fietsen, zie hoe behendig hij al is, het fietsen renoveert zijn spieren. Lot en noodlot zijn niet hetzelfde. Zie, als hij is afgestapt, gaan zijn voetstappen een recht spoor. Kent hij geen huiver meer? Het loslaten van het opeengestapelde 'voorbij' is de enige kans op verandering of groei.

Intussen heb ik het tweede deel, zo'n 100 pagina's, van Nicolas Bouvier ook uit, maar het gekke en vervelende is dat het me helemaal niet kon bekoren. Hij verbleef enkele maanden op Ceylon, het tegenwoordige Sri Lanka, in het stadje Galle bevolkt door hopeloos indolente en bijgelovige mensen, van wie hij enkele op weergaloze wijze portretteert. Er is veel zwarte magie en hekserij. Zelf leeft hij in waanzinnig makende eenzaamheid, in gemis, in een diepe depressie; deze zelfvervreemding, het bestaan als volstrekt zinloos ervarend, de hitte en het geldgebrek, dit alles kan dit zogenaamde vervolg ook godsonmogelijk doen evenaren met De wegen van de wereld. Ik zou het (De schorpioenvis) nog een keer moeten lezen om het werkelijk te begrijpen want ditmaal was ik zeer van slag door het zo heel andere karakter. En nu? Nu ligt er opnieuw een schitterend en gevarieerd boek op mijn leesplank: De wolken van Hugo Claus, een juweel van een (gebonden) uitgave van de Bezige Bij .

[© MN, 'Fantasy of the day and other musings'. Photo: "Farewell" by Anette Tyler.]

20 augustus 2011

Dagboek Mijn scherven bijeenrapen en daarmee een vesting bouwen? Naar HC

Donderdag, 18 augustus
Moet dringend wat correspondentie doen, maar stel het uit en ga verder in De wolken. Vanmiddag met de luxe taxi naar psychotherapie. Zaterdagavond ga ik op bezoek bij mijn jongste zus die hier vlakbij

woont, ik denk in de villawijk. Grada gevraagd of ze zich ongelukkig voelde met mijn houding naar WMO, ‘want jij hebt vaak met ze van doen en wil je niet in verlegenheid brengen.’ Ze verzekerde mij dat het goed was, dat het maar eens tot hen moet doordringen, dat het van de gekke is dat je telkens over alles zó in gevechtshouding moet staan. Ik heb steeds ijskoude voeten, over de rest zwijg ik maar. Sylvia Kristel gedraagt zich als een gearriveerde diva, houdt van welstand, leeft in erotische weelde. Als iets mislukt, gaat ze zenuwachtig lachen of trekt rare bekken. Zij was een snobistische frivole freule met wie Hugo niet kon praten. Het kon niet anders dan hautain, kil en triest eindigen. Een foto van beiden op p. 263 spreekt boekdelen. “Honderd miljoen sexual acts in de wereld per dag. Eén sexual act burns up tweehonderd calorieën.” (p. 268).
Orithia en ik hebben een innige band gelijk een boeket rozen die nooit meer verwelken kan, en toch zijn ze niet van plastic of ander surrogaat. Gek, ik voel me niet gerust op mijn leven, toch gaat het best, uitgezonderd dit benauwde weer. Ik ga naar beneden, Trip taxi komt zo en Elise verwacht me.
Na de laatste therapiesessie – Elise noemde me ‘sterk gegroeid en weer zelfbepalend’ – Claus gelezen tot aan het kleine slotdeel Gedichten, p. 312. Ik vind het als boek oogstrelend, met een onweerstaanbare sterke inhoud alsof je zelf waarneemt dat hij in de spiegel kijkt. Het is 17u40, ik ga naar mijn Indische maaltijd.
Elise, een sterke, oprechte vrouw, toonde zich licht droevig gestemd, maar tevens trots. Ik bedankte haar voor “hoe je er voor me was en nooit schroomde me te confronteren met welke betekenisgeving ook.” “Jij, voor je vertrouwen en moed, en weet dat we die pijn nooit kunnen opruimen.” “Ja, ik hou de handen aan het stuur, zoals vroeger boven de lakens.” Ze proestte het uit.
Een grillige bliksem scheurt het grijze hemellaken onder welgevulde wolken. De avond daalt op de aarde. In een weemoedig gedonder wacht ik op een nieuwe dageraad.

Vrijdag, 19 augustus
Orithia was gisteravond naar een concert, dus las ik het laatste deel van Claus (1929-2008). Werkelijk schitterend. Een van zijn laatste motto’s gaat over dementie en geeft denk ik zijn hoofdmotieven voor euthanasie. “Alzheimer vernietigt: memorie, cognitive abilities, judgement.” (“De wolken. Uit de geheime laden van Hugo Claus”, De Bezige Bij, 2011). We dronken gelukkig nog even een nacht’borrel’; zo eindigt een gezo(e)nde avond.
Vandaag maar niet lezen, eerst wat andere noodzakelijkheden, zoals ik zei, correspondentie. In de ochtend komt nergens iets van, de huishoudelijke hulp is hier, van negen tot twaalf. Morgen, of misschien al vanavond, begin ik aan een nieuwe pil: Het meisjeseiland van Rudy Kousbroek, die vorig jaar overleed en toch wel als een van de grootste essayisten van Nederland wordt beschouwd, mede doordat geen fenomeen voor hem een onbetreden terrein bleef. Dit boek heet een verzameling van zijn mooiste werk.
Dikke bewolking opent de dag.
Vanmiddag een uur geslapen

‘Het meisjeseiland’, zou het – “want het bestaat echt, in de Indische oceaan, ik ben er zelf geweest” (RK) - door een matriarch geleid worden, zoals in het dierenrijk bij olifanten, bijen, mieren en bonoboapen? Er bestaan geen foto’s van, het bestaat niet, niet dan louter in het brein van mannen en dan steeds versmald tot de liefdesbeoefening, zoals ten tijde van keizer Tiberius op het eiland Capri. Bij Rudy is het pure fantasie, waar hij als twaalfjarige jongen vluchtte van de voetballerkostschool op Sumatra met behulp van een zelfgebouwd hefschroefvliegtuig, een replica uit een van de verhalen van Jules Verne. Maar volgens een vriendin van Rudy gaat het om het bij het Gardameer gelegen eiland San Pancrazio waarover Robert Landmann in 1973 een boek schreef, Ascona – Monte Verità. Een ander modern literair voorbeeld komt van de hand van Milan Kundera, The book of Laughter and Forgetting. (Ik zou eigenlijk even het boek van Houbellebecq moeten inzien, dat boek over Lanzarote, maar mijn hoofd …). Neen, een echt meisjeseiland, alle zogenaamd evocatieve foto’s ten spijt, bestaat niet. In een ver verleden zijn er wel twee voorbeelden van een gynarchie (een door vrouwen geleide staat), namelijk de farao Hapsjepsoet van Egypte en de tsarina Catharina II van Rusland, vrouwen die geen moeite hadden met het uit de weg ruimen of laten martelen van tegenstanders en ‘dissidenten’ (Wikpedia). Naar het schijnt, is het matriarchaat voor de meeste feministes ook heus niet een ideaal. Veel afbeeldingen van het vrouwelijk naakt in de fotografie en schilderkunst, niet direct het expliciete naakt van Lucian Freud (1922-2011), hebben iets magisch en zijn als een uitgestrekt landschap waar je nooit op uitgekeken raakt. Ze geven je de sporen naar dromen en fantasieën die je overtuigen van schoonheid in een vaak lelijke wereld. L’inspiration sacré, daaraan moet ik denken, dus aan Jan Toorop.

Ik schrijf in de rustige zonneschijn. Op precies dezelfde tijd als gisteren ga ik naar mijn rijsttafel. Almhof roomyoghurt toe, gemaakt van alpenmelk. Als ik een paar uur later boven bij Orithia ben, zit ik loge en aanschouw een lucht die ons als een strak gespannen linnen doek omhelst. De kern is van het felst denkbare violet, een diamant die aan weerszijden tot het zachtste is uitgeveegd en eindigt in een dunne lijn, ergens vastgehaakt in al het antraciet er omheen. Zo zacht dat de dag vanzelf eindigt in een kus, goodnight my dear.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’, (oder ’das Insel der Seligkeit’). Photo: Red fox at sunset by Lise de Serres.]

23 augustus 2011

Dagboek Leven als ambacht (naar Pavese)

Zaterdag 20 augustus
De lucht straalt warmte uit. Een zacht briesje. Sinds de Hondsdagen is het weer zomers. Ik word gedoucht, reuze inspannend, ook verkwikkend. Er is maar één manier om de pijn te ontvluchten en dat is bezig zijn met waar je hart ligt. Dan nog blijft er genoeg tijd voor starende ogen want alle tijd is continu pijntijd. Ik zou ongetwijfeld anders in elkaar zitten als ik al niet zoveel tijd van mijn leven had doorgebracht met lezen en schrijven. Mijn reis vordert en soms is het alsof de dood me op de hielen zit, andere tijden is er een serene rust. Al met al bezorgt die koppeling me een hoop rusteloosheid. Ik leid een onzeker bestaan.
Dit Tagebuch: ik schrijf lang niet alles op en toch is het te langdradig vrees ik. (Dat van de Duitse tekenaar Ewald Mataré zou ik nog graag lezen). Eros and Thanatos are always, very often, on my mind, - het strelen, het omhelzen, de aanraking.
Kennelijk ook bij Rudy Kousbroek: “Voor ik dood ga wil ik eerst nog even met de helft van de mensheid naar bed.” De aard van Don Juan is hem vreemd (‘find, fuck, forget’ is voor hem en mij absoluut afstotelijk), maar het geeft hem een ontroostbaar gevoel, dat hij ze “nooit meer uit hun broekjes zal zien stappen of hun bh’s achteloos over de rug van zijn stoel zal zien hangen.” Ook over de dood delen we dezelfde gedachte. Hij bestaat al zo lang, en nooit is er iets over uitgelekt, het is licht uit en weg. Toen hier vorige week een lijkwagen voorreed, zei een oude man: “Die komt niet voor mij.” Ik: “Als dat wel zo zou zijn, zou u het niet weten.” En dat hiernamaals, het meest aannemelijke is dat we ons een mensenleven lang vergissen, aan welke religie we ons ook overgeven. Het zieltje gaat er niet als een vlieg vandoor.
Ging Connie Palmen niet naakt op het nog ontklede lijk van Ischa liggen? Ze hadden niet geweten dat

toen ze de laatste keer een sterrenregen ondergingen, het echt, onherroepelijk de laatste keer was. Rudy vertelt over bizarre kampervaringen, dat het klaarblijkelijk onder de verschrikkelijkste omstandigheden een oermenselijk verlangen blijft dat Eros en Thanatos nog eenmaal, voor het laatst ten hemel bezongen verenigd zijn, ik denk zoals 'Gute Nacht Freunde, noch eine letste Zigarette ….' van Reinhard Mey.
Ik heb anderhalf uur geslapen vanmiddag. Lange uren niet in staat iets te doen. Hoe ik het leer verdragen, weet ik niet want de pijn is vaak een tranenlikker.
Verheug me op bezoek te gaan vanavond – voor 't eerst – maar ben niet in m'n beste doen.

Zondag, 21 augustus
Het was fijn, verrassend aangenaam bij mijn zus en zwager, maar na ruim twee uur brak ik van de pijn. Orithia maakte warme melk voor me. Ben angstig en zeer ellendig in slaap gevallen. Deze morgenstond heeft evenmin goud. Zie, ik woon in een onbetrouwbaar lichaam. Het is zwaar bewolkt, nog droog en het onweer kondigt zich van verre al aan. Plotseling een felle kortstondige regenbui, - maar het blijkt allemaal minutenspel. Al spoedig wasemt de zon door een egale lucht en wordt het zeer warm. In de middag, na m'n slaap, keert de bewolking terug en tijdens het eten om zes uur komt alles er ongenadig uit. Ik heb één essay gelezen, verder niets. Niets. Ik voel me beroerd. M'n bloeddruk was normaal, maar de knollen waren op.

Maandag, 22 augustus
Twaalf uur geslapen. Er hangt een stille, gesluierde warmte in de lucht.
Dat essay is een boeiende en voor mensen van mijn generatie herkenbare observatie, vaststelling. Het gaat over de meest radicale verandering in de tijd, een verandering die zijn weerga in de geschiedenis niet kent en die in de loop van dat decennium definitief zijn beslag krijgt. Kousbroek refereert aan De avonden, een boek waarin een wereld wordt beschreven die op dat moment ook aan het verdwijnen is. De metamorfose waar jongere generaties zich niets bij kunnen voorstellen: de gezichtsuitdrukking, de gezagsverhoudingen in het gezin en overal daarbuiten, de onderwerping, de sekseverschillen, de rol van de godsdienst, de kapsels, de interieurs, de stemmen op de radio en het polygoon journaal om maar enkele opvallende dingen te noemen en waar R. nog verder op ingaat, maar omschrijft als "de dingen die zo volkomen 'verloren' zijn dat zelfs het bewustzijn dat er een verandering is geweest verdwenen is."
Voor wie het qua tijd vrijwel de enige leestijd is, is het een ideaal bedboek. Het zijn over het algemeen korte teksten die binnen een zandlopersuurtje te lezen zijn. Maar ook buiten deze praktische aanwijzing is het een schitterend boek, een 'Wunderkammer' van het brein Kousbroek, - even warm aanbevolen als Baltische zielen van Jan Brokken, verschenen bij Atlas.
Bij Orithia , m'n lief gesierd met turkoois, heerlijk macaroni gegeten en dan, ook zo verrukkelijk, Griekse yoghurt met honing. Als ik wil, kan ik zo naar het westen verhuizen, haar buurman vertrekt, maar ik blijf mooi aan het stille oosten. Het deert de liefde niet. We wonen immers in hetzelfde gebouw, 'Am See der Sehnsucht' . Wat dat allemaal aanricht in het brein.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’ met een schilderij van Jose Sandoval. 'Het meisjeseiland' van Rudy Kousbroek, Uitgeverij Augustus, 2011. Een magnifiek boek, geïllustreerd en voorafgegaan door een essay van Hans Ree, ‘Liefdevolle klopsignalen’, een titel gelijk het mooiste sieraad, zoals zijn leven het boek: een goudmijn.]

25 augustus 2011

Dagboek Een ziel, een kwetsbare mens onderweg

Dinsdag, 23 augustus
Nevel boven het meertje betekent wederom mooi weertje. Eerst even de maaltijden besteld bij FoodConnect. Dadelijk komt Cora, fijn, ze zijn nu allemaal met vakantie geweest. Zo te voelen wordt het een trage dag, één verkeerde beweging en de dag is stuk. Orithia zal ik vandaag niet zien, hindert niet, ik voel me geliefd, veilig en innig geborgen bij haar. Moet het om méér gaan? Het is al oeverloos, een oceaan.
Kabaalmakende hoogwerkers vanaf vanmorgen half acht, en dan dit benauwde weer. Er broeit iets. Zelfs de Hooglanders laten zich niet zien. Ik probeer wat ansichtkaarten te schrijven.
Ja hoor, in een mum van tijd is het aardedonker. De vogels zoeken een goed heenkomen, de schaduw onder de bladeren. De lucht staat in brand. De kanonnen gaan af. De wind waait de regen woest over het land. Het meertje is niet te onderscheiden van de lucht. Een kwartier later is het muisstil. Dan claxoneren auto’s. Een dwaze vraag: zou Tripoli gevallen zijn?

Woensdag, 24augustus
De ene dag lijkt soms een kopie van de andere: het type weer en de gevolgen ervan, de hoogwerkers, de onzichtbare zon, de werkelijkheid achter het wolkendek. Enno, die al maandenlang trouw elke week even komt, vertelde gisteravond dat Lemniscaat wel oren heeft naar een uitgave van de filosofische essays van wijlen Paul Bauduin, waarvan ik een van de tien referenten was. Ze willen

alleen meer biografisch materiaal. Er zijn enkele mensen die daar nu hun best voor gaan doen, maar de aanpak is succesvol geweest.
Ik heb nog enkele essays van RK gelezen en een flink stuk in diens 'Medereizigers', over de liefde tussen mensen en dieren (uitg. Augustus). Ontroerend, vooral dat verhaal over Céline en zijn streepjeskat Bébert. Het kan dieren dan wel ontbreken aan bepaalde menselijke capaciteiten, maar als je goed voor ze bent, overtreffen hun kwaliteiten die van de mens, wonderlijk maar moeilijk tegen te spreken, terwijl dieren, bijvoorbeeld, een aan mensen vergelijkbare afgunst kennen waardoor ze zich gemeen en zeer intimiderend kunnen verhouden tot een van hun soortgenoten. Niet dat de menselijke goedhartigheid in de schaduw blijft, maar het is verwondering wekkend, bijna zonderling en fascinerend je open te stellen voor de gedragingen van dieren. Vroeger ben ik een zomerlang in het abattoir van mijn oom geweest en heb daar de onbevangenheid van koeien, paarden, varkens en kippen genadeloos zien neerslaan. Ik zou willen dat ik het voorgoed van mijn netvlies kon wissen; ik zal over mijn nek gaan als ik het nu waag de details te beschrijven. Het gebeurde wel met vakmanschap, maar de liefde en het slachten zijn twee onverenigbare realiteiten. Ik zag trouwens ook hoe de paardenmelkboer die tegenover mijn oma woonde en bij wie ik dikwijls en graag logeerde, met gemak twee van zijn eigen konijnen offerde voor het naderende kerstfeest.
Orithia bracht me de boodschappen en een boeket Rosita's, zoals Steenbeek, mooie bloemen in lokkend postuur. Dadelijk komt Petra, m'n ergotherapeut. De ligfiets blijft een droom. Ze noemde een aantal anatomische voorwaarden waardoor het voor mij zeer moeilijk te realiseren zal zijn. "Hoe zeg ik het, je hebt te weinig kracht, zowel in je bekken als je benen, je bent te kwetsbaar, maar als we daar zijn voor een andere cabrio, kunnen we wel eens kijken naar een scootmobiel, dat is wel een optie."
De avond deel ik met Walter, elke keer weer persoonlijk, verbindend, aangenaam.
Ik heb altijd naar eenheid gezocht. Terwijl ik niet meer zocht, bleek ze er al te zijn. Ze moest zelfs de vreselijkste orkaan trotseren om me te bereiken, m'n ogen te openen … en eindelijk konden we elkaar omhelzen. Soms twijfel ik een ogenblik, 'Orithia, ben jij het?' 'Ja lieveke, altijd ja.'

Donderdag, 25 augustus
We hebben een ziel, zelfs een onsterfelijke ziel, zegt de Kerk, dat moet ook wel want anders wist men geen raad met dat hiernamaals. De geheimzinnige ziel en het geheimzinnige hiernamaals, - waar het Laatste Oordeel plaatsvindt en wordt bepaald of voor jou de hemelpoorten wel opengaan. Zoals vele moeders denk ik wees mijn moeder me op het naveltje, die vreemde grot in je buik die helemaal zo vreemd niet is. Het 'onsterfelijke' is vreemd en hoe het zieltje, zonder dat iemand het kan waarnemen, aan de dood kan ontsnappen. En waarom niet de dieren, heeft de Schepper hen niet lief? Neem nou het verhaal van Céline en Bébert. Misschien heeft Céline wel eens wat overdreven, maar de feiten weerspreken hem niet. Ik ben ervan overtuigd dat Bébert, en dieren in het algemeen, een geheugen hebben, een wil, allerlei emoties (her)kennen en weten te uiten en ernaar handelen. Al die indrukwekkende, wonderlijke verhalen behoren niet louter tot de categorie 'zoetsappige kinderverhalen' en zijn niet slechts toe te schijven aan 'instinctieve patronen'. Ze zeggen vooral hoe onwetend dat 'superieure ras' nog is. 'Vraagtekens achter ons weten', zoals Herman de Coninck opmerkte bij een gedicht over de flamingo.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’. Schilderij van Wilna van den Heuvel. Rudy Kousbroek, staat al vermeld en ik kom weer terug op hem. Voorts: ‘De draagkracht van veren’, de mooiste vogelgedichten, uitg. 521 Amsterdam. Hinderlijk is het dat Blogger de opmaakmogelijkheden onmogelijk maakt.]

28 augustus 2011

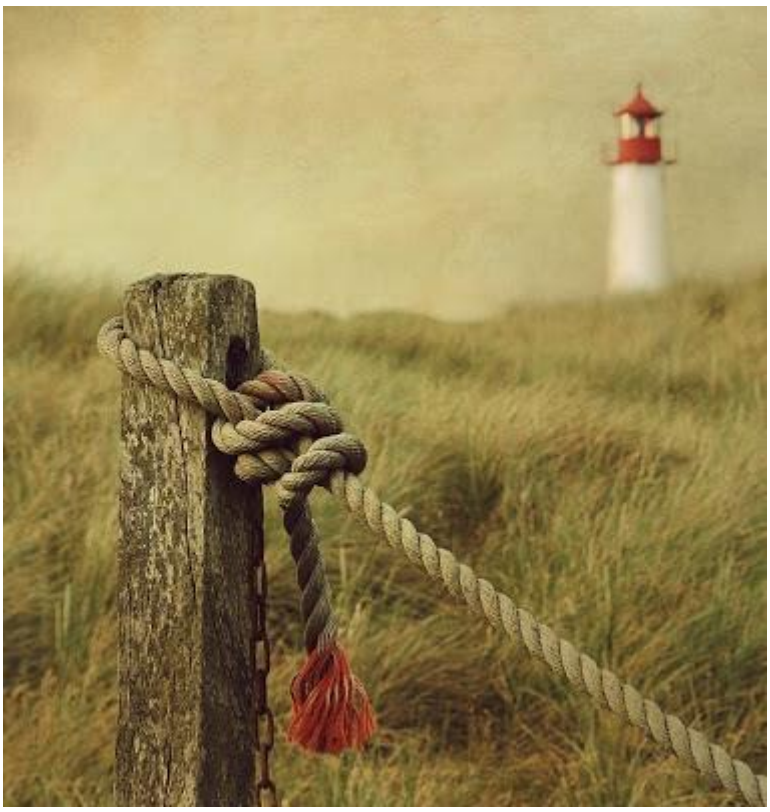

Dagboek We are on the same mind

Donderdag, 25 augustus
“Je woont eigenlijk in een exclusief ingerichte gevangenis” zei Walter. “Ja, zo heb ik het vaker geduid, ook wel eens héél banaal en onwerkelijk, “…. als een hoer achter het raam zonder het besef dat ze al jaren geen klandizie meer heeft.” Een cynische, genante, inktzwarte zelfschets. Ik zeg wel eens tegen Orithia, “ik ga er vandoor, neem de nachttrein of ik jat je auto, met wat geluk kom ik een heel eind.” Volgens haar kunnen we beter eens omzien naar een korte vakantie, naar Kijkduin of Noordwijk aan Zee, buiten de drukte. Dat is het beste idee. Als de nieuwe cabrio er is en het septemberweer goed genoeg, o Orithia, ‘a lucky shot, we gonna leave this building, on the road, days of sun, sea and happiness, a passable life. We are like-minded.’
Ik heb twee uur geslapen. Aan het oosten is het doodstil en geen blad dat zich verroert. Het lijkt wel of de hele wereld zich gedeisd houdt. Zelfs de vogels zijn minimaal in getal en houden hun snavel. Orithia, - wat hebben wij niet moeten doorstaan om zo dicht te kunnen naderen? Het wordt vast een onvergetelijke zee. Het leven gaat trager.

Mijn hoofd is zo zwaar. Als mijn huid maar niet breekt. Zo spinnen wij ons leven voort.
De afzondering – hoewel nu gelukkig veel minder -, het monologische leven, weegt me niet te zwaar meer, maar het tegen heug en meug gekluisterd zijn achter deze tafels wordt me langzamerhand onleefbaar, trekt me de neerslachtigheid in. Het uitzicht kan ik met dichte ogen uittekenen. Over een paar maanden verandert dit beeld, rest er nog een verzameling takken, maar nog een maandje verder en het is tussen vijf en zes al aardedonker en doodstil.

Vrijdag, 26 augustus
Ik ben niet zo'n 'geestelijk eenpittertje' als Maarten 't Hart, maar ik geniet van welbewuste uit de aarde gespitte taal, nu van zijn boek 'Dienstreizen van een thuisblijver, waarin ik eind juni al was begonnen maar dat ik vrijwel meteen verruilde voor 'Tonio'. Buurtzorg komt nog en Milou, huishoudelijke hulp is er al, 8u40, veel te vroeg. Ik kan maar het best gaan googlen op vakanties.
Een paar uur later. Vermoeiend hoor, al dat geblader door websites en nog nergens direct enthousiast over zijn. Intussen trekken zware massieve wolkpartijen voorbij die geleidelijk overgaan in een egaal grijze lucht met nooit eerder opgemerkte groene vlekken waarin om de minuut wordt geflitst. Er is uniek aaneengesloten onweer, alsof vele duizenden blokkendozen achter elkaar en agressief omver worden gegooid. Twintig minuten later kijk ik naar een uitgestorven stilleven.
Nog wat gelezen in de 'Verzamelde Gedichten' van Hans Faverey (Bezige Bij), een dichter van Surinaamse afkomst; hij stierf op 57-jarige leeftijd. Mooie, behoedzame, soms ook moeilijke gedichten. Even later dwong de pijn me te gaan liggen en doordat ik de wekker vergat, sliep ik opnieuw twee uur.
Na de avondmaaltijd – gemengd gehakt met stroganoff, gesneden sperziebonen en gebakken aardappeltjes – nog 70 bladzijden gelezen in Maarten's dienstreizen. Hij is toch echt een onderhoudend verteller hoor, of het nu gaat over zijn geboorteplaats Maassluis of over de zes jaar biologiestudie, het is méér dan 'vermakelijke lectuur' zoals ik laatst tegen mijn broer zei. Met die kwalificatie doe ik hem echt tekort. 't Hart beschrijft zijn alledaagse besognes door zijn vertellersaard (na een lezing beet een vrouw hem bits toe: "U beschadigt uw roeping als schrijver, dit lijkt wel entertainment") weliswaar geestig, maar voor mij is elk verhaal van overtuigend literaire snit. Hij is een hoogstaand vakman, al doet hij zich vaak voor als 'een mindere god'. Zijn vader, die toch al weinig fiducie had in de beroepskeuze van zijn zoon, had al die tijd gehoopt dat Maarten dan minstens een allesomvattende vernietigende aanval zou lanceren op Darwin's evolutietheorie. Maar Darwin kwam verbijsterend genoeg al die jaren nooit aan de orde. Hij las werkelijk alles wat er maar over was geschreven en kwam tot de conclusie dat de theorie staat als een huis, "Alles wat er sinds "The Origin of Species" aan kennis is bijgekomen, heeft de theorie alleen maar geschraagd, verrijkt en verdiept."

Zaterdag, 27 augustus
We zijn mensen van vlees en bloed en de liefde is levendiger dan een handschrift, dan een gevonden eenheid of de klank van het verlegen woord. In de liefde herken je alle gedaanten van menselijkheid en geen ervan is ons vreemd. De liefde is niet alleen van de dag, maar drukt ook zijn sporen in de nacht. Gelukkig is de benauwdheid verdreven, zodat er geen verwarring ontstaat over waar die

warmte toch vandaan komt.
Terwijl ik verder las over Maarten als mogelijk biograaf van Vestdijk, bezetten de duivels mijn hoofd en viel ik in de cabrio in slaap. Ik werd wakker van kinderstemmen en even later drong het tot me door dat ik in de middagslaap elk besef van tijd kwijtraak. Telkens vraag ik me af waarom de wekker nog niet is afgelopen en dus is er de gedachte dat het heel vroeg in de morgen is. (Is het lange slapen mijn intuïtieve wapen tegen de lange middag geworden, - maar 'onder het mom van pijn', daarvan is geen sprake.) Gelukkig heb ik weer wat regels op papier gekregen, al is het nietswaardig bij al wat mij in boeken onder ogen komt.
[© MN, 'Les jours de l'âme – am Insel der Sehnsucht', met een foto van Hannes Cmarits.]

30 augustus 2011

Dagboek Welke dromen zal ik bevliegen?*

Zondag, 28 augustus
Orithia's aanwezigheid doet dit etmaal onderscheiden van alle andere, het hele huis ademt naar warme aandacht, naar saamhorigheid en vertrouwen, geeft verzorgende handen en bereidt me een heerlijk maal. We hebben ons, na een voor mij ongewoon lange uitslaap, gebogen over een aantal websites voor een mogelijke vakantie en gekeuveld over het wonen hier en de op tilt staande veranderingen. Ik beloof haar dat ik die vergadering van eind september niet zal verzuimen want men lijkt zich niet te realiseren dat dit gebouw, dat ons 'thuis' vormt, voor nogal wat bewoners een onneembare vesting is. Dat is meer dan ergerlijk. Je zult maar niet door de voordeur je eigen thuis kunnen binnentreden. Het is een wonder dat zij mijn schrale liefde zo rijkelijk kan beantwoorden en van mijn droefenis een oase maakt, een oase van blijmoedigheid.
Het volle zonlicht in waterdruppels: een krachtige regenboog in een antracietkleurige lucht boven een windstil, rimpelloos meer. (In de Bijbel zag men de regenboog als een belofte van God, dat Hij na de

zondvloed nooit meer zo'n vloed zou sturen om de wereld te verwoesten. We hoeven maar aan de tsunami's of aan New Orleans te denken en we weten dat God z'n woord niet houdt, ware het niet dat het verschijnsel niets met God of andere mythen te maken heeft – al ruim 300 vóór Christus kwam Aristoteles met natuurkundige verklaringen.) Het hele duivenvolk is in rep en roer. Plotseling vliegen zeven deftige heren in hoge vaart langs het balkon, maken een scherpe bocht naar rechts, gaan feilloos door het geboomte en landen met een plons tegelijk in het meer. De heren doen me denken aan een regel van Bert Schierbeek: "welke dromen bevliegen de vogels dat zij zich lichtvaardig in zoveel lucht begeven?"

Maandag, 29 augustus

Wat een geschenk Orithia zo gelukkig te zien. Eind van de week is ze jarig. Erika en Dagmar komen en al wil ze die geboortedag haar neus voorbij laten gaan, het is heerlijk haar juist dan eens te kunnen verwennen. We zijn beiden verwoede lezers, zo moeilijk is het dus niet. Tijdens het weekend las ze boek van Emma Tennant, "Verbrande dagboeken", over Ted Hughes, Sylvia Plath en de vrouwen die na haar kwamen.

De zomerdeur naar het balkon blijft voor het eerst dicht. De wind fluit door de roosters. De pijn blijft de kopman die ik gedwee maar zinloos volg. Eerder schreef ik dat me hier dadelijk een takkenbos als uitzicht rest. Aan dat sombere beeld gaat natuurlijk een prachtig kleurenpalet vooraf, ik zal de herfsttooi alle dagen kunnen gadeslaan. Dat wonderlijk mooie seizoen krijgt vast nog genoeg aandacht, - Deo volente. (Het lijkt wel of ik aan de pijn verplicht ben dat er aan toe te voegen, want een lang leven lijkt me niet beschoren, wat ik intens betreur en niet kan billijken nu Orithia en ik zo onbevangen en innig met elkaar leven. In de bijbel staat ergens, ik meen bij Jacobus, dat het leven zoiets is als een damp die even wordt gezien en dan weer verdwijnt.)

Wanneer een groep Nederlandse schrijvers, onder wie Van Dis, Dorrestein, Enquist (Christa Widlund) Van der Heijden, Möring, Mulisch, Nooteboom en Palmen, afreist naar een BookFair in Göteborg, komt pijnlijk bloot te liggen wat een geldverspilling zo'n kostbaar tripje is. Dat is het ergste niet. Evenmin, maar wel volkomen raadselachtig, de zeer geringe belangstelling vanuit het Zweedse publiek alsof die reusachtige stapel vertaalde boeken in 't geheel niet aan hen is besteed en, ook zo merkwaardig, de boycot van de BookFair door Zweedse uitgevers. Nee, het pijnlijke spitst zich toe op twee feiten: de schrijvers bieden elk een workshop voor hooguit tien toehoorders, vaak beduidend minder, en behoren allemaal tot het ras van Einzelgängers die zich met veel dédain over de ander uitlaten. (Ook wanneer het verderop in het boek over de jurering gaat voor de AKO-literatuurprijs.) Geen spoor van gemeenschappelijkheid, alleen nadrukkelijk van hoogmoed en vernedering. 't Hart wordt gemeden als de pest, maar schijt met veel vilein uitlatingen over met name het 'peutertje Palmen'. Er kleeft dan geen greintje beschaving 'aan de goden'. Intussen ontsnap je niet aan minstens twee obsessies van de zonderlinge Maarten: zijn lichte ontvlambaarheid voor excentrieke vrouwen, i.c. het jonge wicht met de extreem lange smaragd groene nagels, dat hem al visioenen geeft van een te delen bed maar hem op het laatst een bedrieger noemt en de rest van haar glas water in 't gezicht smijt. Arme Maarten, het was waarlijk niet zijn schuld dat zij zo met hem dweepte want al die tijd broeide zij op hetzelfde plannetje waar zij hem aanzag voor Maarten Biesheuvel. De

tweede obsessie loopt als een niet te ontwijken draad door het hele Göteborgverhaal: zijn encyclopedische kennis van klassieke muziek, i.c. zijn daadwerkelijke speurtocht door de hele stad naar enig openbaar teken van de daar ooit gevestigde grote componist Smetana, een klein, driftig manneke dat vanuit Praag vele sporen van verwaarlozing en verdriet achter zich had gelaten en dat spoor bij elke nieuwe vlam in Zweden weer voortzette.
“Wir pflegen unsere Autoren.” …… Allemachtig, wat een pijn weer. Die is er weliswaar aldoor en stevig, maar kan zich plots verhevigen. Ik was zojuist enkele ansichtkaarten aan het schrijven maar dan is het net alsof ik vorige week heb leren schrijven, zo traag en omzichtig komt woord voor woord op papier. Het is pas 21u45, maar ik geef het op.

Dinsdag, 30 augustus
De vertaalrechten voor “Het woeden der gehele wereld” worden verkocht aan Arche-Verlag en dan volgt die schreckliche, raffinierte Geschichte mit Frau Raabe. Maarten wordt overstelpt met cadeaus maar dient ook meegaand te zijn met alles wat Frau Raabe voor de Werbung uit de kast haalt. Zij heeft de volledige regie. Gaan ze naar de Leipziger Buchmesse, dan rijdt er vanuit Hamburg een speciaal taxibusje voor de garderobe van Elisabeth Raabe, de vorstin die Maarten groot maakt. Er gaan miljoenen boeken over de toonbank en de royalties lopen op naar meer dan een miljoen Zwitserse francs. Frau Raabe laat zonder enig excuus weten dat ze het geld niet heeft, zelfs, dat het ook belachelijk veel is wanneer je weet dat een auteur gemiddeld niet meer krijgt dan 12-15000 francs. ’t Hart zit er niet zo mee, er komen toch al duizelingwekkende bedragen bij hem binnen terwijl hij zo zuinig is als een kerkrat, maar bij de Arbeiderspers daalt het kwik ver onder nul want daar kan men fluiten naar de 40%. Intussen heeft de vorstin, die wel in de duurste Volvo rijdt, achter ieders rug om de pocketrechten van het boek verkocht aan Piper-Verlag.
Gisteravond bezwijmde ik bijna van de pijn. De derde Cymbalta kan ik vermoedelijk beter voor het avondeten nemen. Ik mag er vier, maar dan draait het zwerk voor m’n ogen en word ik angstig. Ik heb het uitgeprobeerd, maar maakte alleen kennis met het neveneffect, niet met ook maar enige verzachting. En als die derde vanavond er in z’n eentje niks van bakt, zal ik dan morgen die vierde er ook bij nemen? De gedachte alleen al, gestoeld op ervaring, maakt me zo nerveus dat verbetering kansloos is. “U bent opgegeven.” Betekent dit, naar Maarten, ‘dat mijn zon ter kimme neigt’? Sommige mensen lopen erbij alsof ze denken nooit te zullen sterven. Wat een rust moet dat geven, hoewel de dood zelve dat ook is, rust, eeuwige rust. ‘Ach, ik moet er maar mee leren leven.’ Waarom in the mood for love en dan sterven?
Trouwens, Arche-Verlag is op slimme wijze failliet gegaan, maar al spoedig weer uit de as herrezen. En toen omarmde Frau Raabe Jan Siebelink en begon het ‘pflegen’ weer een frisse, veelbelovende start.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’, met een foto van CelineM, 'In the mood for love’. * Titel naar Bert Schierbeek. Het weer is ongewis, het wisselt van zonneschijn naar zwaar bewolkt. Tevens laatste bericht over Maarten ’t Hart, ‘Dienstreizen van een thuisblijver’, Privé-domein nr. 272, De Arbeiderspers 2011. Het is 14u01, ik ga even slapen.]

4 september 2011

Dagboek Put all my feelings in a blender and you'll get happiness and tiredness

Woensdag, 31 augustus
Gisteren nog veel gelezen: 45 bladzijden in het boek van Hans Dütting over Mulisch, goed geschreven maar ik heb weinig zin een documentaire nu, liever zoiets als 'Mijn getijdenboek', maar dat is nogal gedateerd, van 1975. Daarna nog 31 bladzijden in Emma Tennant, meteen intrigerend, en nog wat in Jan Toorop. Toen ik een klein uurtje bij Orithia op de koffie was en we in enkele kunstboeken aan het bladeren waren, elk zo zwaar dat je bijna een hijskraan nodig hebt om ze bij je op schoot te krijgen, koos ik voor Toorop en/of voor Eugène Delacroix.
Vandaag. Ja, die derde Cymbalta heb ik vervroegd ingenomen, maar het werkte niet zoals ik hoopte en of ik vanavond de vierde erbij zal nemen, betwijfel ik . . . . als ik de moed heb. Grada heeft nog contact met mijn huisarts en zal hem vragen of de morfinepleister naar 100 kan zonder gevolgen voor mijn tegenwoordigheid van geest.
Tussen de in Indië geboren Jan Toorop (1858-1928) en pater Charles Raaymakers van het Canisiuscollege in Nijmegen, een markant gebouw aan de Berg en Dalseweg, bestond al jarenlang een vriendschap. Charles was Toorop's biechtvader, maar stond ook wel eens model en introduceerde de veel jongere pater Anton Reichling bij Toorop. Reichling was een bekend neerlandicus die volgens zijn Provinciaal Overste de aangewezen persoon was om een biografie te schrijven op grond van Toorop's eigen verhalen over allerlei facetten van zijn leven. Uiteindelijk kwam het ervan – het had ook niet veel langer moeten zijn uitgesteld – dat Jan in de periode februari – november (1927) de veertig jaar jongere Anton zijn levensverhaal vertelde. Toorop sprak levendig en ongeremd, maakte van zijn hart geen moordkuil. De memoires kregen een wijds en rijk karakter, maar helaas kwam er een abrupt einde aan de vertelsessies doordat de boezemvriendin van Jan, Mieke Jansssen, zich opwierp als de enige en exclusieve biograaf. En inderdaad, vijf jaar na zijn dood publiceerde zij een boekje met "Herinneringen aan Jan Toorop", maar het was volgens derden de naam biografie niet waardig. Veel citaten, dat wel, maar vooral veel losse impressies in een volgens pater Paul Begheyn vermoeiend en adorerend proza. Het achtergebleven onvoltooide manuscript werd eerst door Anton – "mijn speciale vriend", zei Jan op zijn sterfbed – en later door diens familie

zorgvuldig bewaard, en zo verscheen bij uitgeverij Waanders in 2009 dit boek: “Autobiografische herinneringen 1858-1886 Jan Toorop”, zoals gedicteerd aan Anton Reichling SJ in 1927 en bezorgd door Paul Begheyn SJ. (Foto links, klik, is een krijttekening van Anna Masthof met wie hij zich verloofde, maar een jaar of vier later is hij getrouwd met Annie Hall.) Maar of Waanders had hier niet voor moeten buigen of het had de eer van de Jezuïeten te na moeten zijn want het is ‘ekelhaft’, ook jegens Anton Reichling, dat het manuscript in deze ongewijzigde staat als ruwe notitie, als vlugschrift, is uitgegeven. Had Mieke Janssen zich niet zo op de borst geslagen of als Jan zelf haar tussenkomst niet had geduld, dan was er ongetwijfeld een mooi en leesbaar boek ontstaan. Geen wonder dat het in de ramsj verdween en dat er zelden of nooit uit wordt geciteerd. Het is wel fraai geïllustreerd. Pater Paul Begheyn roemt de kwaliteit, “een aanwinst voor de Nederlandse kunstgeschiedenis”, maar ik vind het een aanfluiting. Pulp.
Nee, voor de vierde (tezamen met de derde) Cymbalta had ik niet de moed; ik had al genoeg met de nek te stellen om er ook nog een portie duizeligheid bij te krijgen. Er zal gewoon geen verbetering optreden, dat weet ik toch onderhand. Alleen wanneer ik terminaal ben dan weten ze wel raad met de pijn, maar dan bladdert er ook geen woord meer van je lippen en ben je binnen een paar dagen van deze nu zo zure aarde verdwenen. “Pappen en nathouden”, zei mijn Rozendaalse huisarts achter mijn rug om tegen Orithia, ik was onthutst toen ik dat pas veel later hoorde, en die halfslachtige houding wordt volgehouden. Deze verschrikking kent geen enkel behagen.
Juist wanneer ik de laptop heb afgesloten, komt er tot verwondering van Orithia nog een email binnen. “De moderniteit schat, mijn mobiel dient me dag en nacht.” Een vroegere collega, Gert, wijst me onder meer op het boek “How to be sick” van Toni Bernhard. Het is een door het Boeddhisme geïnspireerde gids voor chronisch zieken en hun verzorgers, een boek waar ik niet direct warm voor loop, wel voor Gert.

Donderdag, 1 september
Het hoogste gebouw van de wereld staat in Dubai, 828 meter, meer dan 1000 appartementen vanaf drie miljoen euro. In een andere Arabische staat wordt nu een bouwwerk neergezet van ruim 1000 meter. Dan leef je denk ik werkelijk in de wolken. Wat doet dat met je brein? Het gekke is, dat het een realiteit is die we niet kennen, maar die we toch geneigd zijn te veroordelen, simpelweg vanwege de ongekende luxe en dat het, zo denken we dan, om ongewoon zelfgenoegzame mensen gaat die zich vereenzelvigd hebben met het gouden kalf. Maar we kunnen ons deerlijk vergissen, en wel van twee kanten: we kunnen zowel een irreële voorstelling hebben van de werkelijkheid dáár én van de bronnen van onze oordelen. Ik moet er maar eens naar toe gaan, neem ik een kamer met balkon, of zou ik dan gewoon wegwaaien? Blijf ik dan hangen in een wolk? Of land ik in een wolk vol ijskristallen en zal ik bevriezen?
Het gaat allemaal om de maat, een maat die ons volkomen vreemd is. De best betaalde schrijver ter wereld is James Patterson. Vorig jaar verdiende hij 54 miljoen dollar met zijn trhillers, de schrijfster van Harry Potter, J.K. Rowling, 24 miljoen, terwijl Jeroen Brouwers een prijs weigert vanwege het geringe bedrag: 16.000 euro.

Nee, ik vind het fascinerend om er allerlei foto's van te zien (Dubai et cetera), maar mijn hart gaat er niet van bonzen, mijn bloed gaat er niet van gloeien en het kijken is vluchtig, terwijl foto's van India veel sterker appelleren en me werkelijk doen verlangen daar eens te mogen zijn (klik foto rechts). Daar kan ik nou echt lang naar kijken, mijn ogen sluiten en opnieuw.
Na de middag een klein uur geslapen. Na een kopje koffie in de salon van Orithia zijn we even naar de garage gegaan omdat haar berging tot aan de deurplint vol stond met van alles maar vooral met haar atelier. Honderden tekeningen halfrond in dozen, tientallen ingelijst werk et cetera, waaruit ze nog moet selecteren wat ze wil bewaren, en dat gaat dan weer terug naar een speciale stelling in de berging. Ik heb een prachtige kleurenets gekregen en nog een klein schilderij dat haar vader heeft gemaakt. Een heel vermoeiend uur. Terwijl ik aan de koffie zat, had TNT een pakket afgegeven bij de buurvrouw, het bleek de lang verwachte kleding te zijn. Pas na negenen was ik weer voldoende bijgeladen er naar om te zien. Alleen het zwarte huispak en de jeans gaan terug, maar met het loungewear-pak, de sjaal en de schoenen ben ik zeer in m'n schik. Eindelijk eens wat nieuws, ik straalde van geluk terwijl de pijn me al lang naar bed dwong.

Vrijdag, 2 september
Orithia, happy birthday. Our love is reality, but the way it is possible, is like a dream. I wish you many years in health, in prosperity and wisdom, but most of all in love. Het is meteen een zonnige dag.
Ik ga pas vanavond want vanmorgen is Rieky hier, de huishoudelijke hulp en vanmiddag gaan de drie generaties dames even de stad in en kan ik een uiltje knappen. Ik verheug me op de avond, met het boek van Claus en Nicolas Bouvier.
Twee uur geslapen. Nadien het boekje uitgelezen van Jacques Bonnet, "Een boekenkast vol geesten" (gedrukt in een fraaie letter, in 2009 verschenen bij uitgeverij Mouria), geschreven met humor en liefde en een ongelooflijke kennis, de kennis van een verwoed verzamelaar. (In dit opzicht tel ik echt niet mee, bij tien-, vijftien- of twintigduizend begint het er een beetje op te lijken.) Alberto Manguel heeft er meer dan dertigduizend, schitterend, en dan komt het echt aan op inruimen en klasseren want een echte verzamelaar moet een bepaald boek blindelings tevoorschijn kunnen halen. Bonnet zelf is ook een gepassioneerd bibliofiel en weet uit een fabelachtig geheugen daar buitengewoon boeiend over te schrijven, als het ware met de stem van een ongekende liefde voor de literatuur.
Na de risotto fris ik me op en ga naar mijn muze, mijn engel van het evenwicht.
[© MN, 'Les jours de l'âme'. (Zonder duivelse pijn en ijskoude voeten kan ik zeker niet leven?) Links de tekening van Anna van Jan Toorop en rechts India, 'Rural life' by Writwik Chakraborty. Het zint me niks geen andere weblogs te bezoeken, maar neem van me aan, dit is het maximaal haalbare!]

7 september 2011

Dagboek Kijken naar de toekomst

Zaterdag, 3 september
Vannacht was ik er een half uurtje uit, veel pijn en ongerust over mijn leven. Het was mistig buiten. Aangezien de balkondeur hier altijd openstaat, was ik de onzichtbare getuige van een bijzonder tafereel bij het meer. Ik kon alleen op mijn gehoor afgaan. Een groepje jongeren gaf elkaar een voordracht. Een paar vrouwenstemmen galmden melodieus over het water. Stil. Een fluitist leidde een kort gedicht in dat volgde, dan een onverstaanbare dialoog die een einde kreeg in een harmonieus gezang, en dat herhaalde zich een paar keer, van gedicht naar dialoog en dwarsfluit. Denkend aan vaak bezochte en ook zelf gecreëerde nachten van de poëzie viel ik in slaap. Hours released from pain and fear. De dageraad in volle zon.
Gisteren schreef ik nog dat dit (de dagboekreeks) het maximaal haalbare is, vandaag dat ik me er achter verberg om een sterke en misschien wel moedige indruk te maken, terwijl ik me zwak voel en er voortdurend aan denk dat ik de laatste etappe rijd. Het kan waar zijn, maar ik kan er ook volslagen naast zitten. Niemand die het weet. Het enige dat ik ken, is de ononderbroken pijn, de ijskoude voeten, dat als ik even sta om m'n broek op te hijsen bijna omdonder. Dat ik me mogelijk anders voordoe dan ik voel, gebeurt niet opzettelijk, ik ben me er niet van bewust. De titel van de kleurenets confronteert me met de onmogelijkheid: ik zie geen toekomst, ik ken hooguit een verlangen, natuurlijk, alles van elk gisteren, ik ken vandaag, steeds vandaag. Het is ook de waanzin van het almaar hier binnen zitten.
Zondag, 4 september
We hebben lang geslapen, tot 10u15, maar ik voel meteen een zwaar hoofd. Het blijft zo, ook na half drie als ik wederom twee uur heb geslapen. Ik kom tot niets, heb nergens zin zin. Orithia zegt geen woord teveel. Is lief en zorgzaam. Ze wijst me op komende dinsdag, "kijk dan heel serieus naar een scootmobiel liefje, met alleen een nieuwe cabrio verandert er niet veel." Dat was ik ook zeker van plan, heb ik begin mei al aangevaagd en zie hoe lang je moet wachten. Ik laat de dag maar zo. Orithia ging

om half acht naar huis, ze was moe. Om te benadrukken dat schuldgevoelens misplaatst zijn, ben ik rond een uur of negen met een boeket rozen dat hier stond voor een kwartiertje naar boven gegaan. Ze fleurde op.
Zij: “Zag je dat net in de lift, kon wel een plaatje zijn van Margritte, zat een blote man in een rolstoel, er groeiden rozen in zijn schoot.”
Andere zij: “Jij fantaséért altijd zo. Een gewone man die een vaas met bloemen vasthield.”
[© MN. ‘Les jours de l’àme’ bij een kleurenets van Marieke Nijhof, 1992. Het blijft een aantal dagen stil; pijn stemt me moedeloos en passief. Ik kom zo snel mogelijk terug.]

12 september 2011

Dagboek Bewaar de heelheid alsof het je enige goudstuk is

Woensdag, 7 september
Al dagenlang zit ik hopeloos in mezelf. Het maakt Orithia zo machteloos. Vaak is wel te traceren waarmee het begon en als dan de bron een onveranderbaar feit blijkt, dan is de treurnis absurd en zo zinloos. Vervolgens gaat het niet meer om die bron, maar om het onvermogen me te bevrijden uit die treurigheid of uit de boosheid niet toch een daad te kunnen stellen. De enige daad die ik kan stellen, is loslaten wat me belemmert. Dat lijkt zo’n gezocht gezegde of cliché, maar het is de kern van wat ‘moet’; het verdriet ergens over mag er best zijn, maar niet onnodig lang zodat het zich kan vastzetten. Ik kan er met Orithia over praten en die opluchting moet me genoeg zijn. Het is een wonde die litteken zal worden, maar laat ik mezelf toch verbieden in een vicieuze cirkel terecht te komen. Dat vergroot de schade alleen maar. Het enthousiaste lezen stagneert, ik raak geïrriteerd omdat ik niet uit de voeten kan en telkens afhankelijk ben en daarmee creëer ik zoveel stress dat de pijn de vrije loop krijgt en wat nog heel is verder stukbreekt. Zie hoe betrekkelijk het onvermogen in feite is, ofschoon inzicht en ernaar handelen twee verschillende wegen zijn. Het is geen kwestie van een knop omdraaien, maar met motivatie en geduld naar boven klimmen. Het zou wel veel schelen als je dat met een activiteit kunt ondersteunen, bijvoorbeeld, wat ik al een tijdje graag wil, met het herordenen van mijn boekenkast, maar vanuit een rolstoel is dat een hachelijke onderneming.

Het is 23u10. Een warme omhelzing maakt een einde aan de dag. We zijn beiden zielsgelukkig met onze trouwe en innige verbinding, een onmisbaar plaveisel naar iets dat toekomst heet. Onze liefde is een behaaglijke, bonte tuin. Telkens word ik voorzichtig en liefdevol toegedekt. Ik lig daar en zij heeft me lief. Ik voel haar warme adem. Haar huid is tederheid. Zij en de liefde zijn één, wij ook. Ik voel een geluk dat sinds lang hier niet meer thuis was. “Geluk is gevaarlijk”, zo luidt de titel van een verzameling gedichten van Rutger Kopland.

Donderdag, 8 september

Bij het opstaan voelde ik al dat het een wat betere dag zou gaan worden. Ik ben beter gehumeurd, maar de pijn is nog hetzelfde. Weinig uitgevoerd. De lucht is de hele dag in beweging, massa’s grijze plukken komen voorbij, infinitum. Het miezert urenlang.

Na de lunch ben ik meteen gaan rusten. Ik val elke keer prompt in slaap en zonder wekker word ik twee uur later weer wakker, altijd in verwarring over dag en tijd. Even koffie drinken bij Orithia die net doornat uit de stad was gekomen. In de lift naar beneden verhevigt de pijn. Ik zoek een aanleiding maar vind niks.

Open nu.nl om het nieuws te lezen. Daarna de nieuw verschenen titels gezien. Direct vallen mijn ogen op de biografie die Aleid Truyens over het kleine oeuvre van F.B. Hotz schreef: “Geluk kun je alleen maar schilderen”. Zoals je al reizend in verschillende weersomstandigheden terechtkomt, zo stuit je schrijvend over iemands levensloop op het geluk dat hem nu en dan ten deel is gevallen. Dat schets je ‘en passant’ want het is er nooit doorlopend.

Kort na negenen een plotselinge siddering van het raamwerk. Een vogel? Het was iets ongewoons, geen verbeelding. Ook op het balkon trof Orithia niets opmerkelijks aan, wel waren er meer mensen buiten en die hadden het over een aardbeving. Wat ook, het was een opvallende, vreemde en zeer kortstondige gewaarwording.

Vandaag ga ik anders naar bed dan gisteren.

Vrijdag, 9 september

De Doetinchemse zon laat zich niet zien. Mijn zon evenmin.

Ik dacht er aan mijn collage van 17 schilderijen te vervangen door één groot doek, bijvoorbeeld “de Madonna’ van de Noorse schilder Edvard Munch of “Het lezend naakt” van Jozef Israëls, de schapen van William Hunt of een naakt van Gerhard Richter. De collage gaat uit elkaar en vindt verspreid elders wel een plaats. Een klein humoristisch doek, een glicée, van Marius van Dokkum is ook een wens, bijvoorbeeld “Het kippenhok”, but don’t hurry, live one day at a time. Ach, misschien kan het ook eenvoudiger want het gaat uiteindelijk om wat kleur en schoonheid en met één zo’n groot schilderij komt de rekening al een stuk boven de 600 euro. Te gek.

Buiten is niets te zien. De wandelaars worden steeds schaarser.

Na het avondeten, macaroni, wel een uur in de cabrio zitten slapen. Als ik geeuw, grijpen de spieren zich aan me vast. De morfinepleister mag ik wel naar 100 verhogen, “maar ’t zal niet helpen, je wordt nog slaperiger.” Volgens de huisarts zal het pas merkbaar effect hebben, als de huidige 75 wordt

verviervoudigd. “Dat is sedatie, dan kom ik mijn bed niet meer uit.” Waar is nog enige opgewektheid uit te putten?

Zaterdag, 10 september

De dichte mist van vannacht is helemaal opgetrokken. Het wordt vast een benauwde dag, het is nu, kort na achten, al drukkend, ik word er zo godvergeten moe van.

Vanmiddag zat ik even hier voor buiten. Geen mens te bekennen. Een doods gesticht, - maar gelukkig ben ik thuis eigen baas. Beneden treft je een onbestemde, smakeloze entree aan, een recreatiezaal met een interieur uit de jaren vijftig. Als ik door de brede gangen trippel, is er evenmin enig teken van leven. Iedereen heeft het keukenraam geblinddoekt, alsof daarachter een leven wordt geleid waar je opgewonden van raakt. Het is eenvoudiger, niemand wil worden gezien. Alleen op vrijdag kun je hier tussen de middag gezamenlijk warm eten. Ieder heeft een eigen, vaste plek aan tafel, zoals voor ieder geldt, dat het wachten is op de laatste taxi, op de rook van de laatste sigaret, op de hoge vlam van het crematorium. “Het laatste laken dat ons toedekt is van zand”, schreef Freddy de Vree. Moet ik hier mijn almaar ouder wordende knoken verwarmen?

Zondag, 11 september

Als de man met de vogelkop wakker wordt, vindt hij naast zich een vrouw. Het is Orithia, zijn geliefde, zijn muze voor elk spinsel van dag en nacht. Het zonlicht strijkt over haar lichaam. Zij kent wel zijn cabrio, maar slaat er geen acht op. Zij weet niet wat ze kwijt zijn, alleen wat ze rijk zijn en dat is haar genoeg. Hij beseft dat de liefde anders is dan ooit tevoren, hij is somber en juichend tegelijk. “Ik zie u zo graag”, zegt de Vlaming.

“Er groeien anders geen rozen uit uw schoot.”

De schoonheid van het lichaam letterlijk in de vlakte nabij kan iets oproepen van alledaagse, ik bedoel menselijke Sehnsucht, van intimiteit, van hartstocht, maar de diepere betekenis is als de verhevenheid van een berg: een symbool van overgave, vertrouwen, liefde, van thuis zijn. (We dienen de taal te doorgronden.) Het hogere heeft alleen maar zin als we de voeling met het leven dat eronder klopt niet verliezen.

[© MN. ‘Les jours de l’âme. Photo: ‘Running horses’ by Allan Wallberg.]

16 september 2011

Dagboek Sommige mensen raken verregaand tussen wal en schip

Maandag, 12 september
Henk aan het eind van deze gang is broodmager, zijn ogen staan bol van verwarring en hulpeloosheid. Ik heb zeer met hem te doen. Hij schijnt wel bemiddeld te zijn dankzij de verkoop van een groot huis jaren terug, maar hij slijt per jaar vele kilo's aan eenzaamheid. In zijn appartement kan een paard nog geen kwaad doen. Er staan twee versleten fauteuils, een dressoirtje, een tv en een halve eettafel, alle uit de kringloop. Hij staat voor dag en dauw op want langer houdt hij het 'thuis' niet vol. Hij verlaat dan het huis in de hoop her en der iemand tegen te komen voor een praatje, hoewel het geen man is vol samenhangende of geloofwaardige verhalen. Bovendien praat hij zacht in moeilijk te volgen dialect zodat je maar wat meemurmelt in de hoop dat het ergens nog iets raakt.
Tegenwoordig zijn er twee punten van waarschijnlijk houvast: naar het schijnt heeft hij een ongeneeslijke hersentumor én hij verhuist vermoedelijk naar een verzorgingshuis, waarover hij nu zegt dat ze hem niet willen omdat hij te slecht zou zijn. Het is eigenlijk te ernstig om hem niet te geloven. Ik kan me gruwelijk vergissen, niet in zijn diepe eenzaamheid, maar in wie hij nu feitelijk is. Een rusteloze, melancholieke man die alles is verloren en naar wie niemand nog omkijkt? Zo wordt hier in de geesten van velen een trieste leegte teweeggebracht.
De mens moet vele machten ondergaan: de vertwijfeling, de eenzaamheid, de vervreemding, de ontreddering en de dood.

Dinsdag, 13 september
De kamer staat al direct in het volle zonlicht. Een prachtige cd op radio 4, een opera van Jean Philipe Rameau, en dan, heel opgewekt, het vioolconcert van Sibelius.

Vol trots kijk ik naar de zo mooi ingelijste ets van Marieke. Het ochtendgeluk kan niet op. Ik zou het fijn vinden wanneer ze meer van dit figuratieve, verhalende werk zou maken.
Tot mijn verrassing wordt ook nog de ingelijste 'Madonna' van Edvard Munch (1863-1944) bezorgd. Dit naakt, dat eerder kalmte en vertrouwen uitstraalt dan ook maar iets van frivoliteit, stelt Maria voor, hoe ongebruikelijk deze ongeklede pose ook is. Ze heeft niet de normale gouden halo, maar een rode, die liefde en pijn symboliseert, Edvard Munch zei: "We should no longer paint interiors with men reading and women knitting. We should paint living people who breathe, feel, suffer and love."
Vriend Walter komt vanavond. Hij was eerst alleen maar mijn boekhandelaar, maar onze gesprekken hebben ons aan elkaar verbonden. Tegelijk neemt hij natuurlijk de boeken mee die ik bestel. Dat zou vlotter en goedkoper gaan via Bol, maar dit is onbetaalbaar plezieriger.
Ik voel me rijk en bevoorrecht, maar ook gesloopt als ik om middernacht mijn bed instap.
Laurent Binet met zijn fenomenale debuutroman over Reinhard Heydrich – "de kwaadaardigste figuur uit de geschiedenis" – staat nog op het lijstje, evenals Onno Blom, de vaste biograaf van Jan Wolkers, en Michel Houellebecq die al een tijd wordt vermist. Het gebeurt wel vaker dat hij een poosje onbereikbaar is, maar hij is onder de schrijvers een van de trouwste promo-bezoekers. In Nederland en België is hij echter niet komen opdagen en hij blijft ontraceerbaar.

Woensdag, 14 september
De dag van de metamorfose. De werktafel gaat bij het raam vandaan want nu benut ik overdag slechts 10% van de ruimte en zit met de rug naar al het moois toe. De tafel gaat naar een lijn op 75%, de schilderijen krijgen hun plaats en in een hoek van de slaapkamer komen nog twee extra boekenkasten. Ik ben benieuwd of het gaat lukken en of het naar m'n zin zal zijn. Het ellendigste is dat ik hoofdzakelijk toeschouwer ben. Orithia deinst nergens voor terug.
Zojuist gegeten. Orithia is naar Ikea voor de twee kasten. Naar m'n zin? Meer dan dat! Alles is te overzien, het is ruimtelijker, de zithoek is plezierig, ik kan bij de vensterbank. Mijn enthousiasme wordt echter steeds gekruisigd door de irrationele angst er niet lang meer te zullen zijn. M'n gezicht transpireert, mijn ogen vallen om de haverklap dicht van pijn en vermoeidheid. De tegenstellingen zijn ruw en groot. Waarom haal ik me dit alles op de hals? Omdat het me inspireert en zie dat het geen illusie is. Omdat ik er van geniet, - waarom dan voortdurend terneergeslagen? Het glicée van Marius van Dokkum is gearriveerd, dat moet morgen direct naar de lijstenmaker want ik had me niet gerealiseerd dat je het opgerold thuisbezorgd krijgt. Walter vroeg nog naar de vakantieplannen. Ik durf (nog) niet. We forceren niets. Het zou, zeker voor Orithia, zo fantastisch zijn als het haalbaar zou blijken. Misschien word ik ook wel geremd door het besef dat de hotelervaring zo totaal anders zal zijn dan vroeger. "Doe waar je bang voor bent", dat zal de enige manier zijn om mezelf te verlossen.
Gisteren was een vriendin van Orithia er. Zij vertelde onder meer na vier maanden Frankrijk zó blij te zijn weer thuis te zijn, dat ze, "werkelijk waar hoor", benadrukte ze nog, twee volle weken in huis was gebleven en zich alleen maar tevreden op de bank had genesteld. "Alleen maar om me heen kijken en het goed hebben", en nog wat van dergelijke holle details. Het kostte haar geen moeite het overtuigend te vertellen en het kan best waar zijn, maar voor mij is het volstrekt ongeloofwaardig. Zoiets houdt ze ook vol naar O., terwijl ze urenlang met elkaar praten. Ze is heel intelligent en

innemend, maar die façades maken iemand lelijk, vooral wanneer het zo schril afsteekt tegenover het gevoel van ‘echtheid’. Lariekoek!

Donderdag, 15 september
De zon schijnt behaaglijk de kamer in. Orithia gaat straks eerst naar yoga, maar vooraf nog naar de lijstenmaker. Vanmiddag worden dan die twee kasten in elkaar gezet en wordt alles voorlopig voltooid. Aangezien er weer heel wat boeken door mijn handen gingen, heb ik er ook weer teruggevonden die ik dacht kwijt te zijn. Over mijn status moet ik maar zwijgen. Laat ik dadelijk eerst maar de al lang voorgenomen kaarten schrijven. Morgen komt Rieky. Ze heeft het al wekenlang weten uit te stellen om de ramen te doen, maar morgen moet het toch echt. Ze heeft hoogtevrees.
Ruim twee geslapen, maar zit al meer dan twintig minuten voor me uit te staren omdat ik het er niet over zou hebben.
Die höhe Schmerzwelle, der Schmerz und die Ewigkeit,
es ist unerträglich. Mittlerweile kommt der erste Bücherschrank. An die Arbeit, - “Ja bitte, du auch.”
Het is 21u10 en we zijn eindelijk klaar en tevreden en moe. Lola Eddie is geboren, een dochter van negen pond. Voorheen zou ik opa zijn geworden maar die rol zal ik helaas nooit vervullen. Waarom mijn leven zo heeft moeten gaan, is me een raadsel, maar goddank ben ik niet tussen wal en schip geraakt. En oma en dochter zijn zielsgelukkig, zo is het ook goed.

Vrijdag, 16 september
Rieky heeft de ramen alleen aan de binnenkant gedaan, maar daar schiet je niets mee op – ze zijn nog even smerig. Wat moet ik hier nou mee? “Dat kan Orithia dan toch doen?” “Nee, zij is mijn huishoudelijke hulp niet!”
De tijdloze pijn suddert maar door. Ze is een ongenode gast, maar woont al jaren in m’n lichaam. Zij schuilt in ieder mens. Vlijmscherp schrijft ze haar naam in mijn ziel. Voor mij is zij geen vreemde meer. Ik zei ’t al, de koploper zal wel winnen.

[© MN. ‘Les jours de l’âme’. Op de foto, dat is al duidelijk, het schilderij ‘Madonna’ van Edvard Munch (1895). Lola Eddie, wat een mooie naam. Ik zal haar de grote keramische spaarkoe nalaten en tot die tijd er telkens wat kleingeld in doen.]

20 september 2011

Dagboek Aanvaard wat niet te ontlopen is

Vrijdag, 16 september
De ongenaakbare pijn zindert in gebrokenheid, in onwil, in vijandschap. Als ik haar nu eens de hand reik of in de ogen zie als blijk van erkenning, dat ze erbij hoort, zal ze dan anders zijn? Hoe vaak heb ik het niet gehad over de lijdende, de achtergestelde of de onderdrukte mens die wordt vernederd, naar wie niet wordt geluisterd, naar wie elk soort van erkenning uitblijft en welke gevolgen dit heeft? Als ik die lijn nu eens doortrek in plaats van bestrijden, van trachten te ontvluchten of te onderdrukken, zal ik haar dan kunnen aanvaarden, ofschoon als ongewenste gast? Dan zal ze wellicht verdraaglijk zijn. Zo goed als je bij de onderdrukte dan ‘een andere mens’ ontmoet, zo goed zul je dan ook zelf ‘een ander’ worden, als het ware verrijzen. De verrijzenis van de dichter, nogal grote woorden. (Het duurt wel lang voordat m’n reflectie tot zo’n inzicht lijkt …. a very long thinking.)
Elise zou het met me eens zijn. Vanmiddag te bed realiseerde ik me dat het goed is dat de psychotherapie is beëindigd. Ik stond op het punt haar te omhelzen. Dat is laakbaar gedrag, tegen de code, ze zou me onmiddellijk een berisping geven. Ja? Blij dat ik de rapportage daarvan schoon heb gehouden. Was ik dan verliefd? Nee, maar zij heeft zulke lieve lichtblauwe ogen, ze reageerde zo goed zonder meegaand te zijn, zij …. Elise werd onweerstaanbaar, niet om haar lokkend postuur, aber wegen das gegenseitig verstehen. Ik stond op het punt haar te omhelzen, en viel in slaap. Prompt, je kunt de klok er op gelijk zetten, twee uur later werd ik wakker. Maar, om geen misverstand te doen rijzen, het waren ernstige en waardevolle gesprekken.
Van de voorste twee bomen hier op het grasveld is al het gebladerte al geel, het zijn de bomen die ook het eerst in bloei staan. De prunis? Geel is de kleur van de vergankelijkheid, de dood. Dat zie je

ook bij terminale patiënten, die zachte gele glans die uit hun huid tevoorschijn komt, zeker bij iemand met leverkanker.
Ja, mijn woon- en werkkamer heeft zijn ideale vormgeving bereikt, man en huis raken vergroeid. (Ik zal volgende week een keer 'n collage maken.) Dat gebeurt even spontaan als het ontstaan van een dagboek dat ik vooralsnog blijf voortzetten. Het wekt leven, toomt dat ik niet anders wil. Ik moet er niet aan denken dat Blogger zoiets in z'n hoofd haalt als Weblog-nl, dat je pardoes al je creatieve werk kwijt bent. Het woord 'dagboek' voert me ineens naar Leo Vroman en de hoop dat zijn laatste twee kostelijke dagboeken – 'Vroeger donker dan gisteren' en 'Tot morgen misschien' - nog eenmaal een vervolg krijgen. Vroman is niet de man die stilletjes zit te wachten op het onvermijdelijke, hij is nu 96. En wat verschijnt er nog uit de archieven van Claus, Mulisch en Wolkers? (Wolkers is in 1981 opgehouden met zijn dagboeken, dus zoveel verschijnen er niet meer. Twee, of misschien drie.) Morgen ga ik het boek van Onno Blom lezen, "Zo is het genoeg", over het laatste jaar van Jan. Een klein requiem, een vitale ode. Van alle drie zal nog heel wat verschijnen; het is de crême brulez van hun bestaan. Van Gerard van het Reve en Frederik Hermans is bijna alles op, op het nu al vermaarde derde deel van Nop Maas na dan (mogelijk moet eerst matroos Vos het hoekje om), van Buddingh' ook, - 'Mijn stem is mijn woord', zo zou de titel luiden als ik over laatstgenoemde een biografie zou schrijven. Remco Campert heeft ze allemaal overleefd. Mijn persoonlijke herfst moet nog maar een tijd wegblijven, misschien kan dat ook wel in de rust en harmonie met Orithia.
Nijhoff: "Het leven is een vreemde reis, maar wellicht leert een mens wat onderweg."
"Zodra het paard de stal ruikt, zet hij het op een draf." Ik wil nog even terugkomen op wat thuiskomen kan betekenen waarover een passage afgelopen woensdag, maar dat noteer ik nu als een pro memorie. Het is 22u50, mijn dag is ten einde. Niettemin waren Orithia en ik nog een uur in gesprek en toen zij naar huis ging, viel ik in de cabrio in slaap, tot half twee. In bed was ik meteen weer onder zeil.
Zaterdag, 17 september
Buiten de twee uurtjes slaap de hele dag gelezen in Onno Blom, die bewijst dat we te zijner tijd een schitterende biografie kunnen verwachten. "Zo is het genoeg" (Bezige Bij, 2008) is een uitstekende, ontroerende prelude daarop. In het verhaal over Wolkers laatste jaar komt leven en dood zo nabij, dat ik hem over het pad vol broze schelpen hoor schuifelen naar zijn atelier en zie hoe hij de laatste hand legt op zijn mensgrote doek over de vergankelijkheid. Het leven in Huize Pomona – de godin van het fruit, icoon van mildheid en vruchtbaarheid – moet verrukkelijk zijn geweest voor Jan en Karina (45 jaar samen) en hun tweeling Bob en Tom.
Jan Wolkers heeft er zeker aan bijgedragen dat het wat losser werd in onze samenleving. Hij sprak en schreef frank en vrij – mijn moeder vond hem walgelijk, obsceen, en verbood ons zijn boeken, zeker 'Een roos van vlees' -, niet uit vrijpostigheid of om opzettelijk te shockeren, maar omdat het zijn natuur was en 'menselijke natuurlijkheid' wilde verlossen van religieuze ketenen. Ik hield van die man, de man die 19 oktober 2007 overleed. Hij was het riet waar de wind van de tijd in blaast.
Ik zou het nog kort even hebben over de zegening van de thuiskomst. Veel mensen herkennen dit, ik ook, het is het mooiste moment van de reis: weer thuiskomen wordt ervaren als een opluchting, bijna als weergaloos geluk, hoe kort of lang de reis ook was. Dat ik het lariekoek noemde hoe Colette vertelde twee weken lang met dat euforische beleven thuis op de bank bleef om blij en dankbaar om

haar heen te kijken, komt omdat ik dit kon plaatsen in haar context en daardoor wist dat het onmogelijk waar kon zijn. Het is ook trouwens niet een louter veinzen van haar, maar het 'moeilijke' in haar leven zo snel mogelijk te verdringen of, als dat niet lukt, te sublimeren, waar 'haten' het tegendeel van is. Ik keek ook niet op van de blijdschap weer in je persoonlijke niche te zijn, maar van de tijd die het duurde, twee weken is ongewoon lang. Een of twee dagen, en dan vangt het gewone leventje doorgaans weer aan; beide herkennen we maar al te goed. En verder, je probeert de verhalen van mensen toch te begrijpen?
Jean, een rechter in ruste gesteld, leeft sinds het overlijden van zijn vrouw vorig jaar september alleen, maar verdraagt die eenzaamheid niet. Jean lijkt als een god het lot met een onzichtbare hand te schikken. Hij zorgt ervoor dat de kracht van de liefde alles overwint. Al snel na de begrafenis van Mireille heeft hij twee kortdurende affaires en aansluitend daarop leert hij Colette kennen. Jean is een vermogend man. Zijn vrouw dreef een goedlopend advocatenkantoor, maar hield zichzelf meer bezig met hun 'hobby': een prachtig gastencomplex ergens in de Dordogne brengt in de zomer veel geld in het laatje en zo leidden de twee een druk maar welvarend leven.
Zondag, 18 september
Plotseling gaf ik er gisteravond de brui aan, het leek wel of de pijn me in mootjes sneed. Orithia zat te lezen en ik te schrijven, beiden in zo'n behaaglijke rust ofschoon de pijn me aldoor tartte … en uiteindelijk vloerde. Ik viel in bed en zei haar niet eens welterusten.
We hebben de woensdag begonnen klus afgemaakt, wat gekletst en heerlijk gegeten. Méér heb ik niet gedaan, zelfs niet gelezen. Ja, de tweede nieuwe boekenkast gevuld, allemaal teveel werk voor 'iemand met pensioen'.

Maandag, 19 september
Temidden van al die boeken die ik weer in handen kreeg, vond ik een oude kleurenprent die ik ergens toch de moeite waard vind om in te lijsten; het gaat om de eerste transportabele bloeddrukmeter, geconstrueerd door Samuel Siegfried Karl Ritter von Basch (1837-1905) in de beginjaren tachtig van de negentiende eeuw. Na vele proeven construeerde hij zijn "metalen sphygnomanometer". Hierbij wordt de arteria radialis dichtgedrukt door een gummikussen, dat door een slang met een aneroïde-barometer is verbonden. Het gummikussen, de slang en het metalen omhulsel van de barometer zijn met water gevuld. De druk, die nodig is om de arteria radialis te comprimeren, kan worden afgelezen met behulp van een wijzer, die door een hefboom is verbonden met de deksel van de metalen huls. Door palpatie wordt het ogenblik vastgesteld waarop de pols niet meer is te voelen wanneer met de duim van de andere hand het gummikussen wordt ingedrukt. (De tekenaar van de foto hierboven is onbekend, het knipsel is afkomstig uit een Weens medisch weekblad uit 1883.)
Een en ander doet me denken aan een jaar of tien geleden, toen ik bij De Slegte het boek vond van Sherwin Nuland: De arts. Een biografie van de geneeskunde. Ik kocht ze alle vjftien voor f 12,50. De volgende dag gaf ik een college ethiek en niertransplantatie. Geen van de vierdejaars had er ooit over gehoord en dus was ik ze die middag al allemaal kwijt. Gelukkig hadden ze er bij De Slegte in Arnhem nog een stuk of acht die ik ook kocht. Eén exemplaar hield ik zelf en gaf ik vorig jaar vlak voor mijn verhuizing aan Jacqueline, mijn huisarts, - het is helaas nergens meer verkrijgbaar. Jacqueline bleek

het achteraf met haar achterbakse ‘pappen en nathouden’ niet waard. “Lief van je, ik lees nooit.” Nu staat het zinloos op haar plank, ‘als dank voor je zorgzame zorg voor een ‘lastige’(?) patiënt, een met een argeloze vogelkop’. Zelfs de naam Sherwin N. kende ze niet, hoewel hij, behalve chirurg, een briljant auteur is van verscheidene geneeskundige boeken, zoals “De wijsheid van het lichaam”, “Hoe gaan wij dood” en nog een paar. “Hoe worden wij oud” heb ik net bij Bol besteld.
Het is 13.u00, ik ga lunchen en even ? slapen. Moniek van Hartingbank kan bellen voor de nieuwe rolstoel en een zekere Linda Seysner, fysiotherapeute ter voorbereiding op de scootmobiel. Nu schiet me te binnen hoeveel vrouwen hier wel niet over de vloer komen: Grada, Maaike, Janneke, Cora, Hildewien, Teunie, Monique, Christina, Thea,Yvonne, Petra, Moniek, Natasja, Rieky, Serpil, Marjolein, Milou, Annerieke, Elise, Linda. Allemaal functionele contacten natuurlijk, maar met sommigen is de band duidelijk anders gesmeed. ‘Langdurig houdbaar’.
De gepensioneerde rechter werd gek van eenzaamheid, ondanks dat zijn hele huis vol hing met foto’s en schilderijportretten van Mireille. Hij hield er al lang een stoet van vriendinnen op na want zij was elke zomer immers in Frankrijk. De eerste weken na de begrafenis voelde hij zich genoodzaakt die levensstijl even op te schorten. Jean veinsde diepe rouw, maar werd gekweld door zijn opstandige libido. Zijn al lang uitwonende zoon en dochter hadden nooit argwaan gevoeld en dat moest vooral zo blijven. Hij was stapelgek op zijn dochter Isabelle, een verblindende schoonheid. Ze vond het heel normaal onder de douche te gaan terwijl hij zich met de kwast nog stond te scheren. Hij waagde het niet ooit avances te maken, maar sinds Mireilles dood vond hij het een onverdraaglijke confrontatie en twijfelde hij tussen treuzelen of er zo snel mogelijk vandoor gaan. Een opkomende erectie dwong hem tot het laatste. Als ze even later naar beneden kwam, gedroeg hij zich humeurig, op het norsige af. (Moet hier stoppen, hoewel het pas 18u40 is. De lucht is lichtgrijs en neigt naar lichtblauw. De zon schijnt zodanig over de boomkruinen dat ik de schaduw er in zie van tegenoverliggende bomen. Fascinerend. Wordt vervolgd.)
Waar ik, zij het op de valreep - maar een laatste zin blijft altijd hangen – nog op wil wijzen, dat is de website van Anmaro Performing Arts voor mensen die zijn geïnteresseerd in Aziatische, Chinese en Latijns-Amerikaanse theaterproducties. De voorstellingen blijken steevast een succes, zowel in werkelijkheid als hoe de pers er vervolgens over schrijft. Mijn broer zag qualitate qua het afgelopen weekend driemaal een Chinese voorstelling, maar had hem nog wel een paar keer willen zien.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’.Ofschoon ik werkelijk ‘genekt. ben, voel ik me een gelukkig mens. Photo: ‘Ritter’s bloeddrukmeter’, tekening van onbekende kunstenaar in Weens medisch weekblad uit 1883.]

29 september 2011

Dagboek

Woensdag, 28 september
Het is 13u45, tot 16u05 geslapen; alleen de slaaptijd geeft verlichting, daarna is het alsof ik evengoed wakker had kunnen blijven. Vlak daarvoor is er een pakket bezorgd, maar zo stevig verpakt dat ik wel wacht op Orithia. Het is het schilderij van Fransesco Hayez, “The kiss”. Het is mooi, maar ik verkeer in ellendige staat en ben bang dat iedereen een hekel aan me krijgt. Ik doe werkelijk mijn best. Terwijl ik het boek van Gregorius de Grote (540-604) over het leven van Benedictus (480-547) en andere heiligen, een magnifieke uitgave in een al even zo vlot geschreven vertaling, het ene na het andere wonder krijg voorgeschoteld, gebeurt er vandaag de dag niets verbazingwekkends meer. Onze God is al lang door zijn wonderen heen, is de mensheid zat of … bestaat niet eens.
Isabelle zei niets maar maakte een Lungo voor hem klaar, en daarmee was de lucht weer geklaard. Jean hield niet van moeilijkheden, en toch, tot zijn spijt deden er zich geen incidenten meer voor. Een paar dagen later vertrok ze weer naar Tilburg. Tijdens de voor hem liggende maanden had hij afwisselend contact met Francoise en Lucia, maar geen van beiden voelde er iets voor straks vier maanden naar de Dordogne te gaan. “En dan ben ik het dienstmeisje Jean?” Hij lachte wat onhandig, betrapt. “Nee”, zei Lucia, “geen sprake van.” Nee, het was samen hard werken.
Ik moet weer stoppen. Heb weliswaar meer dan twee uur geslapen, maar voel me een gebroken man. Telkens vallen m’n ogen dicht, met gevolg een aardig brandgaatje, ter grootte van een oud dubbeltje, in de broekspijp van mijn nieuwe huispak; in een van de pyjama’s zitten er wel drie, maar dat vind ik niet erg. De broekzakken kun je zo naar buiten halen, dus stof genoeg. Pijn in m’n nek, mijn schouders, mijn billen, mijn voeten.
Echt, soms is dit een afschuwelijk beangstigend leven. Brakke grond. Er groeit niets, nog geen sprankje hoop. Zelfs de beste mest zou er een drassig zootje van

maken. I'm less than a dazed butterfly. Leer je verlies te nemen, zeverende oude man. Nee, ik vind dit een zwartgallige kijk, het leven heeft nog steeds z'n bekoringen. Ik voel me minder bitter dan het hier lijkt. Ik zou dood willen gaan of dat de dood mij vindt terwijl ik aan mijn dagboek werk en dat ik me geen zorgen maak, noch over hem noch als over de regel die onvoltooid blijft.
Orithia kwam 's avonds nog even en had van de Kringloop een mooi oud lijstje voor de kleurenprent die brengt ze morgen ook naar de lijstenmaker nu ze daar vlakbij bij de kleermaker moet zijn. "Dat blijf je altijd zien hoor." "Dat is toch niet erg, op mijn huid heb ik al genoeg littekens." Het is heerlijk als ze 's avonds nog een poosje hier is.
Tot morgen misschien.

Donderdag, 29 september
Het zijn stralende nazomerse dagen deze week. Een vriendin schreef, dat ze dit een 'ouwe wijvenzomer' noemen. Nooit van gehoord, maar zijn er betere dan deze?
Het voornemen te gaan lezen, i.c. het boek HhhH (Himmlers hersens heten Heydrich) van Laurent Binet, voelt als een belangwekkende beweging, de trage greep naar de zware debuutroman, ik lees het stofomslag en leg het boek naast me neer. In werkelijkheid blijkt de beweging, die ik vandaag al tweemaal maakte, loos. De pijn weerhoudt me ervan aan lezen te beginnen.
Aan het eind van de morgen zat ik een half uurtje voor buiten. Er zat een man die, terwijl hij doorging met het draaien van zijn sjekkie, zich naar mij toe draaide en vroeg: "Heb je wel eens van een meute honden gehoord?" Ik maakte een bevestigend geluid en keek naar zijn grote handen, tweemaal mijn formaat nagels met dikke zwarte randen. Tandeloos en een zeer chaotisch geknipt baardje. "Ik heb geen familie meer hoor, allemaal dood, verongelukt. Maar gewoon doorgaan met oud worden buurman." Was dat het, dat hij als enige van de meute ….? Ik vroeg het hem, hij meteen, "Ja, dat zou ook kunnen, maar ik heet Jacob Johan Meute. Trouwens, kun je tegen rook? Ik wil je niet beschadigen hoor. Oh nee, ik zie het al, jij rookt nog echte. Duur geintje hè?"
"Ik heet vanaf nu Meutèr want jij lijkt precies op Sartre, ken je die? Die zat op 't laatst ook in zo'n karretje en hij weigerde de Nobelprijs. Moet je nagaan, jij verdient hem maar je krijgt hem niet!" Jacob draaide een volgend sjekkie, weer zo'n grasspriet.
"Ik rijd op een driewieler. Ha ha, ik begon ermee vroeger en nu ga ik ermee heen."
De dagen lijken zo op elkaar. De ene dag lijkt de andere te zijn, ze lijken inwisselbaar. Dat doen de pijn en de medicatie. Bij vrijwel elk ontwaken ben ik 'de tijd' kwijt. De tijdsoriëntatie ligt helemaal in de war.

[© MN, 'Les jours de l'âme'. Sartre (1905-1980) weigerde in 1964 de Nobelprijs voor literatuur omdat hij vreesde zijn vrijheid te offeren. Collage interieur. Natuurlijk weet ik niet of dit 'a diary of a dying man' is. Ik weet niets. Dat was zo mooi aan Jacob vanmorgen; je denkt even met een domme vent van doen te hebben, zegt hij opeens: "Weet je wat mooi is? De eenvoud." En dan kijk je weer in dat bulderende zwarte gat van z'n mond. Zegt Ati: "Kijk, daar is meneer. Laat 's zien, kun je nog lachen? Je moet wel volhouden hoor."]

5 oktober 2011

Dagboek

Zaterdag, 1 oktober
Zit ik net op die laatste ouwe wijvenzomerse zaterdag even voor buiten, eerlijk gezegd als vlucht uit het 107de doosje, komt daar ‘een deerne in lokkend postuur’* met een zonnebril als omgekeerde boerka waardoor ik haar niet herken, rondborstig en strak in ’t vel, haar ravenzwarte haren die op driekwart hoogte bijeengehouden worden door een gouden steek maar verder los hangen tot vlak boven de billen. Haar sierlijke handen en schone voeten, niets ontging me, alle nagels geduldig gelakt in hetzelfde bordeauxrood. Toen ze vlakbij was, groette ze me bij m’n naam alsof ik een verrassing was op haar route.
“Dag Christina, welkom, door je zonnebril wist ik niet meteen wie ik zag” (ik dacht, ‘wel wát’, en wat er nog meer aan ‘Schwingung von Sehnsucht’ door me heen ging. Nee hoor, mijn libido lag in het mitrailleurvuur van de medicatie, geliquideerd, midden op de dag, een klein eindje verder dan op de helft van mijn leven. Of is het toch al aan het eind, zoals ik vrijwel dagelijks vrees?).
Christina studeert Zorg aan het mbo, loopt stage bij Buurtzorg en komt al een poos eens per week hier. Terwijl ik word gedoucht, zorgt zij voor de lunch. Ze is dan onopvallend gekleed en heeft het haar opgestoken; zij is een ontzettend aardige jonge vrouw. Nu kwam ze koken voor die lieve oude vrouw die alle dagen eenzaam in de gang zit.
Het gaat mij er niet om zonodig over mijn intimiteiten te schrijven, maar om volledig te zijn over het ouder worden in een afhankelijk geworden lichaam. Er is, voornamelijk de laatste twee jaar, veel dat voorgoed voorbij is gegaan, dat ik verloren ben aan eigenschappen en plezierigheden. De pijn is de hyena in mijn bestaan. Het gelukkige is dat ik nog altijd graag wil leven. Of is dat eerder tragisch, een bewijs van onvermogen om los te laten wat niet leefbaar is? Op dit punt delen we mogelijk meer gelijkheid dan we vermoeden.
Ik voel geen ouderdom, wel nadrukkelijk het verlorene.

Zondag, 2 oktober
We hebben heerlijk geslapen, dat betekent liefdevol en veilig, beide van even groot belang, in zoverre het een niet al het andere impliceert. Al ruim een week schenkt elke ochtend hetzelfde stralende warme licht, staan de bomen roerloos in de aarde en bijtelt een specht zich een nieuwe verblijfplaats. De populieren hebben ongemerkt al heel wat blad laten vallen, maar de meeste bomen staan nog dik in ’t groen. Het oostelijke doosje waarin ik woon, kan ik misschien wel blind tekenen, maar is een oase van dankbaarheid wát ik er soms ook over op te merken heb. En je gaat vanzelf van de mensen houden, gewoon omdat je een van hen bent.
Orithia: veiligheid en bedreven in liefde. Con amore, ‘ab imo pectore’.
Ik leef onder het tromgeroffel van Orithia. Ik vind haar een schoonheid die bij me past. Zij heeft een zachte huid en kan boeiend vertellen.

Dinsdag, 4 oktober
Een stille dag. Ik ben beschadigd, maar ook vergankelijk. Is dit de pijn van oud?
Er zijn vele, vele uren van niets doen, terwijl mijn innerlijk leeft, door de tijd reist of alvast werk maakt van het boek dat ik nog wil schrijven. Het wordt de hoogste tijd. Er staat al heel wat op papier, maar er moet nog veel ambachtelijk werk worden verzet.
Ik kan niet zeggen, dat er veel tijd verloren gaat in mijn wijze van leven, dat die maar wegsijpelt alsof het me eigenlijk wel best is om het bij voornemens te laten, dat ik toch maar een mooi alibi heb om niet te voorschijn te hoeven komen. Ik doe wat ik kan, maar laat wat me teveel is.
De dag in ogenschouw nemende, zal de ‘ouwe wijventermijn’ vannacht wel verstrijken. Dan treedt het expressionisme aan: wind, regen en bonte kleuren. De heftigheid van de herfst. De eikels, de kastanjes en de beukennootjes vallen bij bosjes. Het wordt vier minuten per dag eerder donker. Als over enkele weken de klok naar de wintertijd wordt teruggezet, kunnen we bij kaarslicht eten.
[© MN, ‘Les jours de l’âme’ met een foto van Mutovka. * naar Maarten ’t Hart.]

22 oktober 2011

Dagboek

Zondag 16 oktober
Na het ochtendritueel om negen uur weer naar bed gegaan en geslapen tot even na twaalven en na de lunch opnieuw geslapen tot 15 uur. Pijn, angst, nervositeit staan weer in de hoofdrol, ik voel me ontredderd, en me bezwaard naar Orithia die omgekeerd wel eens steun zou kunnen gebruiken. Ze zal dit jaar nog wel een nieuwe heup krijgen.
Ik had eigenlijk gedacht aan de weblog verder te sleutelen; er is nu wel een ander sjabloon, maar allerlei details moeten nog worden aangepast maar de energie is compleet verdampt. De dag is nog geen uur oud en ik voel me al ongelukkig. (En later blijkt, dat ik niet weet, nergens kan ontdekken, hoe ik ooit nog achter de schermen kom.)
We hebben heerlijk Foe Yong Hai met bami gegeten.
Voeten voelen weer als versteend, elke dag en al jarenlang. Dokters horen het me telkens zeggen, maar steken hun hand er niet naar uit, herinneren me hoogstens aan die verstoorde zenuw links, terwijl de orthopeed-chirurg het niet kon verklaren maar wel opmerkte dat het onzin was wat de huisarts ervan zei. Kennelijk wordt het opgevat als een beschuldiging, en blijft het bij ‘pappen en nathouden’. De inhoud daarvan? Leegte. Niets doen.

Maandag, 17 oktober
Al vroeg in de ochtend gehuild van de pijn. Is dit de prijs voor 72 km buitenlucht?
Voor het probleem met mijn weblog heb ik Gerhard geschreven, die weet er dikwijls wel raad op. De mail kwam terug, dan maar een reactie op zijn rake gedicht en gevraagd hoe ik hem kan bereiken, al geloof ik dat hij nog maar sporadisch met zijn weblog bezig is. Hij heeft me al vaker uit de brand geholpen.
Ik ga niet weg met de machine. Het is ook geen therapie. Ik heb weer twee uur geslapen. Ik werd weer precies zo ellendig wakker. Ik zag gisteravond bij Orithia nog een stukje over chronische pijn. In Amerika is een neuroloog al een eind gevorderd, maar het blijken methoden die bij mij mogelijk wel op weerstand stuiten: interfereert met dat ijzer in m’n nek. Het gaat om magnetische beïnvloeding van de motorische cortex (waarop elektronische pulsen worden afgevuurd).
Tijdens het eten barstte het onweer los. ‘Deze pijn verdraag ik niet meer. Ik wil het niet.’ Ik voel me wanhopig. Ik zal straks en morgenvroeg eens een Diazepam nemen. Het is een doodgewone Benzodiazipine, kortweg Benzo, waar bij bijna sporadisch een spierverslappend effect vanuit gaat; zou je het dagelijks gebruiken dan doet het niets meer. Ik ben naar Orithia gegaan om die documentaire via uitzending gemist in z’n geheel te zien, indrukwekkend. Er waren verscheidene voorbeelden van pijn, van chronische pijn weet men nog het minst. De eerste dagen op de Winner had ik minder pijn, doordat de aandacht vooral uitging naar de euforie, naar het onweersprekelijke geluk van bewegingsvrijheid, daarna, vanaf zaterdag toen langs de Oude IJssel de kou een aanslag deed op de blijdschap, dook de pijn weer naar voren. De magie was over. Daarover toonde men in die film een wel heel traumatisch voorbeeld. Een jongeman van begin twintig hoorde rare geluiden in de kelder en ging op onderzoek uit. Het bleek de cv en toen hij het vermoedelijke defect ontdekte, stak hij

zijn arm erin om er bij te kunnen. De arm kwam vast te zitten in de ventilator en wat hij ook probeerde, niets hielp om weer vrij te komen. Op geroep en schreeuwen reageerde niemand. Na 24 uur drong tot hem door dat er maar één uitweg was ….. zelf de arm er afzagen. Het was een kwestie van leven en dood. Zijn hersens gaven dit door aan bepaalde locaties in zijn lichaam dat onmiddellijk extra stoffen aanmaakte waardoor hij nauwelijks pijn heeft gevoeld. Hij zag de zaag door zijn vlees gaan, zijn bot, zijn slagader, een afgrijselijke waarneming.
Weer een huilbui van pijn en stervensangst. De gedachte te gaan en C nooit meer te hebben gesproken …, maar er is zo gauw en begrijpelijk jaloezie, verwarring en verdriet bij mensen. Zolang een vrouw niets met mij heeft, toont ze zich liberaal, maar zijn we wederzijds dicht, innig op elkaar betrokken, dan wordt het andere koek, zowel naar C als de weblog die hoofdzakelijk door vrouwen wordt bezocht. Maar misschien begin ik eindelijk eens enkele lessen te leren. De schijn van een dubbelleven is me al teveel. Overgave, vertrouwen en veiligheid, het komt allemaal op het spel te staan, dat wil ik niet. Ook haar gevoel ‘second-best’ te zijn, dat Orithia niet uit haar hoofd krijgt, is voor mij een taboe. Als ik dat nu nog niet snap, ben ik dommer dan een ezel.
Het is half negen, we zijn naar beneden gegaan en ik naar bed. Orithia komt tegen half elf terug en slaapt bij me, dat is fijn. Oh ja, het goede nieuws vandaag: mijn broer Enno heeft ook een weblog met in de kop die prachtige regel van Gerrit Achterberg, ‘Aan het roer dien avond stond het hart’. Blijf aan dat roer Enno, en goede vaart. Zie http://www.enno-nuy.blogspot.com/

Dinsdag, 18 oktober
Het weer is omgeslagen, het regent. Als zevende tabletje ‘s morgens weer een Diazepam, de scherpe kant van de pijn is ervan af. Jammer, dan ben ik vanmiddag opnieuw thuis. Vanavond komt vriend Walter en morgenavond Enno.
Het was droog en ik wilde weg, naar de Kringloop aan de andere kant van de stad. Me goed aangekleed, maar merkte in mijn gezicht meteen dat het veel kouder was. Ik weet niet meer wat ik fout deed, maar bij de eerste grote verkeerskruising was ik wel gestopt, maar plots reed ik in stand vier (zag ik later) tussen de wachtende fietsers door, de Winner drong zich gewoon door hen heen. “Wat gebeurt me toch?” riep ik en allen keken verbouwereerd toe maar bleven gelukkig onaangedaan. Ik moet de snelheidshendel hebben ingetrokken, die liet ik godzijdank los. Ik maakte mijn excuses en toen moesten we oversteken. Het viel me op dat de zitting in de zijstand stond, maar kennelijk was de vergrendeling kapot. Harting Bank, de dealer, was nog een heel eind dus ben ik naar huis gegaan, heb daar gebeld en morgen komt er een monteur.
Ondanks de mooie boeken die Walter meebracht, weer helemaal ingepakt door de pijn. Het is hopeloos. We kunnen het zeer goed vinden met elkaar, gespreksstof genoeg, een man van waarde en waardigheid en vriendschap.
Zwaar huilend naar bed. Mijn geliefde Orithia stopte me toe en bleef nog even.

Woensdag, 19 oktober

Het is wat zachter, maar niet goed. Door de mensen van buurtzorg word ik altijd liefdevol, belangstellend en bemoedigend verzorgd. De dealer kwam om half twaalf; Bas keek er helemaal niet van op, het was ook zo weer hersteld.

De zon schijnt, het is wat bedrieglijk maar ik ga straks wel weg. Nu geniet ik van Lavinia Meijer die op harp Philip Glass speelt. Hier in huis zijn de klanken vaak heel wat dramatischer, maar zie dat als wat nu eenmaal onverbrekelijk aan mijn leven vastzit.

De teller staat op 85, regen en wind getrotseerd (op de terugweg) want ik bemerkte het fijn te vinden eruit te kunnen en nieuwe plekken te ontdekken. Zo ben ik onder meer bij het schitterende onlangs geopende ‘t Brewinc geweest (voorheen een ambachtsschool), een multifunctioneel gebouw in de vorm van een opengeslagen boek: de bibliotheek, een café, een ontmoetingsplek voor senioren en Fatima, een keramische werkplaats voor verstandelijk gehandicapten waar ik enkele ‘juweeltjes’ heb gekocht die ik morgen met Orithia ga ophalen. Het is geen primitieve kunst, maar onbevangen en vertederende kunst, zowel in de vormgeving als in de glazuur. Het is werk van hen allemaal. “Ja, ze voelen zich een collectief”, zegt O, “zetten ze hun naam erbij en blijkt dat van Anna meer wordt verkocht dan van Emma, dan ontstaat er afgunst en competitie. Zo zijn ze gelukkig.”

Ik was nog maar net thuis en Ati, die aan het begin van de gang woont, belde aan. “Oh gelukkig, je bent weer thuis. Heb je het niet te koud gehad? Goed van je hoor dat je toch bent gegaan, maar we (Orithia nog meer) maakten ons wat zorgen met dat onweer en die harde regen.” Betrokkenheid moet groeien, dan raak je thuis. Henny en Wim & Willy zijn ook altijd zo aardig. Wim is mijn buurman, een eindje in de 80, was vroeger leraar op die pas verbouwde ambachtsschool. Zijn gezichtsvermogen is nog maar 4% en zijn vrouw, even oud, is nogal doof. Ze wonen hier al twintig jaar en daarvoor hebben ze een jaar door de VS gezworven in een grote Peugeotbus, die ze nu nog steeds hebben want Willy kan er geen afscheid van nemen. Nu Wim niet meer alleen kan fietsen, is Wil op onderzoek uitgegaan en kocht ze een tweepersoonstandem, twee fietsen náást elkaar en Willy stuurt. Wim was dolgelukkig, ze kwamen dansend de lift uit. Henny is een grote man van nauwelijks te schatten leeftijd, vermoedelijk eind 50, zorgt voor iedereen die even in nood is, deelt gul rond met van alles uit zijn moestuin. Hij komt uit Amsterdam waar hij bij het AMC werkte, maar toont zich zeer teleurgesteld in mensen. “Ik heb het liefst met dieren van doen.” Toch is hij het tegendeel van een misantroop. Komt hij mij tegen, zegt hij steevast op vaderlijke toon, “Dag jongen.”

De tijd met Enno was goed gevuld en erg plezierig. Wel nam de pijn weer toe.

De liefde bloeit.

Donderdag, 20 oktober

Opnieuw mooie, verlokkende zonneschijn. Na buurtzorg, als Teunie is geweest, ga ik bij Jacob op de koffie, dat wordt tijd. Morgen komt Grada.

Het was een aangenaam dik anderhalf uur. Wel stookt hij de kachel al flink op, bij mij nog steeds niet, - deze week tweemaal een uurtje aan geweest. Ik voel me er wel thuis. Hij heeft een paar mooie originele schilderijen van zijn grootmoeder, Jacqueline van Nie die tot de Haagse School behoorde. Ik heb een boek daarover en meegenomen; er staat helaas geen register in en het is evenmin

alfabetisch geordend. Hij vond het leuk daar eens in te bladeren; als blijkt dat zijn grootmoeder er in staat, mag hij het houden. En wat heel jammer is, is dat hij nauwelijks is te verstaan omdat hij zijn prothese niet in doet en ook niet naar de tandarts wil om dat euvel te verhelpen. Hij heeft in Saoedi Arabië twee ernstige bedrijfsongevallen meegemaakt en een ander trauma is, is dat hij zijn vader, die aan leukemie leed, onder de trein vandaan heeft gehaald. Daarom kan hij bijvoorbeeld het Onze Vader niet bidden, hij verwart dat met 'mijn vader'. Er is nog meer gebeurd, dat was hem aan te zien maar daarover zweeg hij. "Je komt wel gauw eens bij me eten hè!"
Telkens draai ik Lavinia Meijer, harp en Glass, een mooie, tijdloze, meditatieve eenheid.
Orithia vond het keramisch werk eveneens heel mooi. Aan 'het groepje lezers' was door allemaal wel gewerkt, Diny had het fraaie masker met ruw vermoedelijk bij de rivier aangespoeld hout als kader gemaakt, goed in verstek gezaagd, en Priscilla, een lieve verlegen dikkerd, de roodbruine schaal. Ik feliciteerde haar en vertelde dat ik de vormgeving meteen heel uniek vond en het glazuurwerk boeiend en knap. Ze werkte nu aan piramides.
Na het eten, spaghetti, stond plotseling Henk voor de deur, terwijl ik net zijn naam had opgeschreven zodat ik niet zou vergeten hem binnenkort op te zoeken in de Ooiman, het verpleeghuis. Dat had ik hem per ansichtkaart al laten weten. Hij was nu even hier om wat paperassen op te halen, maar had het goed naar z'n zin daar. "Ze doen álles voor me, ik eet weer goed en zodra er plaats is, krijg ik een eigen kamer." Hij had in het ziekenhuis gelegen (toen wij opmerkten dat hij plotseling was verdwenen) vanwege een scheurtje in zijn nekwervel; op weg naar familie in Didam was hij een paar weken geleden aangereden.
Morgenvroeg komt Rieky al weer. Als het me lukt, ga ik dan het boekje van Henk Helmantel lezen over zijn reis naar Duitsland in 2008, op zijn 33-jarige Zündapp. De schilderijafbeeldingen in zijn boekje Uit en thuis zijn knap, maar ook wat saai, om niet te zeggen 'doods'. Het is alsof je de knoflook of de stronken witlof in een spiegel ziet, zo echt en daar heb ik bewondering voor. De Noordelijke realist in zijn element.

Vrijdag, 21 oktober
Aan de lucht te zien, wordt het mooi en droog weer. Wat dat betreft zal ik wel op pad kunnen, maar ik moet het nog aanzien. Orithia moet vanmiddag naar het ziekenhuis, dan hoort ze wel wat het meest wijze is te doen met haar heup. Ze heeft er erg veel last van.
Henk Helmantel (1945) woont al 25 jaar in de Weem (pastorie) naast de 13de eeuwse Romaans-gothische Andreaskerk in het Groningse Westeremden (434 inwoners; vroeger Emetha) in de gemeente Loppersum, vlakbij Delfzijl en is getrouwd met Babs. Hij heeft er zijn eigen museum, waar ook wisselende exposities worden gehouden. Helmantel, die in 2008 Kunstenaar van het jaar was, bezocht in Duitsland verscheidene Romaanse kerken en maakte vooral tekeningen van interieurdelen die hem boeiden. Het is buitengewoon knap werk, maar het heeft niets verrassends. Het is de historische registratie met penseel, kleur en licht, maar het werk wortelt niet in de eigen verbeelding, het fundamentele onderscheid van het werk van Evert Thielen.
De teller staat op 102. Ik reed voor een cappuccino naar een mooi terras in Zelhem , 'De Groes'. Op de terugweg nam ik voor ons een saucijzenbroodje mee en de Trouw.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’. Heb door wat je te leren hebt. Mijn scootmobiel, Winner.]

29 oktober 2011

Dagboek

Zaterdag, 22 oktober
De nieuwe dageraad staat weer in een hoog zonlicht, in een mooie herfstsfeer
Nu Kadafi door een van de opstandelingen, beter wellicht: iemand uit het verzet, is doodgeschoten, wordt er gekibbeld over de vraag of dit geen moord of oorlogsmisdaad is en dat de man, ‘de rat’, niet in hechtenis had moeten worden genomen om voorgeleid te kunnen worden voor een tribunaal. Zijn dood leidde terstond tot euforie, tot ‘vrije ademhaling’, maar kent honderden milities; het is de vraag welke strijd er nu losbarst, of eerder, hoe die nu, na deze laatste martelperiode wordt beslecht en dat niet de ene rat voor een ander wordt uitgeruild. Kadafi was een minstens zo arrogante en wrede dictator als Saddam Hoessein. Waarschijnlijk is het lood om oud ijzer. Een berechting – als dat al in eigen land mogelijk zou zijn - zou tot hetzelfde lot leiden en wellicht op de meest vernederende wijze: in een stadion onder de ogen van ‘zijn’ door hem geteisterde volk. Hopelijk wordt het land werkelijk en onbaatzuchtig geholpen bij een structurele wederopbouw.
Vanmiddag naar Wehl, Laag Keppel en Hummelo geweest en in H weer bij hetzelfde terras cappuccino, ditmaal met appeltaart en slagroom. Na drie kwartier stapte ik weer op en viel direct weer terug. Mensen naast me, twee dertigers, schoten me direct te hulp. “De ene keer gaat het goed, de andere keer niet”, zei ik. “En dan zijn wij er”, zeiden beiden. (Hij reed in zo’n zelfde Volvo als Roger Moore, alias Simon Templar in de serie The Saint.) Fantastisch, deze geen seconde aarzelende bijstand.
Aan het begin van de tocht – het was erg koud, tien graden – werd ik zonder speciale aanleiding, behalve de bekende pijn, overrompeld door angst. Ik reed een poosje op halve snelheid, overwoog terug te keren, maar het vooruitzicht op die manier naar huis én naar bed te gaan, was zo ontmoedigend dat ik er plots de vaart in zette. Onmerkbaar verdween de angst. Ik genoot van een kort galeriebezoek en kwam ontspannen aan bij dat fijne terras van de Gouden Karper. Toch voelt het nog altijd allemaal zo anders als vroeger, wetende ook dat die scootmobiel aan m’n voeten mij toebehoort.

Op de terugtocht zag ik dat men slechts op twee of drie plaatsen bezig was met het hakselen van de maïs, zo heet het oogsten. Laat dit jaar. Er staan nog vele percelen maïs van, wat zal 't zijn, bijna anderhalve meter? Vrijwel overal compleet geelbruin. Voor loonwerkers een drukke tijd. Ik kwam aan bij de Veentjes in Doetinchem, daar is een C1000 waar je wel met drie scoots naast elkaar tussen de stellingen door kan, zo ruim. Ik kocht toastjes met eiersalade, een doosje kant en klare pikante gehaktballetjes en de Trouw met voor Orithia, tegen inlevering van een bon, voor drie euro het eerste deel Vier seizoenengerechten, nu dus de Herfstgerechten.
Ik at pas om 18u30, heerlijke boerenkool.
De teller staat nu op 126.

Zondag, 23 oktober
Gisteravond werd alles laat. Na het eten eerste deel van de krant gelezen, de post doorgenomen en het eerste van de vier bezorgde kleine monografieën, onder andere over Rein Pol, een van de Noordelijke Realisten fijnschilders, een groepering waar Evert Thielen zich tegen afzet en van onderscheidt. Al lezende viel mij de ijdelheid op van Thielen want hij zwijgt over Pol, vermoedelijk om de schijn op te houden dat hij de man is van de veelluiken. Ook omgekeerd hoor, de schrijver en kunstenaar Eric Bos, rept met geen woord over de zo gedreven collega in Brugge. Rein Pol is overduidelijk een andere realist dan Helmantel, die hier op zijn beurt dan ook ontbreekt. Je kunt daarom niet zeggen, 'zo sluiten zich de hekken aaneen'. Hoe of wat ook, Rein Pol maakt zeker zulke indrukwekkende veelluiken als Thielen én diep geworteld in de verbeelding en talrijke details. Ik citeer de openingspassage.
"Na jaren van voorstudies, schilderde Rein Pol zijn groepsportret Pollegorie, een hommage aan het 'Noordelijk Realisme', een zes meter breed, manshoog schilderij met ontelbare figuren die zich in een schilderachtig landschap bevinden. Het zijn vrienden, collega's en familieleden. De kunstenaar zelf zit op een podium een naaktmodel te schilderen, terwijl zijn hoofd op een groot scherm wordt geprojecteerd." Overigens, de veelluiken zijn niet van deze tijd, al in de 4de eeuw was het een traditie.
Tegen elven hield ik op met werken en Orithia met lezen. We namen een 'borrel', genoten van de gehaktballetjes en raakten in een lang gesprek. Het was opeens twee uur.

Zoals gewoonlijk om acht uur opgestaan, maar na het ochtendritueel weer terug naar bed. Orithia sliep nog en we ontwaakten om half één, een haast ondenkbaar laat tijdstip, maar in lijn met de klassieke betekenis van zondag. Rustdag. Wat we van plan waren, kon gewoon doorgaan. Als lunch een gebakken boterham met kaas en in de namiddag zouden we naar Bredevoort gaan.
Het eten van kleine blokjes boterham ging meteen helemaal fout, precies zoals toen ik voor het eerst een herseninfarct kreeg, bijna vier jaar geleden. Direct erbij drinken hielp niets, de optimel kwam er niet langs. Alles kwam op akelige wijze hoestend en proestend terug. 'Daar ga ik' ging door me heen. 'Nee!!', schreeuwde het. Orithia was onmiddellijk bij me met een handdoek. Ik was geheel van de kaart. O smeerde tot driemaal achtereen een sneetje brood met jam dat gelukkig normaal ging. De aanslag was mislukt. Bang en beroerd en mijn lichaam een huis vol pijn. Naar bed, Orithia bleef dicht bij me. Ik werd wakker om kwart voor vijf. Wassen, aankleden, koffie, maar doodnerveus voor de

komende maaltijd. Daar zei ik niets over om het te kunnen bezweren. Geen problemen meer. Het einde van mijn tijd is opnieuw uitgebleven.

Maandag, 24 oktober

De zonnestand voorspelt eenzelfde dag. Over twee andere boekjes is weinig te zeggen, ze bevatten uitsluitend afbeeldingen van werk van achtereenvolgens Marius van Dokkum (1957) en Pieter Knorr (1950).

Het vierde boekje is een ode aan Piet Pijn (1926-2002), een weinig bekend kunstenaar doordat hij wars was van publiciteit uit vrees zijn kunstzinnige vrijheid te verliezen. Hij kon ook alleen maar eten als het hem werkelijk uitkwam. Een zeer gedreven kunstenaar, zijn vrouw Mia, die hem vereerde, was zijn favoriete model. Toen haar dat vanwege hartproblemen teveel werd, maakte hij talrijke virtuele reizen. Het liefst vertoefde hij in de 19de eeuw, maar hij bezocht ook veel Europese musea. Door haar zorg voor de kinderen, de huishouding en haar mateloze toewijding aan Piet kwam ze niet toe aan haar eigen ontplooiing als kunstenares, precies zoals bij de even gepassioneerde beeldhouwer Jan Meefout en zijn vrouw Irmgard die drie kinderen hadden. Pas heel laat, toen de kinderen het huis uit waren, kwam Mia toe aan aquarelleren en Irmgard aan boetseren.

Na de lunch wilde ik aanvankelijk weg met de Winner, maar voor ik er erg in had, was ik in mijn cabrio in slaap gevallen, vermoedelijk vanwege de pijn en nervositeit. Jammer, ik was graag naar buiten gegaan, misschien dat de wind of ikzelf de duivelse greep verdreven zou hebben, zoals St. Michael dat lukte op het schilderij van Raphael (1518). De verbeelding kent geen grenzen. Maar evenals zaterdag in Hummelo, ik blijf levendig herinnerd worden aan stigmata en het lijkt per jaar te verergeren.

Dinsdag, 25 oktober

Morgenrood, water in de sloot. Ik zat wat te doezelen en dat ging ongemerkt over in slapen, in de cabrio, tot twaalf uur. Ik merkte pas buiten dat het miezerde, maar liet me niet weerhouden want ik wilde dat andere woonzorgcomplex wel eens zien in de grote nieuwbouwwijk Dichteren, aan de rand van Doetinchem, zoals wij hier recht tegenover ook aan de rand, maar dan pal tegen het centrum.

Op de heenweg reed ik er zonder erg langs, slechte bewegwijzering en kwam in het miniatuurplaatsje Kilder. Twee km terug kwam ik bij de beoogde wijk. Mooie huizen, wel dicht op elkaar, prachtig bestraat maar talloze drempels, zelfs op de parkeerplaatsen. Aan een enkeling buiten kon ik naar het Willy Brandtplein vragen en zo vond ik weldra ‘Waterrijk’. Een hypermodern aantrekkelijk gebouw waarvoor je, naar het schijnt, een indicatie moet hebben. Overal jonge aanplant, het was voorheen platteland dus wie weet, net als in de omgeving waren het hier grote maïsvelden. Eén supermarkt Plus, verder niets. Wel een straat lang medische, paramedische en sociale faciliteiten bij elkaar. ‘Waterrijk’ heeft koopappartementen, vrije sectorhuur en sociale huur; ’t is een prachtig gebouw met een restaurant waar iedereen alle dagen terecht kan. Maar dat mensen uit de buurt er komen, wordt dikwijls zwaar overschat.

Ik zou er wel willen wonen, ware het niet dat het zo geïsoleerd is van alle stadse levendigheid. Trouwens, ik wil niet weg van Trommelslag, dit is mijn ‘thuis’ geworden. Ik woon in een fijn

appartement en raak vertrouwd met velen, misschien al meer gehecht dan ik zou willen toegeven. Orithia woont hier. Ik zou weer weten wat heimwee is, maar dat is nergens voor nodig.
De teller staat op 146.

Het woord dat reeds viel, blijft hangen. Het wordt een vraag aan mezelf. Ken je nu geen heimwee? Waar Leonard Nolens in de States was, daar beviel het hem niet. Het verlangen naar thuis nam zienderogen toe, de gedachte er nog vier weken te moeten vertoeven werd onverdraaglijk, hij week van het tijdschema af en keerde drie weken eerder naar huis. Dit is heimwee, - al betwijfel ik of wel of niet bevallen een noodzakelijk element is. Ook al heb je het elders wel naar je zin, heimwee kan gewekt worden.
Wij reden weg uit Zwitserland en op nog maar een afstand van zeg 100 km ging ik harder rijden. Oost west, thuis best. We verlangden thuis te zijn. Hier is geen sprake van heimwee.
Het woord bestaat uit twee delen, 'heim' en het Duitse 'weh'. Heimweh ist die Sehnsucht in der Fremde, wieder daheim zu sein. Es tut mir weh. Het etymologisch woordenboek staat voor mij te hoog, Koenen woordenboek: 'ziekelijk verlangen naar thuis, geboortegrond of vroegere toestand'. Het is geen gewoon verlangen, maar pijnlijk, koortsig of fysiek of psychisch ziekmakend, geen gewone wens, maar een obsessie. In die zin ken ik geen heimwee, zelfs niet naar mijn vroegere toestand. Ik verlang vurig naar minder pijn, ik denk dikwijls aan mijn moeder en aan mijn tweelingzus, ik betreur het gescheiden te zijn, maar dit alles niet in de gedaante van heimwee, wel als pijnlijke gebeurtenissen, echt diepe getroffenheden, onherroepelijke breuklijnen.

Woensdag, 26 oktober
Zeer slecht geslapen, verstrikt in het verdriet omtrent het thema jaloezie dat hier helaas een vulkaan lijkt – ik vermijd met opzet het woord bron – van zware elke eer en vertrouwen opvretende onenigheid. Het wordt een thuisdag. Het is nu 15u20, heb even geslapen, maar nog even futloos, naast de pijn een mix van boosheid, verdriet, onzekerheid, niet alleen over 'wie ons is' maar diepergaand, over mijn bestaan.
Vanaf vandaag is de reactiemogelijkheid op mijn weblog gesloten. "Hoe kan ik me veilig voelen, je geloven of vertrouwen, met al die vrouwen die zwijmelend aan je voeten liggen en door wie jij je heerlijk laat bewieroken." Facebook idem. "Ook daar een hele zooi vriendinnen." Ik zal het markeren als spam en er niet meer komen, dan sterf ik tenminste daar.
Wanneer ik bij Walter boeken bestel, hoofdzakelijk uit de ramsj, kies ik er ook altijd een voor Orithia, als bescheiden geste tegenover het altijd voor mij in de weer zijn, een welgemeend gebaar. "Denk niet dat het enige indruk maakt. Van je zoon hoorde ik dat het haar zo blij maakte, het is dus altijd beladen. En je scootmobiel, ik moet er opeens aan denken, geeft je mooi de gelegenheid met haar ergens af te spreken, ze is immers elke dag als eerste in je hart. Is door één worden bemind niet genoeg?"
"Waarom houd je van mij als je je niet veilig bij me voelt, me niet gelooft of vertrouwt, alles vastkleeft met achterdocht. Houd daar mee op."
"Het is onmogelijk niet van je te houden, ik wil er voor je zijn."

“Maar ik wil dat zo niet. Elke dag noem je haar naam, omgeven met zelf gecreëerde werkelijkheden, niet de werkelijkheid.”
“Ze komen niet uit de lucht vallen, daarom zal het waar kunnen zijn.”
Niets van mijn verweer schijnt te mogen kloppen. Het wantrouwen is gevestigd, rotsvast. Zal het ooit slijten?

De zinsnede, …. omgeven met zelf …. , is denk ik kenmerkend voor jaloezie en daarom een element van onzindelijk denken. Orithia denkt overal over na en maakt er haar strikt eigen verhaal van, het enig logische. Ik doe niets ongeoorloofds, heb geen geheime afspraakjes, schrijf geen stiekeme liefdesbrieven, ze hoeft mij met niemand te delen en bedoel met cadeautjes niets anders dan ik als motief gaf. Moet ik de scootmobiel ook inleveren? Nee, dat bedoelt ze niet, dat zou waanzinnig zijn, maar het is niet ver van de waanzin wanneer ze me daarmee met verzwegen achterdocht volgt.
Ik ben een man, 62 jaar, met een angstige vogelkop.

Donderdag, 27 oktober
Vanmiddag komt Joke een of twee uurtjes aan; ze logeert nu een paar dagen in Slangenburg. (Misschien kan ik daarna nog even weg.) Orithia is naar yoga en gaat de rest van de dag naar een vriendin in Meppel. Morgenmiddag wordt er een mooi boek over vader en zoon Israëls bezorgd, een cadeau voor Orithia ter gelegenheid van het grote doek naar Israëls dat ze heeft laten schilderen. Het cadeau houd ik nu maar zelf. Het gebaar krijgt van haar immers niet de betekenis die ik er aan hecht. Het cadeau is beladen met de naam van iemand anders verdomme. Het kwetst me. Onzindelijk of niet – wat is mijn oordeel ook waard – ik vind het niet normaal zo’n mooi en samenhangend cadeau van je geliefde te wantrouwen, niet te waarderen en af te wijzen. Ik smijt alles onvindbaar in die diepe greppel langs de weg naar Kilder. Toen ik er langsreed, greep me plotseling de angst bij de strot er zelf in te belanden als ik ook maar éven niet zou opletten.
Love is only possible in loyalty and trust. If you don’t believe me, leave me. This fight for tenderness … at our age!
First of all trust me, then love me. I’m not a man of sharing his soul.
Na Joke sliep ik tot half zes en na het eten tot 20u30, maar de duivel zit nog steeds op z’n zetel alsof hij wacht op mijn komst. Wat een pijn, wat een ondraaglijke pijn.
Ik mis haar, haar liefde is in wezen zo goed en verwarmend. Onfeilbaar is niemand, maar ik heb zelfs geen enkele gedachte die me onbetrouwbaar zou maken.

Vrijdag, 28 oktober
Bij de post onder meer een boek uit 1991 over Maarten ’t Hart, de kunstschilder en architectuurtekenaar uit Avereest (1950). Een Noordelijk realist die in zijn stillevens sterk doet denken, en er niet voor onder doet, aan Helmantel (kijk maar op Art Revisited). Hij was me voor het eerst echt opgevallen met zijn tekening van de ‘Grote kerk en markt in Plankhuizerveen’, dat via Google onvindbaar bleek. Het kan een gehucht zijn van het formaat luciferdoos, maar een dergelijke bestaande kerk zou aan niemands aandacht kunnen ontsnappen. Het is fascinerend, onkreukbare

kunst. Straten, interieurs, stationnetjes die je zó hebt gekend, maar nergens meer bestaan. (Over heimwee gesproken ….) Vergankelijkheid, veranderlijkheid, de oorspronkelijke inhoud, de nieuwe betekenis. De kunst zoals 't was, feilloos maar in de tijd kwetsbaar.
Als de koerier is geweest, ga ik weg. Ik mis Orithia.

Trouwens, die aanwijzing van mijn leeftijd, dat is toch onzin, ja, onzin-delijk denken, alsof er ooit een moment komt dat je met de armen over elkaar kunt zitten of, nog dwazer, dat jij met jouw pijn nu wel gespaard mag worden. Nonsens met vette vingers. Al is het onoverkomelijk, dat die fysieke pijn m'n stemming en gevoeligheid behoorlijk beïnvloedt.
Tot overmaat: met het avondeten gebeurde hetzelfde als zondag. Ik was alleen. Verschrikkelijk. 'Niet in paniek raken – geen paniek, hoor je me – neem water, neem kleine hapjes – dit komt van alle emoties deze week, rustig ademhalen, rustig …. ', en zo heb ik alles opgegeten.
Op de troon van de dag zat het gesprek. Orithia en ik laten elkaar niet los. We zijn blij met elkaar, we realiseren ons dat dit leven een opgave is voor allebei. (Ze kon niet eerder komen dan 21u30.) Omdat ze wel eens had gezegd, dat haar huis als een soort bushalte voelt en dat ze nergens aan toekomt, had ik al die tijd nagedacht hoe ik dat kon helpen verminderen. 'Waar kan ik twee of drie weken logeren?', maar ik kwam er niet uit.
De koerier is niet geweest.
Een warme omhelzing is het zegel voor de nacht.

Zaterdag, 29 oktober
De dag van de wintertijd. Janet heeft me gedoucht. Ik wacht tot 14u op de koerier, daarna ga ik naar Deun, de lijstenmaker. En Trouw kopen met het winterseizoen van Ron Blaauw. Hopelijk blijft het droog.
Het boek is gearriveerd. Ik ben naar Van Deun geweest; samen met een sympathieke en alle tijd nemende vrouw een mooie lijst uitgezocht voor 'Titus', volgende maand een lijst voor het schilderij dat Jolan maakte en daarna nog een voor het schilderij van Marius van Dokkum. Ik wilde nog wel verder, maar het was verschrikkelijk druk, door de pijn had ik m'n kop er niet bij, voelde me bang en ongelukkig, was te warm gekleed. Harder rijden durfde ik niet.
De teller staat op 153.

Wat er hier speelde, is voor beiden moeilijk. Of er nu wel geen sprake is van wat ik onzindelijk denken heb genoemd, het is er. Ik doe wat het meest wijs is te doen: Orithia serieus nemen omwille van het behoud van wat ons lief is. Liefde is kwetsbaar maar van grote(re) waarde. Dat is het enig oprechte wat ik er nog over zeggen kan.

[© MN, 'Les jours de l'âme'. Levenslessen. Afbeelding: het meesterwerk van Rein Pol, groepsportret (veelluik) 'Pollegorie. Een hommage aan het Noordelijk Realisme'.]

7 november 2011

Dagboek

Zondag, 30 oktober (Het ligt aan de nieuwe interface. Nu komt het goed.)
Wintertijd, herfsttooi, mooi weer. Een behaaglijke rustdag.Veel gepraat samen en langdurig online gebladerd in The Art of Living, met niets dat betaalbaar is, typisch voor de Happy few maar niettemin kostelijke verstrooiing biedt, zoals werk van Albert Niemijer en Paul van Ernich.

Maandag, 31 oktober
Naar Gaanderen, SecondLife, maar eerst naar Terborg maar die vroegere antiekloods blijkt niet meer te bestaan, evenals meer dan 40 andere collegae in die omgeving. De man in Gaanderen was me erg behulpzaam, zette meteen aan de kant wat in de weg zou kunnen staan. Het HeiligKind van Praag vond ik altijd al mooi, het is een middeleeuws mirakelbeeld dateen wereldwijde devotie geniet. Het beroemdebeeld staat boven het hoogaltaar van de kerk Onze Lieve Vrouw van de Victoriein Praag. Deze van oorsprong lutherse kerk wordt beheerd door de OngeschoeideKarmelieten in het nabijgelegen klooster. Het Heilig Kind van Praag trektjaarlijks duizenden pelgrims uit de hele wereld naar de Tsjechische hoofdstad.Volgens een legende zou het Kind Jezus aan een monnik in Spanje zijnverschenen, die na deze ervaring een houten beeld van 47 cm hoog van de hemelsegestalte vervaardigde. Vervolgens zou het beeld in bezit zijn gekomen van SintTeresia van Avila, de stichteres van de Orde der Ongeschoeide Karmelietessen.
Tevens een spaar-Engel gevonden eneen fraai slank Mariabeeld van ik schat ruim 50 cm; met haar blote voet beletze een slang de appel te grijpen, als ware zij de nieuwe Eva. Zou zij werkelijkin de schepping hebben willen ingrijpen, deze Vrouwe van alle Volkeren? In het aardse leven van Maria ligt als in een bloemknophaar uiteindelijke hemelse majesteit vervat. Zij is een hemelse roos die zichlangzaam opent, die haar wortels heeft in Gods eeuwige scheppingsplan, dieontkiemd is in de aarde, die zich in het licht open plooit en uiteindelijk destralende volheid van haar vrouwelijk wezen toont.

Voordat ik er wegreed om naar de herberg Onland te gaan, Orithia gebeld. Nog geen twintig minuten later was ze al bij het terras. Alle emoties ontwaken.

Dinsdag, 1 november
Grada ‘gooit het vanmiddag in de groep’, of ze gezamenlijk een haalbare oplossing weten voor een noodzakelijke‘time out’. Zou ‘den Ooiman’, mijn mogelijke voorland, iets zijn? Als het in debuurt is, komt Buurtzorg in elk geval, bijvoorbeeld De Wrange of een huisje inhet Landalpark. Morgen hoor ik meer. Na de lunch ga ik heel even naar Orithiaom haar nieuwe schilderij van Israëls te bewonderen. Daarna ga ik weg, geen idee welke kant op.

Ja, het schilderij. – het is welhelemaal des Israëls, en voor Orithia hoeft het geen fijnkunst te zijn. Ik vindhet te weinig soepel, te kanterig, de achtergrond te donker en te vlekkerig. Op een gegeven moment verdwijnt dat origineel uit je gedachten, je geheugen, maar ik zag het nu ter vergelijk en de kopie is niet anders. Ik zou hebben geaarzeld,en uiteindelijk hebben gekozen voor Paul van Ernich voor wie de esthetiek een voorname rol speelt. Onvergelijkbare kunstenaars. Zijn zoon Jozef schilderde albeduidend anders.
Ik zou Henk nog steeds bezoeken,dus besloot ik naar ‘den Ooiman’ te gaan, het verpleeghuis hier een km of 4 vandaan. Quasi modern, maar volkomen achterhaalde accommodatie. Je kunt helemaal niets meer van jezelf meenemen, op kleding na dan. Een ruimte van 40vierkante meter voor twee personen: elk een bed met nachtkastje, kledingkast, grote televisie en een wastafel. Geen toilet of douche, geen schrijftafel.Tegen de wand het befaamde prikbord. Hij was erg moe en had het niet naar z’n zin. Na een kwartiertje ben er ik gillend vandoor gegaan, het mogelijke voorland vervloekend. Het zou mijn einde zijn. Maar wie lastig of opstandig is, krijgt ongemerkt een pilletje Haldol door het drinken, het is anders onbeheersbaar voor die doorgaans jonge meiden die er als personeel rondloopt. Neen, daar zal ik nooit komen, ’t was alsof ik een klap in mijn gezicht kreeg. Een groter gevoel van ontheemding en eenzaamheid is me niet denkbaar. Is een eigen keuze mogelijk en bepalend of heb je in het onvermijdelijke niets in de melk te brokkelen? Of alleen wanneer je genoeg zout in de pap hebt verdiend?

Donderdag, 3 november
Gisteren fors verslapen, tot 9u20 en vanmorgen, mede doordat ik vroeg naar bed was vanwege de bekende malaise– om half tien -, zat ik al om 7u hier, veel te vroeg. De kleurwisselingen in het landschap vind ik boeiend, maar teleurstellend is dat zeer weinig winkels toegankelijk blijken, zoals gisteren in Zelhem en Hengelo. Vanmiddag ben ik maar eens hier gebleven en sliep een paar uur. Telkens nog beelden van ‘denOoiman’, het is schokkend te zien dat anno 2011 het leven daar in wezen niet wordt gerespecteerd (als het er opaankomt, ben je niet van waarde) – ik mag of moet blij zijn met wat ik heb en nog kan, maar ik word nog elke dag zó gekweld dat zelfs het lezen me niet langer dan tien minuten is gegund.

De bieten werden gerooid, het maïs gehakseld. Op sommige plaatsen zijn de kale akkers zelfs al weer geploegd.Veel kraaien en zelfs fazanten nemen het er goed van. Ik rijd van de week nog een keer naar Hummelo voor een vollediger overzicht. Echte vorst kunnen de boeren zich niet veroorloven en de loonwerkbedrijven evenmin. Scholieren blijven gerust met vier naast elkaar fietsen en roepen in de meest genante taal het tegemoetkomende 'oudje' toe, gierend van de lach want de een weet het nog smeuïger dan de ander. Het meest bonte hoorde ik trouwens van iemand anders hier die in de rij voor de kassa 'opving' dat jongelui achter hem zogenaamd in het algemeen van mening waren dat mensen boven de 50 het beste maar doodgeschoten konden worden. Waar komt dit onbehagen toch vandaan? Het mankeertze aan niets, maar de innerlijke beschaving is zoiets als aangespoeld wrakhout.Is het de ongecontroleerde losbandigheid van de straat waarin men elkaarvoortdurend wil overtroeven? Heeft het dan niets met de individuele 'state of mind' te maken? Moeten we het dan zien als min of meer normaal puberaal gedrag en niet zo 'hangen' aan die grove woordkeus?
De teller staat op 216.

'Occupy'dringt door in de Achterhoek. Veel adhesiebetuigingen, maar voor daadwerkelijk protest loopt men niet warm. Jongeren die net de slag van studeren te pakken hebben, moeten die verleiding kunnen weerstaan maar zijn, soms, zo gemakkelijk'slachtoffer'. Studeren is aan strakkere regels gebonden dan vroeger – een beetje een bevredigende toekomst lijkt me in hoge mate afhankelijk van de inzet en volharding in het heden. De beweging doet een (in)dringend appel.

Vrijdag, 4 november
Het felle licht van de zon, het zachte blauw door kalende boomkruinen, de wind die rustig ademhaalt . . . . auf das Insel in die See der Sehnsucht. Betekent: ik houd van het leven. Een mooie dag, maar ik kwam gebroken thuis uit Hummelo.
De teller? 232. Ja, de maïs was overal weg. De kleuren zijn uitbundig. Als er meer oostenwind komt, wordt het kouder en zal er meer blad verdwijnen dan nu in het lichte, zuinige gedwarrel. Ik heb weer wat kleingeld voor in de spaarkoe of in de spaarengel, allebei voor Lola Eddy.
Zaterdagwas ik wanhopig van de pijn.

[© MN, 'Les jours de l'âme'. Schilderij van Rembrandt uit 1632,'Philosopher in meditation'.]

20 november 2011

Dagboek

Maandag, 7 november
Het lijkt wel of ik een meteorologisch oog heb, ik zie een lange grijze dag voor me, droog maar koud. Er is nauwelijks wind, het blad verdort aan de takken. Tel meer spreeuwen dan anders. Vermoedelijk ga ik er nog wel op uit, misschien even naar ’t Brewinc. Later op de dag kan Orithia de twee schilderijen van Mankes (de uil en de oude geit) en Titus, het zoontje van Rembrandt, ophalen. Titus is geschilderd door Harmen Tichelaar, een gepassioneerd en begaafd kopiist; op ’t laatst lukte het niet zo goed meer doordat hij de ziekte van Parkinson kreeg maar de penselen niet naast zich neer kon leggen waardoor, bijvoorbeeld bij Titus, het rechteroog van het jochie niet goed in de verf kwam.
Het is 15u30 – ik heb de Winner maar laten staan - , met de pijn erbij wordt de kou, nu het toch is gaan waaien, me te bar. Wat duurt zo’n dag lang.

Dinsdag, 8 november
De pijn heeft zich weer op z’n hevigst laten kennen.

Donderdag, 10 november
De Winner heb ik nu een maand en de teller staat op 266. Het wordt per dag kouder en de animo vermindert. Vanmiddag tweeënhalf uur geslapen. Gelezen heb ik ook nog: ‘De tijd zelf’ van Harry Mulisch, een onvoltooide roman, of beter, de wording van een roman. (Op de werktafel van Mulisch lagen op de dag van zijn overlijden aantekeningen, prints, knipsels en boeken. Deze paperassen waren bestemd voor een roman met als titel ‘De tijd zelf’. Drie verhaallijnen komen erin op gang, de een wat meer, de ander wat minder. Aan de aantekeningen is het tastend zoeken van de schrijver af te lezen. Welke thema's, dromen, gedachten en autobiografische gebeurtenissen zouden een

bestemming krijgen in het dwingende verband van de roman? Marita Mathijsen en Arnold Heumakers brachten de losse delen bij elkaar en vulden ze aan met dagboekfragmenten. De tijd zelf had de laatste roman van Mulisch kunnen worden - maar hoe?
Volgende week begin ik aan 'Een onbarmhartig jaar' van Conny Palmen.
Mijn energie is zo dun als een vloeitje.

Vrijdag, 11 november
Degene die van de week zei het boek van Palmen al in voorraad te hebben, zoals de Noord-Nederlandse Boekhandel, die liegt. Pas vandaag is bij het Centraal Boekhuis de blokkade opgeheven. Dat is logisch want het getal 11 had bij het echtpaar een wel heel bijzondere betekenis: op 11 november 2007 vraagt Hans Conny ten huwelijk, zij trouwen 11 november 2009 wan neer ze elkaar 11 jaar en 11 dagen kennen. Hans overlijdt op 11 maart 2010 en vandaag verschijnt haar boek over hun passievolle bestaan. Wat opvalt, is de snelheid, bij Ischa was de afstand in tijd groter.
Vanmiddag onverwacht bezoek van Wim, al 11 jaar pastor bij Slangenburg. Heel aangenaam elkaar weer te ontmoeten. "Ik kwam er zo graag."
"Ja, maar jij was ook een graag geziene gast." Uitgeput naar bed.

Maandag, 14 november
Gisteren leefden we de gehele dag in een ondoordringbare krans van mist. Geen sterveling te horen. De dag gleed weg zoals hij was gekomen. Plots was het duister, de tijdwijzer: het was half zes. Vanmorgen was het helder, buiten tenminste. De pijnwijzer liet me aanhoudend naar bed gaan, evenals vandaag. Tussendoor lees ik een stukje verder in de 'De tijd zelf' van Harry M. en Conny Palmen. Ik geloof dat zo'n beetje de hele pers haar heeft neergesabeld. Vreselijk naar voor haar, juist nu. Het zat haar zelf ook niet lekker, dit boek, dat geeft ze enkele keren onomwonden toe, maar het ging niet anders. Om dat nog eens keer in alle weekendkranten ongezouten te moeten lezen, nee. Ik heb heel wat boekrecensies geschreven en weet dat als je eenmaal de slechte toon te pakken hebt, dan volgt er ook geen betere meer; het lijkt dan de kunst te laten zien dat je, als recensent, dat vileine ook wel beheerst. De weblog komt zo spoedig mogelijk in de oude stand; er komen veel klachten over de toegankelijkheid van het huidige dynamische template. (Maar zelfs deze oude geeft weer problemen waar ik helemaal kriegelig van word. Mettertijd zal ik het wel leren?)

Intussen is het vrijdag, is het volle maan geweest en bleef de Winner hoofdzakelijk in de garage. Weer een record aantal uren geslapen zodat de pijn over de tijd heen werd gesleept. Donderdagmiddag lag ik zo ontspannen mogelijk en geheel meegaand te luisteren naar de Hypnose-cd Pijnbestrijding, maar het einde was ontgoochelend. "U voelt dat de pijn is weggegaan, met de noorderzon is vertrokken … en dat blijft zo, dat blijft zo."
Ik baan me een weg naar vernieuwde hoop.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’.
Foto: ‘Ga heen en vermenigvuldig u.’ Ik heb zaterdagmiddag wel een mooie leren agenda 2012 gekocht. Uit gewoonte, of uit de werkelijke verwachting nog toekomst te hebben? Het is een naar, eenzaam en pijnlijk weekend. Het bericht hieronder ligt in de kreukels. Wat ik ook doe, Blogger functioneert niet meer. Ik zie wel hoe het dit bericht vergaat.]

25 november 2011

Dagboek

Zondag, 20 november
Plotseling wakker; ik kijk in de stilte van de mist, denk dat ik er al een nacht heb opzitten, maar ik sliep om acht uur en nu is het amper half elf.
Ik realiseer me al een jaar in Doetinchem te wonen, de stad die ik pas sinds 1 maand een beetje ken, dat ik weet gisteren op een terras aan het Simonsplein – een plein met Platanen - erwtensoep te hebben gegeten, tegenover het mooiere Grand Café Bank maar dat was vol op een onbereikbaar plaatsje na. In de fraaie Romaanse kerk worden geregeld educatieve exposities georganiseerd, ditmaal over autisme.
Alle tijd sinds november 2007 – de 13de kreeg ik een heseninfarct – was erger dan pijntijd. De liefde van Orithia h(g)eeft soms veel te verduren maar is een onmisbare wonderlijke zegen. Ze sleept karren vol tederheid naar binnen en ik zou haar met hartstocht willen minnen wat door de pijn wordt belet en tot zwaar verdriet leidt. Voorgoed gekruisigd op het hout van onvermogen.
We kunnen elkaar soms moeilijk bereiken, omdat ik mijn ogen sluit en zwijg vanwege de strak aangetrokken knellende banden in mijn nek tot onder mijn kin, in mijn schouder tot ver in mijn rechterarm. Het fijnste is haar stille liefde in mijn armen. En er is een kleine ontroerende vriendschap met Jacob, die groot is in eenvoud. Als Buurtzorg er niet was, kon ik het hier wel schudden. Offers van goud, als je wat dieper kijkt.

Ik keer weer terug in louter mist.

Maandag, 21 november
Ik zit naakt en droevig op de rand van mijn bed in een kleine wereld. Al direct weet ik niet hoe ik mijn hoofd moet houden. Ik voel me ontaard, besta uit enkel pijn en verlatenheid. De zon doet verwoede pogingen door te breken, maar de muur is te dik. Iemand die ooit met mij een wij vormde, mag niet meer bestaan. Ik schend die code een doodenkele keer, voornamelijk half oktober als ze laat weten dat Lola is geboren, zonder verdere verlangens, zonder illusies, maar warme betrokkenheid. Ik ben volgens Orithia een kind dat daar niets van snapt, dat een 'genezing zoekt bij haar. Je zult nooit aan haar helen, je zult aan haar sterven.' Orithia verdraagt haar niet.
Ik, die zogenaamd liefste mens naar wie altijd is uitgekeken, blijk een aartsleugenaar want 'je dochter is van een andere man. Die spaarpotten voor je kleindochter zou ik het liefst kapotsmijten.' Mijn geschiedenis wordt verscheurd.
Helpt ze me of helpt ze me om zeep? 'Een leven zonder jou is niet om vol te houden.'
'Er is niemand zoals jij voor mij', hoe vaak heb ik haar dat niet gezegd? Ze gelooft het niet half. 'Zij is de eerste aan wie je denkt. Ga naar haar, daar is je thuis.' Dan ik weer, dan zij. 'Precies, zij is van je gescheiden, jij niet. Dat je haar steunt, daar heeft ze wel een lief woord voor over.'
Had ik mijn mond maar vol van haat of erger. 'Jij, Orithia, je bent toch uniek!, ik houd van je.'
Ik ben onteigend.
Of toegeëigend?

Ik ben geen weeskind, maar een ongewenst tweede verrassing in die februarinacht van 1949, dat is denkbaar. Waarom toch moest ik als elfjarig jochie alleen op de bus naar het ziekenhuis? Waarom herinner ik me alleen dát en staat de rest in het vergeetboek? 'Over twee nachtjes kom je weer naar huis', troostte m'n moeder.

De maximale uitleentermijn voor het anti-decubitiskussen is bij de thuiszorgwinkel verstreken. Briefje van de huisarts naar de zorgverzekeraar. Van daar werd mij gebeld met de boodschap dat ik bij de gemeente moet zijn, bij de WMO. 'Die verwijzen meneer naar de zorgverzekeraar', voorspelt de thuiszorgwinkel-mevrouw Orithia. Maar O. zou O. niet zijn als ze niet toch een derde verlenging voor elkaar kreeg. Fantastisch. Vanuit de WMO zou worden teruggebeld. Gebeurt niet, probeer het uren later opnieuw. 'Nee meneer, alleen 's morgens tussen 9 en half elf.'
Orithia heeft heerlijk voor ons gekookt.
Nadien leest ze Trouw. Ze omcirkelt een zin om te onthouden: 'Voor het hart is het leven zo simpel, als het niet meer kan, stopt het.'
Ik ga terug naar de tovertrommel, de mist. De bomen lijken op met het zachtste potlood getekend takkenhout.

Dinsdag, 22 november

De ochtend begon helemaal niet goed; een hygiëneprobleem zorgde voor veel ergernis en stress en dus zat ik onmiddellijk weer in de loge van de pijn.

Natasja van de WMO zorgt voor een nieuw kussen.

Robbert van Buurtzorg toonde met veel terechte trots zijn artikel over de Aalscholvers in de Mariapeel in het Natuurhistorisch Maandblad. Goed geschreven, mooie observaties.

Orithia doet wat veranderklusjes in huis. Prachtig. 'Ik zie u zo graag', denk ik almaar.

Waarom gaat het zo beroerd met me? *A man with four screws in his upper vertebrae. A man who has got a stroke.*

En in de avond, laat in de avond zie ik opeens zware zwarte wolken recht op me afkomen, als om een zwarte kap om me heen te gooien. Oorverdovende donder en bliksem, ik druk me angstig in het kussen, zoals toen ik elf was en niet begreep wat me boven het hoofd hing. Het gaat razendsnel. Als alle onstuimigheid al weer kms verderop is gedreven, blijk ik bewegingloos en van kleur verschoten in bed te liggen. Roerloos, ademloos, levenloos. Mijn zieltje beseft dat ik het ben, maar ik weet niet waar ik uithang.

Woensdag, 23 november

Maar het is allemaal anders. Gelukkig zit ik hier en is niet een hele familie in rep en roer. Het geeft misschien een idee van de pijn waarvan ik me wil verlossen. Jammer dat Orithia er vandaag niet is. Misschien ook maar goed, ziet ze mij een dag niet in die lamlendige houding. Zal het dan nooit meer veranderen? Zouden we op kerstavond niet samen naar de abdij kunnen?

Vanmorgen was de ene boom nog goed te onderscheiden van de andere, maar intussen gaat de mist zich samenklonteren, wordt dichter. De bomen lijken tegen een grijze wand geplakt.

Ik vroeg Jacob op de koffie; hij reageerde alsof een eervoller verzoek ondenkbaar was.

Het is 03u20 in de nacht. Het is allemaal anders. Nog verschrikkelijker dan ik dacht,

zie http://jemarieke.blogspot.com . Ik kan niet schrijven, ik heb het koud, beef over m'n hele lijf, ben bang.

Hoe moet ik nou toch leven?

Is er nog hoop? Het is donderdagavond, 20u12. Een dode dag. Maar Orithia meent stellig te weten dat het anders is: 'Terwijl jouw band met 'dat gruwelijke mens' alleen maar mooier en zogenaamd warmer wordt. Ga naar haar toe.' Dwalingen van de geest.

Al maakt de pijn me diep ongerust hier in m'n eentje en vloeien de tranen over mijn akkers, ik voel me innerlijk gewapend om haar vertrouwen terug te winnen. Het is bijna half twaalf, ik moet dringend gaan liggen, maar voel me niet veilig.

[©MN, 'Les jours de l'âme. Photo: 'A new hope' (?) by Warwan Fardiansah. *Karl Ove Knausgard in zijn Autobiografie 'mijn strijd': "Voor het hart is het leven simpel; het slaat zolang het kan. Dan stopt het."]

29 november 2011

Dagboek

Zaterdag, 26 november
Toen ik gisteren opstond – en ik keek een heldere ochtend in, “maar er staat een koude, gure wind”, zei de schilder op mijn balkon, waarop ik eerst voor hem koffie zette – was het vreselijk, maar vandaag is het ook driemaal niks. Leny heeft me gedoucht, een inspanning waarvan ik pas zojuist weer wakker werd. Het is 11u50, de zon schijnt. Er is ongemerkt meer bladverlies.
Ik ging veel te laat naar bed. Orithia’s reactie op mijn weblog is – hoewel in wezen niet zo welkom - een schot in de roos. Die toont heel precies een karakterverschil en een fundamenteel verschil in schrijven. Ik tracht in mijn leven enkele diepe waarden te vervullen, zoals respect, zachtmoedigheid, oprechtheid en waardigheid. Ik schrijf ‘dicht bij mijn leven’, maar selecteer elke keer wat/waarover ik kan schrijven, wat gezien de ander geoorloofd is. Over zeer vele levensgebeurtenissen waarvan ik weet, in wier leven dan ook, zal ik zwijgen. Ik zou iemands integriteit kwetsen en ongetwijfeld fouten maken, vergissingen begaan. Het is zinloos kwaad.

Behalve je alomvattende onzekerheid, je toewijding, je tederheid, heb je een rebelse, radicale kant en eenmaal aan die zijde van je bestaan zul je niet schuwen te schrijven wat er in je opkomt of wat je ook met stelligheid meent te weten, zoals van de zomer en nu weer, zonder het van belang te vinden of het mij beschadigen zal en, belangrijker, of het wel echt waar is. Jouw gevoel en intuïtie zijn superieur. Zelfs in de tuin van mijn weblog schend je mijn privacy, mijn waarachtigheid, je vernedert mij en de op mij betrokken mensen. (Aangezien ik telkens van de pijn zit te pauzeren, moet ik aan een historische zin denken van een staatsman in de beklaagdenbank. Hoor je hem ook? Bill Clinton: ”I did not have sex with that woman!”.) Lieveke, ik heb geen enkele vrouw op sleeptouw, om over die anderen maar te zwijgen. Het is volkomen onzinnig. Met welk recht zouden we voor elkaar mogen uitmaken wie de valse, gevaarlijke en wie de echte, niets van te duchten vrienden zijn? Het is een nare, pijnlijke en overbodige onzekerheid waarmee je mij geselt. Lieveke, ik kan al zo weinig meer, neem me niet ook het vertrouwen af. Aan C zal ik niet sterven, maar deze donder en bliksem luiden de noodklok.

Zelfs een dag schrijven duurt lang. Gelukkig heb ik van de nacht geen weet.

Zondag, 27 november
Opnieuw een heldere, zonnige dag. Bij vlagen een echte herfstdag, dan stuifregent het, staat er een harde wind en vliegt het blad als vogels van de takken. It's ten in the morning. There's sun all over my table when I write this, sitting in my wheelchair Cabrio II, and I'm in love with all the walls of my room. Of course, I slept alone, from now on my reality. The pain is making me anxious again to leave Marsman's appartment.
Orithia is gone. She has been abduct by Boreas, the old Greek wind. She left a few words: "Jij bent de liefste. Ik hoor het wel wanneer het spook uit je opera, je leven, is verdwenen."
Achter die naam staat nog een andere, Marieke, een beminnenswaardige vrouw die oneindig veel voor me heeft gedaan en van onvergetelijke betekenis is, woorden schieten tekort om haar voor alles te prijzen, maar zó en dat tot driemaal toe, dat is me levensonmogelijk. De kleur van de liefde is helemaal verschoten.
Gulle liefde, grondige verwoesting. Vreselijk, een regelrechte kwelling. Maar ik ben geen mens van even een knopje omdraaien, et voilá, ce temps est révolu.

Jaren geleden schreef Adriaan van Dis, "Verander je kompas enkele graden en je komt in een heel andere haven aan." Dat lijkt me het meest wijs. Een paar zaken reorganiseren, zorgen dat ik met kerst hier weg ben en die pijn het bewind laten voeren, misschien dat ik er dan het minst last van heb.

Maandag, 28 november
Het is alsof je met röntgenstralen binnen het geraamte van de boom, in de buikholte, onze levensbron ziet, een prachtige rode bol. Maar het geraamte is wat overschiet als de herfst zijn werk heeft gedaan. En dan gaat het snel. Er is geen rood meer te bekennen en hij zit al op borsthoogte.
Gertrude is laat. Voortaan ook op zondag hulp. Boodschappen en was doen kan ik deels zelf, mijn bed verschonen zal ik Rieky vragen.
Het lijkt wel of ik word afgebroken.
Met kerst weet ik me nog nergens onder te brengen, alles zit vol, helaas ook de abdij. (Dat zou het mooie zijn van hotel Merlinde in Breda, daar is ook een rooksalon. Maar alleen de taxi al kost € 320,- Dacht, kan ik in de rooksalon een mooi verhaal proberen te schrijven over die serie van drie wonderschone boeken van Rudy Kousbroek.)

Dinsdag, 29 november
(Gelukkig ben ik weer wakker geworden. De hele avond zat ik hier met een door de pijn verscheurd hoofd en durfde niet naar bed. Bovendien voelt de keel dan dichtgesnoerd door littekenweefsel, het voelt als dichtbegroeid struikgewas waar de duivel af en toe alvast maar de brand in zet.)
Een poos geleden is gebeld door de beheerder van het kerkhof Maliskamp, of ze het graf van mijn moeder konden ruimen want het ligt er bijna veertig jaar en "het wordt ook niet te best onderhouden". Ik blijk de enige die dat niet zou willen, maar kan er evenmin naar toe. Ik moet het maar niet meer

tegenhouden. (Het graf ligt op de derde rij, uiterst links onder een grote spar.) Had ik een eigen tuin, zou ik haar stoffelijke resten in een klein kistje willen herbegraven. Elk jaar tegen 3 december, zolang nog niet ontdaan van de last van mijn eigen lijf, ben ik ermee bezig, sprokkel ik nog wat woorden uit mijn ziel.
Ik zal er aan werken, de titel heb ik al, Het sprakeloze graf van Mimi.
Zal me warmer aankleden zodat ik straks met de Winner weg kan. Ga ook even langs Jacob.

[© MN, 'Les jours de l'âme.' Painting: 'Morning Luster' by Mike Klung. * citaat uit Connie Palmen.]

3 december 2011

[MN. In Memoriam mijn moeder 13 mei 1923 - 3 december 1972.]

6 december 2011

Dagboek

Dinsdag, 29 november
Het bewind geven aan de pijn zoals ik suggereerde, lijkt me niet wijs. Het maakt me te passief, en zeker in het alleen-zijn is dat dodelijk. Hopelijk volgt er morgen eens een betere dag.
Ik schreef een hele reeks van woorden op voor 'Het sprakeloze graf', voegde woorden bijeen, schrapte er weer, ik wil teveel. Ik betwijfel of het lukt.
Leny vroeg zich af of ik nu wel genoeg zorg kreeg. Weet het niet, er is toch méér dan zorg, maar ja, dat kan niet worden gearrangeerd. "De invulling van mijn leven is kapot, de aanraking nu ook. Nee, niet dat een ander daarvoor verantwoordelijk is, maar het is wel de grote makke, leven in een zo goed als onbewoonbaar lichaam." Het is half elf, ik ga maar liggen, 'Misschien tot morgen', zei Leo Vroman.

Woensdag, 30 november
De Winner won het van mezelf, nee dat is overdreven, het was de noodzaak boodschappen te doen, dat hoort nu eenmaal bij het corvee. Bij C1000, zowel in de Veentjes als aan de Houtmanstraat, is aan ruimte geen gebrek én men is er erg behulpzaam.
Morgen zal ik pater Ko nog eens bellen; misschien, ofschoon de kans zeer klein is, is er toch nog een mogelijkheid de kerst in de abdij door te brengen. Het zou me gelukkig maken.
Waar doet een graf aan denken? Aan aarde, aan opgeslotenheid, aan het duistere leven (want er gebeurt van álles), aan geheimzinnigheid, aan de diepte, de diepe wanden (zelfs geluid moet er zijn (geweest), maar dat ketst af tegen die wanden – of een ander woord? - onbereikbaar, verstild, verstomd.

Hoogstwaarschijnlijk is er na veertig jaar helemaal niets meer te vinden, ook geen schedel. Alles is uitgedroogd, vergaan, stof geworden. Wat veel mensen ervan denken, is een fabeltje. Niks pieren of kevers of welk macaber gespuis ook want daar is nauwelijks of geen zuurstof.

Donderdag, 1 december
Het sprakeloze graf van Mimi

Mam, ben ik door mijn denken aan jou
jouw hiernamaals? Is dan de herinnering
een ontstaan in de ander?

Jij droeg mij als vrucht, en nu,
nu ben jij de vrucht in mij,
zo behouden we elkaars liefde.

Maar klank en kleur van je stem
zijn me vrijwel ontgaan, die richt zich
zich niet meer tot ons en zou afketsen

Verder ben ik niet gekomen in de stilte en razernij van deze dag.
Toen ik er nog kwam (kon komen), was het een persoonlijke ontmoetingsplaats waar ik gehurkt voor het graf mijn gedachten liet gaan, of rondom liep te mediteren. Die opgeslotenheid in het graf staat ook niets anders toe. Doe niets anders dan eraan denken. Dat afketsen (op de diepe wand van aarde?) dat is een fout idee, denkbeeld, die wand bestond er een paar uur in 1972, maar ’s middags gooiden ze die kuil al dicht.

Vrijdag, 2 december
Een beetje te laat op. Rieky is er vanmorgen. Gisteravond Gertrude nog gebeld, maar ze was er niet. Ik voelde me altijd veilig en vertrouwd bij Buurtzorg. Maar er is ‘iets’ mee. Ze komen de hele week al na tienen, vanmorgen pas om half elf. Ik zal het open en vertrouwelijk met ze bespreken. De mantelzorgconsulent en naderhand ook G. hebben langdurig met Marieke gesproken, tegenover mij geen woord.
Behalve het bestelde boek over Sam Drukker – beeldend kunstenaar van het jaar 2011 – kreeg ik een prachtig cadeau toegestuurd door Walter: de magnifieke biografie over Peter de Génestet. Een tot in de puntjes verzorgd boek, uitstekend gebonden met leeslint. Hier vallen vakmanschap en esthetiek samen, een compliment aan vriend en uitgever Walter Jansen. De ondertitel: Levenslust en Stervensmoed.
Peter de Génestet is wel ‘de geliefdste dichter van de negentiende eeuw’ genoemd. Hij heeft een kort en tragisch leven geleid, van 1829 – 1861. Slechts korte tijd woonde hij in Rozendaal, waar hij is

overleden en begraven. Het boek, waarop ik inhoudelijk nog terugkom en fraaie illustraties bevat, is samengesteld door Marita Mathijsen en Henk Eijssens.
Het is nu 16u50. Praktisch de hele middag gewerkt aan de laatste vijf, zes regels en na een aantal vergeefse pogingen het gedicht toch in de gewenste vorm gekregen, al is de foto niet van de beste kwaliteit.
Wat een draak van een pijn!
Het is de vraag of ik nog een antwoord vind op dit innerlijk gebroken goed.

Zaterdag, 3 december
Eerste taak na het ontbijt is het publiceren van het gedicht voor mijn moeder. Het is guur, koud weer. Om half negen belde Jacob al aan want hij zou nog twee vergeten boodschapjes voor me meebrengen als hij er zelf voor op pad ging.
Het was opnieuw een beroerde dag, maar ik heb er intens genoeg van daarover te schrijven.

Ik ben met stomheid geslagen
door zo'n aanhoudende pijn, verdriet en machteloosheid -
en dan te beseffen, dat zó mijn einde

wordt getekend in volkomen verslagenheid;
in plaats van nog iets beduidends te mogen maken,
is er nu, tot dat eind, de zinloze herhaling van al dat mij mankeert,
maar néé, nee, ik laat de vogelkop niet hangen.

Zondag, 4 december
In en om het gebouw, in het landschap rond het meer, heerst een serene rust. Geen zuchtje wind, alles eert de zondag.
Bezoek Enno's website - http://www.enno-nuy.blogspot.com - met boeiende opiniërende teksten over politiek en cultuur, zoals bijvoorbeeld de laatste film van Lars von Trier over de ondergang van de wereld, Melancholia. Ik zag de trailer en daarin onder meer Kiefer Sutherland, dan begint mijn hart toch (een beetje) te kloppen voor een televisie.
De middag verstreek in heel aangenaam bezoek, hoewel de pijn geen seconde van wijken wist.

Al de hele week is er iemand die tussen half zeven en zeven uur op de trompet een serenade brengt aan de komende vierentwintig uur. De solist staat bij het meer en zorgt onzichtbaar voor een heel bijzonder half uur. De toonladders spreken van een romantische of melancholische compositie.
Nu ik mijn oren spits, de trompettist is nu, 20u30, aan de andere kant van het meer. Wonderlijk, this is the holyness of music, of life and music.

Maandag, 5 december
“Hier schijnt de zon over je tafel en in Gendringen was net een donderend onweer, 15 km verder.” Joyce was helemaal verbaasd. Zo rustig is het ook gebleven, buiten dan. Van W.F.G. Jansen konden maar enkele werken in “Schilderen met de losse toets” me bekoren. Veel secondewerk vermoed ik. Dikke verfstructuur, hoekige composities. Sober en donker van kleur. Ook bij zijn tijdgenoot A. Gorter. Hopelijk tot morgen.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’. Met een schilderij van Chris Donovan, “Ambiance”.]

12 december 2011

Dagboek

Dinsdag, 6 december
De nacht is nog niet wakker of de dag is al gebroken.
Me er doorheen gebeten. ’s Avonds kwam mijn vriend Walter met de brochure van zijn uitgeverij Nieuwe Druk waarvan ik vermoedelijk toch graag gebruik zal maken. De uitgave van Rosita Steenbeek is uitgesteld tot april. Hij had er vrijblijvend 5 gekozen en ik kon er deze keer niet één laten liggen of mee teruggeven. Het zijn “Het zwijgen van Jan Karski” van Yannick Haenel, “Grip” van Stephan Enter, “150 psalmen vrij” van Huub Oosterhuis, “Gestameld liedboek” van Erwin Mortier en “De verdovers” van Anna Enquist.
Heb me voorgenomen in januari Linda te bellen en te trachten mij weer aan het lopen te krijgen. Ik wil ook dat de medicatie nog eens wordt ‘doorschouwd’.
De race voor Paul Bauduin is gelopen; Lemniscaat is afgehaakt. Nu uitgeverij Xanten in wie ik van meet af aan meer vertrouwen stelde, ondanks de professionaliteit van L die X nog moet bewijzen.

Hulde aan Enno. We willen vooraf misschien teveel zekerheden, alsof alles alleen om economie draait - ja, vandaag de dag zou je dat wel zeggen.

Woensdag, 7 december
Geen zonsopkomst (te zien), massa's verscheurd grijs en donker, nu en dan harde wind en korte vlagen stuifregen. Ik voelde me gelukkig wat kalmer en goed gehumeurd. Maar het uitblijven van zware pijn was maar van korte duur – wéér kwam er zo'n nare brief van de 'onkreukbare heilige' hierboven die m'n innerlijk versnijdt tot voer voor de zwijnen. Of je nu 22 of 62 bent, wanneer je in de liefde vrij letterlijk in een beerput wordt gedumpt, dat is misselijk und schmerzhaft. Als zo'n metafoor eenmaal door je toetsen gaat, dan zijn de remmen los. Later volgt er weer een email vol met ingebeelde wijsheden. Ik ben een vogelvrij mens en daar schiet je maar op los, in haar overtuiging allemaal raak. Mijn belofte van liefde voor háár is in elk geval totaal aan flarden.

Mijn broer was hier en verwacht dat de euro het slechtst denkbare lot is beschoren. Niemand die het weet. De koers zal vrijwel zeker kelderen, maar hoeveel? Banken en bedrijven vallen bij bosjes om, winkels sluiten. Gigantische werkeloosheid. Iedereen telt z'n centen, maar niemand weet hoeveel hij heeft. De rente schiet omhoog, maar niemand kan het betalen. Een soort tsunami, met meest ondenkbare, maar rampzalige gevolgen. Maar van welke maat zal alles zijn? Zo draait de wereld (nog), zo is hij Total loss.
De doemscenario's liggen voor het oprapen. Ik hoop werkelijk dat het niet zover komt en dat we solide en solidair verder bouwen aan Europa. Of zijn er teveel die zich de waan van de macht verbeelden? Iemand komt met een goed idee, een ander haalt er een streep door, had juist iets beters in gedachten dat wordt weggehoond. De stemming daalt – er is geen klimaat van luisteren.
De trompettist was er niet vanavond, jammer.

Wat is verdriet? Een mengsel van (allerlei) pijn en onvervulde hoop, van vervlogen dromen, van heimwee, boosheid, angst, van onmetelijke schrik, van duisternis, blindheid en onwetendheid, onmacht en verlangen.

Donderdag, 8 december
Eerst zie je een lange, brede strook roze-oranje uitgestreken licht dwars door de vertakte bomen, dan verdwijnt alles als in een trechter achter de stam en in een mum van tijd keert er een rood-oranje bol terug die enkele seconden later van het felste geel is. Deze laatste, bijna verblindende gestalte van de opgekomen zon strijkt zich uit over de hemel. Je zou bijna denken, dat de zon in de ganse grijze lucht is opgelost.
In de middag een klein uurtje aangenaam bezoek.
De trompettist is terug. Bravo.
19u00 Te bed.

Vrijdag, 9 december
Poetsdag, wasdag, een zonnige dag, pijnbomendag. Rieky werkt altijd zo binnen de tijd, dat ze aanbood voor mij de boodschappen te doen waarvan ik dankbaar gebruik maakte. Ik hoopte er weliswaar op vanmiddag nog weg te gaan, maar na de lunch zat ik nog zo in de greep van de pijn dat ik niet durfde. Ook nu, half vier, waag ik het er niet op, schenk tranen en koffie. Koning van mijn toekomst kan ik nooit meer worden.
Ik probeer tot een kerstgedicht te komen, maat het lukt niet. De eerste zeven regels zijn opgewekt, maar alle volgende regels zijn weer moralistisch, dat vervuilt alles.
Het is onvoorstelbaar. Dat dat wat liefde heette, ik desondanks (de moordende pijn) probeerde te willen zijn, door haar nu tot één groot moeras is gemaakt. Ik schrijf er niet over, zoek het ongeluk niet op, wil dadelijk niet opnieuw 'doodgeschreven' worden. Marieke beweegt zich 'gemakkelijk' tussen twee polen, die van hemelse liefde of doodslag, vermorzelend. Soms (en gelukkig), zoals vanavond, komt er na een reactie vanuit het tweede uiterste een die menselijker is, eerlijk, even helder, te respecteren. Het maakt alles ellendiger als het zo bitter moet
Mijn ooghoeken branden van het zout.
On the light side of the street, daar wil ik heen.

Zaterdag, 10 december
Direct al veel pijn, overgoten door zonnigheid. Op de balkonrand zitten twee spreeuwen. Ze kennen elkaar niet. Als zich een ekster bij hen voegt, vertrekt een van de spreeuwen. De andere kiest het hoekje en huppelt naar het balkon hiernaast. De ekster, een rusteloze vogel, verwisselt drie keer van plaats en zie ik opeens verdwijnen naar een van de bomen bij het meer. Wat gevleugeld is, staat gereed om te vertrekken.
Na de lunch hoop ik de stad in te gaan.
Het is nu 17u10. Ook al schijnt er zo'n verleidelijk zonnetje, het is gemeen koud in je gezicht. Bij Boxxer heb ik me dan eindelijk een Samsung led-televisie aangeschaft die ze dinsdagmorgen komen installeren; ik heb van KPN een digitenne campakket, dat kost slechts € 9,- per maand en kan ik toch alle zenders ontvangen.
Nergens zat er iemand op het terras dus waren de verwarmingslampen uit. Tegen vieren weer thuis. Te weten dat zij hier is, mis ik haar toch vreselijk, 'die heftige dame van me'. Het is een diepe wond. Waterfall of Life.
Met tranen van schaamte wend ik mij af. Daar, vijf meter verder, staat een bed met zwart beddengoed, stiller kan het niet.
'Dag lieveke', zei je altijd, en je keerde nog driemaal terug.

Zondag, 11 december
Toen ik met mijn wankele kop in de Cabrio de kamer binnenreed, was de zon al lang op, werd alles verlicht zodat het ook in z'n eigen zijn kon verschijnen. Ik fluisterde haar naam. Ze sliep nog onder dat prachtig glanzende satijn, zo mooi en zacht als haar huid. Al wat ik vurig heb gehoopt, ligt daar, is vervlogen, voor mij onbereikbaar. Oder gibt es noch Liebe zwisschen uns?

Nadat Gertrude me had geholpen en dampende koffie voor me had neergezet, dacht ik te gaan lezen, maar ik viel in slaap – zonder een drup koffie.
Vic en Els waren op bezoek, onverwacht plezierig, heel aangenaam. Daarna zakte ik uitgeput van de pijn in elkaar en sliep tot half zes. Dat zo'n bezoek niet wat doorwerkt, vind ik afschuwelijk, maakt me ongerust, bang. Ik zal in verlatenheid sterven, misschien.
Ach, jij ademt al in een ruimere wereld. Ik vind m'n weg wel, - on the light side!

[© MN, 'Les jours de l'âme'. * titel is van Marieke. Photo: "Violet horizon" by Peter Wileman.]

19 december 2011

Dagboek

Maandag, 12 december
Het was te verwachten dat ik me versliep en pas om 09u15 door het harde gebel van Joyce wakker werd. Ongenietbaar zo de dag te beginnen, vol met pijn en het verdriet nog brandend in de ogen. Zaterdag al had ik voor Marieke een mooi scheepsmodel vol lentebollen gekocht, maar ik durfde niet naar boven. Ik zette hem in de keuken. Nadat ik vanmiddag was gekalmeerd – hetgeen me lukte doordat de buren me 's morgens op de koffie vroegen - bracht ik hem haar. Voor ons beiden een luttel aantal momenten vol ontroering, weemoed, tederheid. Dat het me niet eerder is gelukt je in jouw volledige zelf beter tot me te laten doordringen, zoals nú (pas), o kon ik maar staan lief, ik zou je hebben omhelsd, je zou voelen dat ik meer begrijp dan je vermoedt, dat ik je werkelijk liefheb. Het was vannacht al zo raak. Dat mijn hart dit volhoudt, is een wonder.

Ik wacht op je. Ander geluk staat me niet te wachten. Misschien is het tevergeefs, maar dat is het hele leven waarschijnlijk. Dacht Cioran dat niet?
Rond drie uur kwam Hanita. Twee fijne uurtjes over het leven hier, over kunst, over warmte die je kinderen plots over je heen gooien. Al heel wat jaren een onmisbare vriendin, - volgens Marieke al een teveel (maar het worden er al gauw vijf of zes teveel). Stel je voor, dat ik hen zou laten weten 'geen enkele vorm van contact meer te zullen hebben omdat mijn vriendin 100% exclusiviteit eist', dan zouden ze zeggen, 'die vent is idioot, die laat zich voorschrijven zijn geschiedenis door de versnipperaar te halen.' Hanita en ik zijn 'gek' met elkaar, maar wat doen we dat niet door de beugel kan, of waardoor ik Marieke niet recht meer in de ogen zou kunnen kijken?
Een beginontwerp voor een kerstkaart gemaakt.
Ik slaap in de ogen van Marieke.
'Lieveke, je kunt geen wachter zijn.'

Dinsdag, 13 december
Verward stap ik uit bed. Zal ik m'n hoofd terugleggen?
"Nee, ik ben geen moslim. Ik zie het zo meneer. Er kómt een keer een grote oorlog, en dan zijn u en ik vijand. Nee, dat verdraag ik niet, ik houd niet van fanatici. Die hebben geen leven, die laten zich leven door bepaalde ideeën, een utopie."
"Hoe vinden je ouders dat?"
"Wij zijn al vijf jaar niet meer welkom, mijn twee broers en zus. Mijn ouders zijn strenge moslims en geven geen haarbreed toe. Wij bestaan niet voor hun."
"Dus er was altijd al oorlog?" Hij beaamt het en gaat door met het installeren van de tv, de sympathieke, beleefde, vlotte jongeman die alleen in z'n vroege jeugd enkele keren in Marokko is geweest. "Ach, ik werk al zes jaar voor deze baas, mijn vrouw is onderwijzeres, we hebben het goed."
"Die oorlog valt er bij in het niet denk ik. U bent nu koning over uw eigen toekomst."
"Precies, … wacht … het verkeerde moertje …, precies, u slaat de spijker op z'n kop."
De tv doet het prachtig, maar staat op de verkeerde plaats. Olivier komt morgen en kan de spullen naar m'n wens verplaatsen.
Vanmiddag een paar uur geslapen. Alles grijpt me naar de keel, ik voel me niet veilig, niet gerust, mijn bestaan hier is leeg, doelloos. Dit is geen gewone levensopgave meer. Vol zwarte vegen over m'n ziel kruip ik dadelijk maar weer in dat zwarte bed.

Woensdag, 14 december
Het leek erop dat er veel werk was te verzetten, maar eigenlijk was het met drie halve uurtjes wel bekeken. Olivier had vlot in de gaten hoe ik het graag wilde, alleen werd ik helaas opnieuw gekweld door alle bekende misère, voor hem een nare ervaring. Dit moet anders, alles moet anders.

Zondag, 18 december

Iedereen heeft mijn land verlaten, de koningin is ver van hier en keert niet weerom,"ofschoon een grotere liefde niet bestaat". We leven ieder op zich en voor wat het woord nog waard is, een onbestaanbare liefde. Omwille van discretie zal ik er niet over schrijven.

Ik ben gevallen, heb overgegeven en op de vreemdste plaatsen gehuild. Zo een crisis heb ik niet eerder gekend, maar ik ga er over zwijgen. De 'strijd en aanbidding', die het leven toch al is, hebben me te zwaar toegetakeld. Om de loyaliteit naar de Ander te versterken, of beter, om de Ander te overtuigen van hun loyaliteit wordt er, zonder mij te kennen, veel onwaars over mij gezegd, maar ik zweer bij de zuiverheid va de hemel, dat . . . . nee, ik zou er niet over schrijven. Ik ga trachten mezelf weer te versterken.

Naast uitbehandeld zijn rest er nog een optie: nogmaals een periode naar Groot-Klimmendaal. Ik zal morgen mijn huisarts laten weten daarover niet te twijfelen en de eventuele kans aangrijpen. Mijn koningin zal er niet door terugkeren, maar werken aan een draaglijker leven vind ik nog steeds de moeite waard. Ik blijf geïnspireerd door de Joods-Franse filosoof Emmanuel Levinas. Je kunt de eenzaamheid alleen achter je laten door in de ogen te kijken van de Ander, met de Ander mee te leven, met de Ander te zijn. De filosoof Francis Bacon (16de eeuw) – er is ook een schilder die zo heette (20ste eeuw) - verklaarde, dat hij werkte "immune to the suffering of others and to emotional attachment".

De trompettist was er weer. Ik heb geapplaudisseerd. Ik denk trouwens dat het geen trompet is, maar een midwinterhoorn.

Ik wens ieder oprecht een kerstmis in de geest van Emmanuel Levinas – 1906-1995 -, dan herinnert u zich ook een mens te zijn, getekend met levenslust en vol verlangens. Listen to the voice of your heart and you'll be as calm as the moon above the woods.

Voor mij zal het dit jaar wel anders zijn, ik weet het werkelijk niet, - moet denken aan die irritante regel van Sartre: "Wie het in eenzaamheid niet naar z'n heeft, vertoeft in slecht gezelschap". Marieke zal het wel onderschrijven, zij bejubelt de eenzaamheid, of beter, de afzondering, de stilte, soms om haar eigen meest innerlijke zelf tegen te komen, soms om een waarlijk contemplatief leven te kunnen leiden. (Natuurlijk, Miek Pot heeft er ontroerend over geschreven, maar vooral Thomas Merton in zijn autobiografie "De Louteringsberg" – strijd en aanbidding, de donkere kant en de aantrekkingskracht van de stilte – toen hij was ingetreden bij de trappisten in Gethsemani, waar hij zijn hele leven bleef.

Jij, mijn altijd-lief, ik láát je het pad dat je verkiest, met veel pijn en weemoed 'Elk pad is goed, als het maar een hart heeft', schreef Carlos Casteneda. Mijn ziel is wakker en ik ben radeloos van liefde.

http://www.youtube.com/watch?v=9_hF_ikN_L0&feature=related

[© MN, 'Bij de zuiverheid van de hemel'. Les jours de l'âme. Het schilderij, zonder titel, is ven Gregory Garrett. De weg naar mogelijk verdere revalidatie ben ik al ingeslagen; woensdag contact met het Slingelandziekenhuis.]

23 december 2011

Dagboek

Maandag, 19 december
Op de rand van het einde van mijn dag komt er een email van een vrouw uit Jipsingboertange die meent eindelijk haar nichtje te hebben gevonden. Ze denkt dat ik getrouwd ben met Gunilla van Rijn en naar haar is ze al lang op zoek. Laat haar weten, dat als ze een béétje beter had gelezen, had ontdekt dat haar nichtje gehuwd is met de befaamde kunstschilder Evert Thielen en dat de familie in hartje Brugge woont.
Bij de reacties van vandaag verwonder ik me over een paar vlokken geluk. Dit schrijft Marieke.
“Lievekelief, je mist me, weet dat ik jou 'vanzelfsprekend' evenredig mis. En toch kan het nu niet anders, ik ben zo leeg, zo moe na tweeënhalf jaar non-stop ongerustheid en zo héél ver weg nog bij mezelf. Laten we eerst maar weer eens in revalidatie 'leren lopen' allebei, wie weet welke wandelpaden er nog zijn later.
Je bent nog steeds de lantaarndrager. Doof niet, houd je eigen licht brandend, want hoe moet ik je anders ooit weer terugvinden?”
Dit is een wonder. Kan ik met deze hoop leven? Als de tijd me maar wordt gegeven, onvindbaar zal ik nooit voor je zijn. Dan koop ik het satijn van Basher. Ik ga me versterken, revalideren. (Het suggereert alsof ik het er eerder maar bij liet zitten, dat is niet zo.) Dit is de eerste toast op 2012. Ooit zal ik weer in je hand slapen, zul je veilig zijn bij me.
Dinsdag, 20 december
Voor het eerst het moderaten ingeschakeld bij m’n weblog, dan kun je veel mogelijke trammelant voorkomen. Dat had ik veel eerder moeten doen, maar ik zag het vooral als censuur en dacht niet aan zelfbescherming. En uit principe wilde ik niet iets verwijderen omdat het me niet beviel.

Niet alles vandaag al weer willen, maar juist de tijd geven, weken, maanden. De wederkerigheid loopt niet weg, maar kun je wel onder druk zetten. Het is de kunst het langzaam aan te doen. Ik begrijp waarom 'alles' gebeurde en wat de zin er van is. Het kan ons definitief van elkaar verwijderen, maar het omgekeerde is evengoed mogelijk. Haar handen vormen een kelk, daaruit zal ik drinken. Haar handen vormen een roos, dichtbij zal ik slapen.

Woensdag, 21 december

Enno, die gisteravond ook wat boodschappen meenam, deed een genereus aanbod. Ik ben welkom eerste kerstdag en als ik wil roken, zetten ze gewoon het raam een stukje open. Dat is zo fantastisch dat ik streng zal zijn op mijn rookgedrag. Ik voel me gekend en welkom, dat kalmeert.

De revalidatie van het Slingelandziekenhuis gebeld: 12 maart. Dit kan alleen door de huisarts eventueel vervroegd worden. Wachten, ik ben een wachter, maar dit is me te gek. Huisartspraktijk vandaag gesloten. En dan is er vandaag opeens weer een kaart over de gebrokenheid en lijkt alles onbestaanbaar. Het lijkt wel of ik hier in een sterfhuis leef. Alles wat hier aan materie is (op zich onzin), kan beamen dat hier een wachter woont die door alle breekbaarheid heen weer wat opgetogen raakt over de hoop dat zij en ik opnieuw bij elkaar uitkomen, dat dit kleine hartemens nergens anders woont dan hier. Hoe leeft een hart in verlaten toestand? Het is van een grote treurigheid. Ik ben in diepe rouw. Ik voel me hier neergesmeten als een vertrapt dier dat de hele dag met zijn vermagerd lijfje op het kussen ligt in de cabrio van zijn baasje, ogenschijnlijk tevreden, maar passief en krachteloos. Bij voetstappen in de hal spitst het even zijn oren, maar nee, het zijn niet die van haar. Bij een vermeend klopje op de deur springt hij van het kussen en kijkt naar de handgreep, hij dribbelt wat op en neer, gromt even van ergernis en keert terug naar het smoezelige kussen waar hij ligt alsof hij er al uren niet van af is geweest.

Er volgen nog twee analytische brieven van mijn muze, de enige vrouw op wie al mijn amore-pijlen gericht zijn. Het schijnt dat ik minstens een jaar moet wachten. O lief, zal mij zóveel tijd zijn gegund? Ik bedoel er helemáál niet de draak mee te steken, maar het lijkt wel een vonnis, - een absurde term, je hebt heel veel tijd nodig om je kompas weer bij te stellen. Ik maak er niets uit openbaar. Wittgenstein: "Waarover men niet spreken kan, daarover moet men zwijgen." Ik en mijn liefde wachten wel, maar over ik en mijn lichaam bestaan veel twijfels. Ik ga maar even weg van deze trommelakker. Wanneer ik eenmaal zonder cabrio naar boven kan, dan sta ik voor je deur. O lief, ik wilde dat je nu al gelukkig was. Laat alle pijn dan niet tevergeefs zijn.

Donderdag, 22 december

Bijna verslapen. Vreesde ik al toen ik er vannacht uitging. De idee van misschien wel een jaar wachten kwam me zo vreemd over en ook mezelf die de suggestie wekt dat lijdzaam te zullen ondergaan. Wat zei Walter K.? "Als ik je lees, zie ik je door tralies" (?) Ik zit hooguit in het gevang van de pijn waar iedereen zich over door de haren strijkt van machteloosheid.

Als ik nu ga liggen/ slaap ik weldra/ maar hoor de bel niet/

Ga ik niet naar bed/ val ik in de cabrio in slaap/ en hoor de boodschapper evenmin/

De tijd kleedt zich in mijn pijn, voor wie ik ben/ is zich dan van niets bewust/
Word ik wakker/ dan vermoed ik een nieuwe dageraad/ maar sta ik eenmaal naast bed/
Dan weet ik het/ het is pas halverwege vandaag.//
Vermijd ik mijn zintuigen te sluiten/ dan zwerf ik door helse pijn en hoor de bel/
De pijn ken ik al lang genoeg/ maar slapen onder satijn/
Is wakker worden in een glanzende morgenstond.

Er is niemand geweest, niets bezorgd. Daarentegen in VN een mooi interview gelezen met Connie Palmen waarin veel herkenning rond het thema symbiotische relatie, en enkele mooie, té korte beschouwingen in “Disturbed Silence”, uitgegeven door het Psychiatrisch Centrum in Duffel, mij geschonken door Lut die ik tot mijn schande nog niet ten sterkste heb bedankt voor deze fascinerende uitgave over de stilte. Bovendien leek de enveloppe nog niet genoeg gevuld, want deze bevatte tevens een luisterboek met de beste gedichten uit 25 zomers van Watou, en eindelijk hoorde ik dan eens de stem van Leonard, de man uit nabij Berchem die me zowat het hele voorjaar bezighield.
De midwinterhoornblazer was er weer. Het is ongelooflijk mooi.
De macaroni was veel te droog, ik kreeg het nauwelijks weg en voelde me hoogst onveilig. Die Marieke maakte, dat is de beste, maar ik zie en hoor haar niet, dat is het vreselijkste, dat een wederzijds warme bestaanbare liefde elkaar in nood laat. Wittgensteins categorische imperatief luidde: “Wees gelukkig”. Hij bedoelde ermee, dat geluk het accepteren is van wat het geval is. Mijn wereld krijgt dan een ander gezicht, dat minder dreigend is.
Morgen krijg ik satijn?

Vrijdag, 23 december
De lucht is egaal grijs. De boomsilhouetten staan in een stil bestaan., “maar het is heel zacht”, zei Rieky die net binnenkwam.
Huisarts vakantie tot 3 januari, Natasja idem; bij Harting Bank weten ze niets over het anti-decubitiskussen terwijl het huidige bij hoge uitzondering nog in bruikleen is en op 22 januari terug moet naar de thuiszorgwinkel. De WMO zal het nu met spoed bestellen. De cliënt moet druk participeren in de zorg, anders loopt het zo spaak.
Tweede kerstdag en de jaarwisseling ben ik alleen. Na de kerstdagen gaat Marieke drie dagen naar Nidigem. Niet dat ze anders hier zou zijn, maar het onderstreept onze breuk. Te weten dat ze zo ver weg is, dat het feit zal verharden en de tijd ons verwijderd, maakt het niet gemakkelijk te accepteren van wat het geval is. Maar ik zou me versterken! Wanneer je het zo als drama vasthoudt, komt daar niets van terecht. Als die kant je beter bevalt, zorg dan dat je wereld een minder dreigend gezicht krijgt. Er zijn altijd keuzes, ook bij tegenspoed. Ik heb de leeftijd nog om te scheppen, l’âge de créer, maar zoveel pijn en vermoeidheid ondermijnen dit.
En tussen al deze woorden fladdert mijn stilte.

[© MN, ‘Les jours de l’âme’ bij een schilderij van Lanie Loreth, ‘Clouds of Jupiter’.]

30 december 2011

Dagboek

Vrijdag, 24 december
(Het rood van de vorige dagboekbladen gebeurde per ongeluk, dankzij een ‘dwarse blogger’.)
Op de valreep is gisteren nog het satijn gebracht, dat komt dan volgende week wel op bed. De kerstkaart is mislukt afgeleverd; waarschijnlijk krijg ik wel twee tegoedbonnen. Ik heb kaarten genoeg in huis.
Om 22u00 naar bed. Me lang afgevraagd wat zeven jaar pijn en een dito bergen medicatie met een mens doen. Ik heb een helder verstand, zit dicht op de emotie, lage frustratiedrempel, soms moeilijk concentreren, groot valrisico, hoge graad van afhankelijkheid, vermoeidheid, slechte mobiliteit, stemmingswisselingen, geringere weerbaarheid, je wordt niet gauw geloofd.
Ook al telt mijn handicap voor de ander niet, dit bij elkaar brengt me in een ongelijke positie want in het alledaagse leven zijn de invloeden niet te maskeren en telt het in-valide zijn wel degelijk. Zonder die invloeden denk je als het ware met een ander ‘Ik’ van doen te hebben, door ze wel te tellen sta je tegenover een vollediger momentaan ‘Ik’. Kom er niet zo goed uit, het is zo complex.

Zaterdag, 24 december
Joyce was laat. De zon, de zachtheid, het is vandaag als gisteren. Lees de weblog van Marieke en ben opnieuw in tranen. Het dringt tot me door dat ik wel héél lang De Wachter moet zijn, dat ze zelfs onzeker is of ze niet beter kan verhuizen. Waarom kan ons leven niet geleefd worden, zoals het is bedoeld …. in de waarheid van Liefde. Waarom moet er eerst kostbare tijd overheen gaan? Iedere keer weer lees ik over haar liefde voor mij, maar een ansichtkaart is soms teveel. O lief, hoeveel onmogelijker moet mijn leven nog worden? Denk je dat C niet begrijpt wat er aan de hand is, of dat zij

er behagen in schept daarin een rol te hebben? Het is geen leeg gebaar. Een plaatsje in elkaars hart is ons genoeg. Hoeveel mensen wonen er niet in jouw hart? Maak van mij geen idool die wordt omringd door een schare vrouwen die allemaal elkaars rivale zijn. Ik zal er verder over zwijgen lief. Je hart weet gelukkig van liefde, evenals het mijne, dat maakt het wachten waard, wachten op schoonheid, wachten op de waarheid van liefde. Ooit zullen we in de warmste verbondenheid leven.

Een monoloog met de Heer.
Voor het crucifix zette ik de twee zilveren kandelaars, doofde de lichten en nam plaats voor de Heer om face to face een monoloog te voeren. Het wordt misschien gelabeld als ijdelheid, maar het komt daar niet uit voort. Ik kan kiezen tussen aanwezig zijn in de wereld of eruit verdwijnen, er onverschillig tegenover sta, en ik sta nog altijd pal voor het eerste, de waarachtige betrokkenheid. Ik voer wel vaker zo'n monoloog, maar heb het er zelden over. De laatste keer was oudejaarsavond 2007 toen ik de enige bewoner was van een vleugel in Groot Klimmendaal. Die dag stond er een foto in de krant van de aan de Rijnkade aangemeerde Ark van Noach en dat beeld inspireerde me tot een overpeinzing waarover God nu wel of niet over gaat want we verwijten zo dikwijls Zijn afwezigheid of zien de grote variatie aan martelgangen en de teloorgang aan waarden als bewijs van 'een sprookje', een verzinsel of als opium voor het volk. Er is geen fractie van bewijs, of we moeten de 'waarheid' ontlenen aan de lang geleden talrijke wonderen zoals die onder meer zijn beschreven door Gregorius de Grote.
De in grote vaart toenemende secularisatie staat niet gelijk aan het verdwijnen van het geloof. Waar kerken op zondag goed bezet waren, groeide de argwaan van het bisdom en niet veel later werd de betreffende pastor vriendelijk verzocht te ruste te gaan en vervangen door een pastor 'van de leer': de kerken in kwestie bleven op zondag leeg want de parochianen accepteerden deze inmenging van boven niet, die niets anders betekende dan een grove ontkenning van de warme verbinding tussen hen en de pastor.
Ik heb de Heer, ofschoon Hij daar niet over gaat, gevraagd de 'kerkvaders' te inspireren naar nieuwe, ingrijpende inzichten als antwoord op het verlangen naar een ankerpunt. Dat zou de kiem kunnen zijn van een nieuwe moraal waarin mensen een geëngageerde levensstijl kunnen voeren.

Woensdag, 28 december
We hebben onverwacht veel met elkaar gepraat toen we merkten beiden op hetzelfde niet te ontwijken pad waren. Dit is geen onmogelijke of onbestaanbare liefde, dit is een warm levend vuur dat nog geen dag is gedoofd, al had het even of soms de schijn van wel. De schijn van een deerniswekkend verlies. O mijn liefste bruid, nooit eerder had ik zo'n warm hart, ik adem in rust, in stilte, in Mozart en intense liefde. Je innerlijke roep is een feest!
Laat het licht, het leven en de liefde blijven sprankelen als een fontein.
Tegelijkertijd leef ik in een verschrikkelijke pijn, verhevigd nadat ik op 1ste kerstdag met een klap achterover viel op de wc waardoor twee stalen schroeven van het deksel afbraken. De hoogste tijd voor een hernieuwde revalidatie, ook al is het voorlopig weer wachten tot 12 maart. Voordat er iets gebeurt, is het eerste kwartaal al bijna voorbij.

Vrijdag, 30 december

Eerste kerstdag was, met onderdrukte pijn, een plezierige dag in Aerdt, maar de tweede dag kronkelde ik als een onrustig reptiel in m'n zwarte bed. En de rest van de week is het weinig anders. Ik heb mijn huisarts een email geschreven over andere pijnklachten, ik dien mezelf niet dat langer te verzwijgen. Speculaties over een mogelijke terugkeer van kanker zijn wat onzinnig want op elk idee volgt meteen het niet-weten.

Het is een geschenk samen de drempel over te gaan, vorig jaar met al wekenlang dikke sneeuw, dit jaar alsof het een koud zonnig voorjaar is. Omgeven door een brede strook van innerlijke vreugde, van waarachtige veiligheid en die altijd toegewijde liefde van Marieke vernieuwt mijn vermogen te accepteren van al wat is. "Dat is geluk", schrijft Wittgenstein, "dan krijgt de wereld een ander gezicht, een dat minder dreigend is." De Ander. Wend je niet van haar af, zie haar in de ogen, raak haar aan. Lééf met haar, tracht met de Ander te zijn! In deze geest wens ik ieder van harte een gelukkig nieuw jaar, in ontplooiing, in oprechtheid en warme verbondenheid.

[© MN, 'Les jours de l'âme', met een schilderij van Susan Osborne.]